

**Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny w Gdańsku**

Stan Bezpieczeństwa Sanitarnego Miasta Gdańska za rok 2023

**POWIATOWA STACJA SANITARNO EPIDEMIOLOGICZNA
W GDAŃSKU**

ul. Wałowa 27, 80-858 Gdańsk
tel. 58 320 08 00,
e-mail: psse.gdansk@sanepid.gov.pl,
<https://www.gov.pl/web/psse-gdansk>.

WSTĘP

Mam przyjemność przedstawić Państwu coroczną ocenę stanu bezpieczeństwa sanitarnego Miasta Gdańska za rok 2023, która może stanowić podstawę działań podejmowanych w celu poprawy warunków życia i pracy mieszkańców naszego miasta, w tym promowania postaw prozdrowotnych.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej pełnią podstawową rolę w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem sanitarnym w naszym kraju i zostały powołane w celu realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, określonych w ustawie z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t. j. Dz. U. z 2024r., poz. 416).

W 2023 roku działania podejmowano we wszystkich obszarach nadzorowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku, m.in. w zakresie, bezpieczeństwa żywności, jakości wody przeznaczonej do spożycia, stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej oraz jakości wody w pływalniach i kąpieliskach, środowiska pracy, a także stanu sanitarnego placówek nauczania i wychowania, co znalazło wyraz w niniejszym raporcie. Ponadto, przedstawiono efekty monitoringu sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych, w tym zatruc pokarmowych, prowadzonego w ramach zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, a także ocenę stanu sanitarnego obiektów służących udzielaniu świadczeń zdrowotnych. Opisano także zadania realizowane w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego oraz podsumowano działania oświatowo – zdrowotne na rzecz promocji zdrowia i zdrowego stylu życia.

Raport z pewnością przyczyni się do lepszego poznania działań, jakie Państwowa Inspekcja Sanitarna wykonuje na rzecz zdrowia publicznego mieszkańców Gdańska.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku

OBSZAR DZIAŁANIA ODDZIAŁU PRZECIWEPIDEMICZNEGO

I. SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE CHORÓB ZAKAŹNYCH

Oddział Przeciwepidemiczny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Gdańsku prowadzi działalność zapobiegawczą i przeciwepidemiczną w zakresie chorób zakaźnych na terenie miasta Gdańska, na podstawie prowadzonego rejestru chorób zakaźnych i zakażeń oraz dokonuje analiz i ocen epidemiologicznych.

Zakres działania obejmuje: prowadzenie dochodzeń epidemiologicznych w celu ustalenia źródła zakażenia, podejmowanie działań przeciwepidemicznych mających na celu przerwanie dróg szerzenia się zakażenia, dystrybucję preparatów szczepionkowych, przeznaczonych do uodporniania populacji, zgodnie z aktualnym programem szczepień ochronnych oraz prowadzenie nadzoru nad warunkami higieniczno - sanitarnymi w gdańskich szpitalach, przychodniach i zawodowych praktykach lekarskich i pielęgniarskich.

Rejestracja zgłoszonych zachorowań na choroby zakaźne prowadzona była na podstawie zgłoszeń przekazywanych Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu przez lekarzy i kierowników laboratoriów, w oparciu o art. 27 i art. 29 *Ustawy z dnia 5 grudnia 2008 roku o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi* (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 1284 ze zm.). Każde zgłoszenie było weryfikowane i klasyfikowane

wg. obowiązujących definicji przypadków chorób zakaźnych opracowanych na potrzeby nadzoru epidemiologicznego.

Prowadzony monitoring w zakresie 58 chorób zakaźnych (w tym dodatkowo mpox), wymienionych w załączniku do ww. ustawy, miał głównie charakter bierny, polegający na rejestracji przypadków podejrzeń i rozpoznań chorób zakaźnych oraz czynników chorobotwórczych, zgłaszanych przez lekarzy oraz diagnostów laboratoryjnych. Rejestracja przypadków zakażeń i chorób zakaźnych służy przede wszystkim śledzeniu zachorowalności na choroby zakaźne, co pozwala na ocenę bieżącej sytuacji epidemiologicznej na terenie miasta Gdańska.

1 lipca 2023 roku na terenie Rzeczypospolitej Polskiej został zniesiony stan zagrożenia epidemicznego spowodowany zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Stan zagrożenia wprowadzono 16 maja 2022 roku, natomiast wcześniej, od 20 marca 2020 roku obowiązywał stan epidemii. 5 maja 2023 roku WHO ogłosiła koniec pandemii COVID-19 na świecie.

Dane epidemiologiczne dotyczące występowania chorób zakaźnych na terenie miasta Gdańska w latach 2021 - 2023 przedstawiono w tabeli nr 1.

Do wyliczenia współczynników zapadalności przyjęto następujące liczby ludności Gdańska (wg GUS):

- rok 2021 – 470 633 mieszkańców (stan na dzień 30.06.2021 r.)
- rok 2022 – 486 226 mieszkańców (stan na dzień 30.06.2022 r.)
- rok 2023 – 486 492 mieszkańców (stan na dzień 30.06.2023 r.)

Tab. 1. Liczba zachorowań i zapadalność na wybrane choroby zakaźne w Gdańsku w latach 2021-2023

Rok		2021		2022		2023		
L.p.	Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań	Zapadalność	Liczba zachorowań	Zapadalność	Liczba zachorowań	Zapadalność	
1	Bakteryjne zakażenia jelitowe	Ogółem	227	48,23	297	61,08	584	120,04
		Shigeloza	2	0,42	3	0,62	1	0,21
		Salmoneloza	75	15,94	73	15,01	145	29,81
		Jersinioza	7	1,49	5	1,03	12	2,47
		Kampylobacterioza	5	1,06	2	0,41	10	2,06
		Clostridioides difficile	139	29,53	187	38,46	367	75,44
		inne określone	1	0,21	16	3,29	30	6,17
		nieokreślone	2	0,42	11	2,26	5	1,03
2	Wirusowe zakażenia jelitowe	Ogółem	384	81,59	927	190,65	776	159,51
		w tym dzieci do lat 2	154	32,72	256	52,65	290	59,61
3	Biegunka i nieżyt żołądkowo-jelitowy o nieustalonej etiologii	Ogółem	718	152,56	1805	371,23	2621	538,76
		w tym dzieci do lat 2	110	23,37	341	70,13	489	100,52
4	Wirusowe zapalenie wątroby	typu A	1	0,21	11	2,26	5	1,03
		typu B	58	12,32	151	31,06	106	21,79
		typu C	20	4,25	54	11,11	46	9,46
5	Inwazyjna choroba meningokokowa	2	0,42	2	0,41	5	1,03	
6	Inwazyjna choroba pneumokokowa	27	5,74	40	8,23	96	19,73	
7	Inwazyjna choroba Haemophilus influenzae	2	0,42	2	0,41	6	1,23	
8	Bakteryjne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu	7	1,49	15	3,08	20	4,11	
9	Wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu	5	1,06	12	2,47	33	6,78	
10	Porażenie wiotkie u dziecka do 15 roku życia	2	0,42	2	0,41	0	0,00	
11	gorączka Denga	0	-	1	0,21	3	0,62	
12	Róża	38	8,07	57	11,72	125	25,69	
13	Borelioza	160	34,00	317	65,20	414	85,10	
14	Listerioza	6	1,27	1	0,21	7	1,44	
15	Legioneloza	0	-	2	0,41	7	1,44	
16	Krztusiec	1	0,21	11	2,26	19	3,91	
17	Odra	0	-	0	-	0	0,00	
18	Płonica	73	15,51	312	64,17	736	151,29	

19	Ospa wietrzna		399	84,78	1738	357,45	1893	389,11
20	Świnka		7	1,49	13	2,67	14	2,88
21	Różyczka		0	-	2	0,41	3	0,62
22	Gruźlica		79	16,79	78	16,04	60	12,33
23	Mikobakteriozy		4	0,85	2	0,41	1	0,21
24	nowo wykryte przypadki HIV		25	5,31	72	14,81	151	31,04
25	AIDS		0	-	9	1,85	16	3,29
26	Kiła		38	8,07	51	10,49	99	20,35
27	Chlamydiaza przenoszona drogą płciową (inna jak ziarnica weneryczna)		7	1,49	37	7,61	47	9,66
28	Rzeźączka		7	1,49	39	8,02	56	11,51
29	Małpia ospa		-	-	5	1,03	1	0,21
30	Pokąsania przez zwierzęta	Ogółem	178	37,82	260	53,47	372	76,47
		w tym szczepienia p/ko wścieklicznie	95	20,19	127	26,12	159	32,68
31	Grypa i grypopodobne	Ogółem	95179	20223,61	149549	30757,10	1628	334,64
		w tym potwierdzone badaniami laboratoryjnymi	0	-	27	5,55	1628	334,64
32	COVID-19	przypadki potwierdzone	46254	9828,04	31368	6451,32	6289	1292,72
		przypadki możliwe	299	63,53	3772	775,77	3849	791,17

1.1. Choroby zakaźne

Ocenę sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych na terenie miasta Gdańska w 2023 r. sporządzono w oparciu o dane dotyczące zachorowań i podejrzeń zachorowań, rejestrowane przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Gdańsku, w ramach prowadzonego nadzoru epidemiologicznego.

Przedstawione informacje dotyczą chorób zakaźnych, które miały wpływ na sytuację epidemiologiczną na terenie miasta Gdańska w 2023 roku.

1.1.1. Ocena sytuacji epidemiologicznej zakażeń wirusem SARS-CoV-2 2022

W 2020 roku, w związku z pojawieniem się powszechnie wśród ludzi zakażenia wirusem SARS-CoV-2 WHO ogłosiło pandemię. W Polsce stan epidemii został ogłoszony w marcu 2020 roku. Od dnia 16 maja 2022 roku na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej obowiązywał stan zagrożenia epidemicznego (Dz. U. 2022, poz. 1028). 1 lipca 2023 roku na podstawie *Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 16 czerwca 2023 w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego* (Dz. U. 2023, poz. 1118) na terenie kraju zniesiono stan zagrożenia epidemicznego, w związku z tym zniesione zostały wszystkie obostrzenia związane z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2. W związku z powyższym, raportowanie zachorowań na COVID-19 przebiega w tożsamy sposób z innymi chorobami zakaźnymi objętymi obowiązkowym zgłaszaniem.

Covid-19 jest wirusową chorobą zakaźną układu oddechowego wywołaną przez wirus SARS-CoV-2. Jest to wirus osłonkowy posiadający pojedynczą nić RNA, z podrodziny *Coronavirinae*, do której zaliczają się wirusy SARS oraz MERS-CoV. Najczęstszymi objawami Covid-19 to: gorączka, suchy kaszel i zmęczenie, duszność, utrata smaku lub węchu. Objawy te są zwykle łagodne i zaczynają się stopniowo. Przebieg zachorowania na Covid-19 jest indywidualny i zależy od właściwości osobniczych. Niektórzy zakażeni chorują bardzo łagodnie (80%) albo przechodzą zakażenie bezobjawowo. Na ciężki przebieg Covid-19 bardziej narażone są osoby starsze i osoby z innymi problemami zdrowotnymi, takimi jak: nadciśnienie, choroby układu krążenia, oddechowego, cukrzyca, nowotwory, immunosupresja.

Głównym rezerwuarem wirusa SARS-CoV-2 jest człowiek, obserwowane są również zakażenia wśród zwierząt - głównie nerek hodowlanych. Do zakażenia SARS-CoV-2 dochodzi głównie drogą kropelkową, rzadziej drogą pośrednią, poprzez dotyknięcie skażonych przedmiotów lub powierzchni, a następnie dotykając oczu, nosa lub ust.

W 2023 roku na terenie miasta Gdańska stwierdzono **10 138** przypadków zakażeń SARS-CoV-2 (Ryc.2), w tym **22** zgony z powodu COVID-19 (Tab. 2). W wyniku działań podjętych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku w 2023 roku przeprowadzono **3072** wywiady epidemiologiczne z osobami u których potwierdzono laboratoryjnie obecność wirusa SARS-CoV-2.

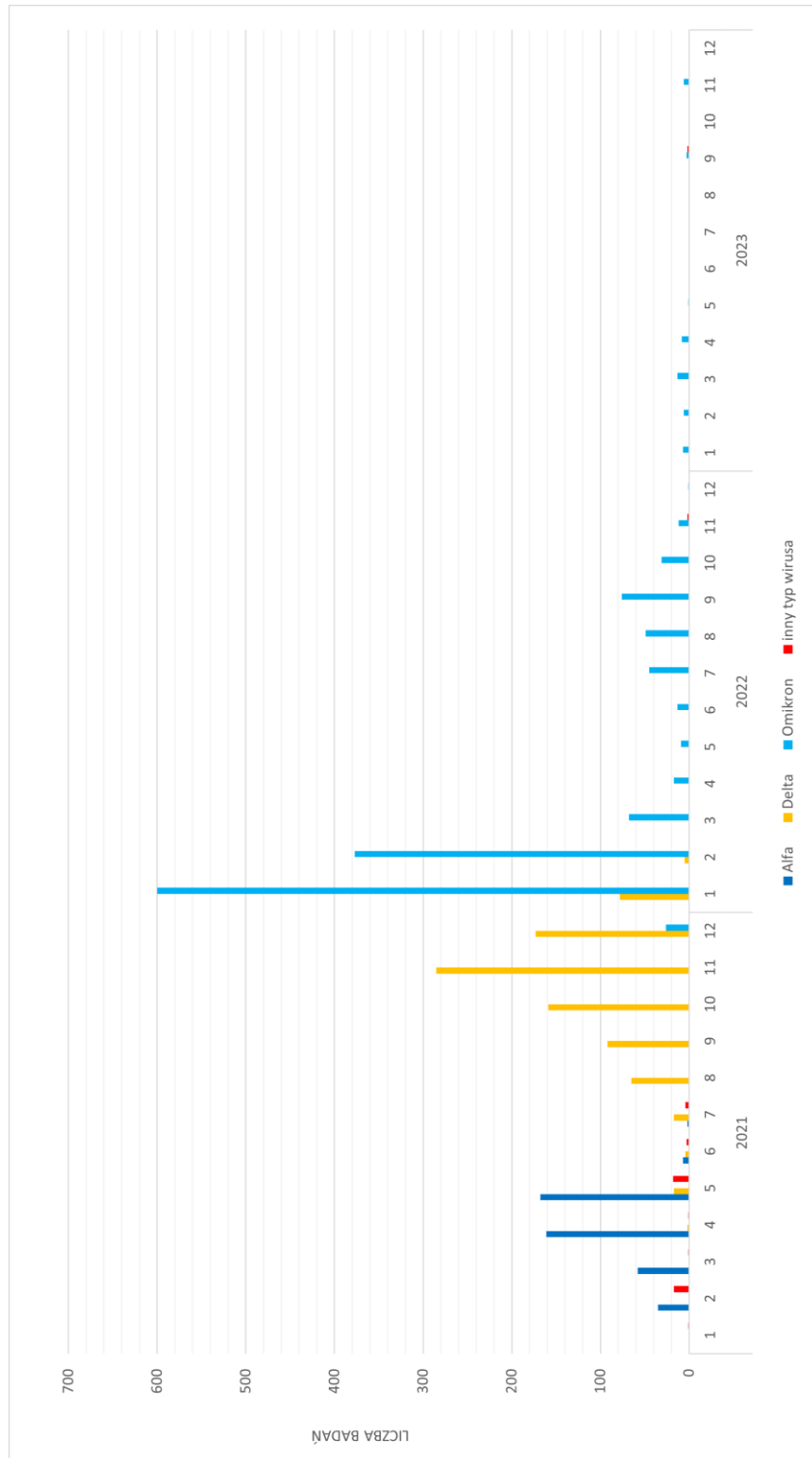
W 2023 roku, zarejestrowano **41** ognisk o etiologii SARS-CoV-2, związanych głównie z podmiotami leczniczymi i domami pomocy społecznej.

W Polsce od początku 2021 roku wykonywane są badania genetyczne polegające na sekwencjonowaniu genomu wirusa SARS-CoV-2. Próbkę do badań genetycznych wybierane są losowo z populacji osób, u których potwierdzono zakażenie SARS-CoV-2.

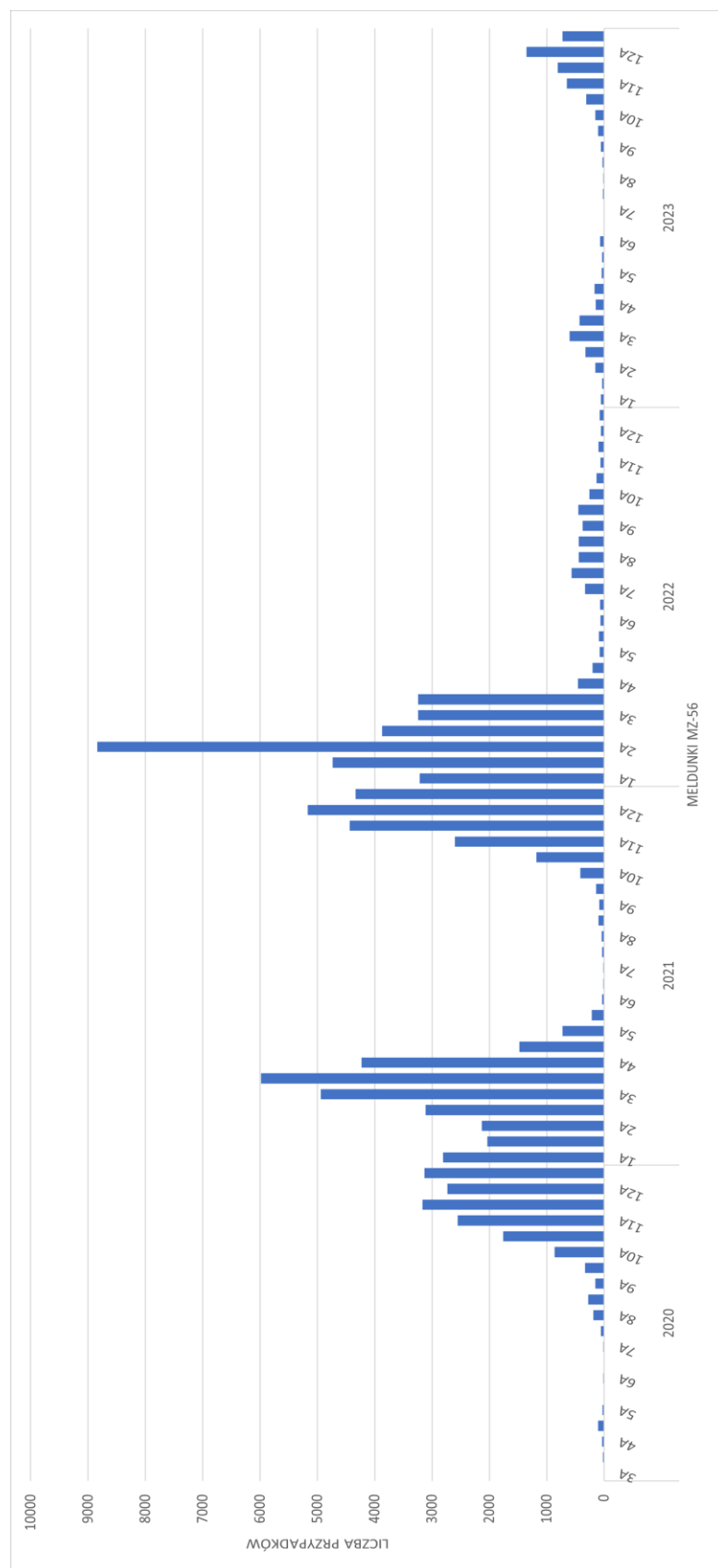
W 2023 roku poddano sekwencjonowaniu **51**, a wynik sekwencjonowania uzyskano z 47 pobranych próbek.

W 2023 roku dominującym wariantem wirusa SARS-CoV-2, wśród zakażeń odnotowanych w Gdańsku na podstawie próbek poddanych sekwencjonowaniu był wariant Omikron (45 przypadków, w 2 próbkach nie określono wariantu).

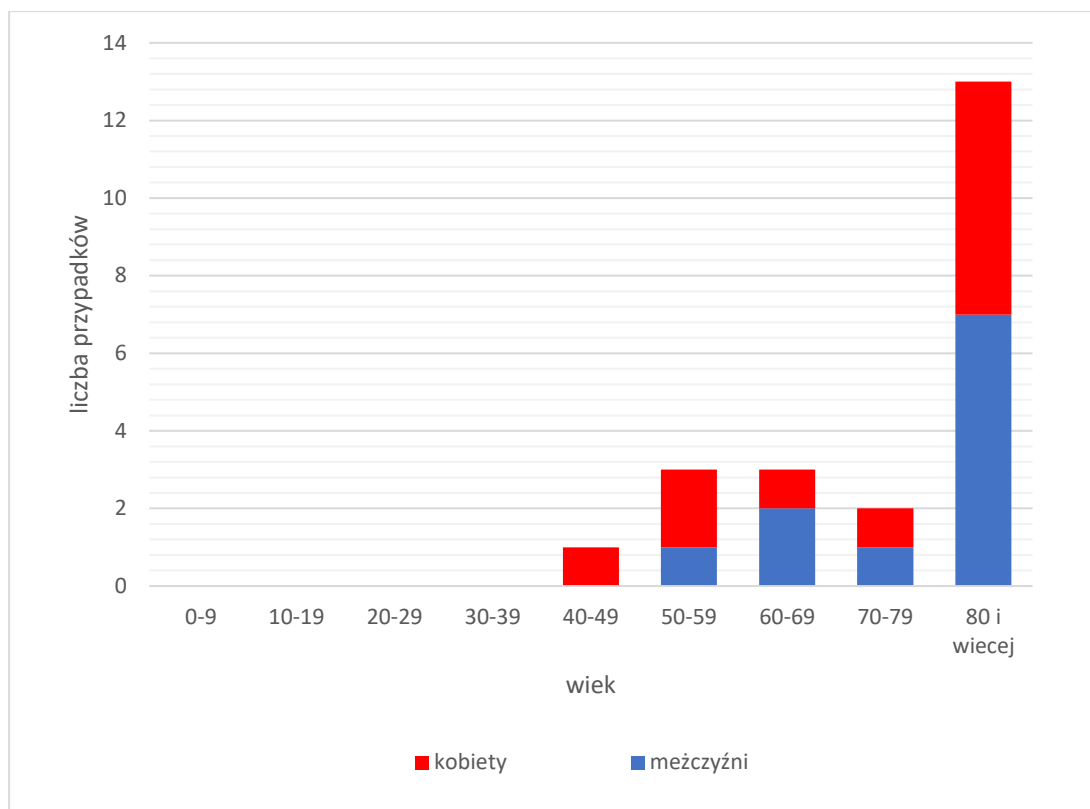
Ryc. 1. Wykres pokazujący udział wariantów SARS-CoV-2 uzyskany w badaniach losowo wybranych próbek w latach 2021-2023 r.

Ryc. 2. Liczba potwierdzonych przypadków SARS-CoV-2 w latach 2020 - 2023 z podziałem na meldunki 2 tygodniowe

Ryc. 3. Struktura płci i wieku osób zmarłych z powodu Covid-19 w 2023 roku

Tab. 2. Zgony z powodu Covid-19 w 2023 roku wg wieku i płci.

2023	grupy wiekowe								
płeć	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80 i więcej
mezczyzni	0	0	0	0	0	1	2	1	7
kobiety	0	0	0	0	1	2	1	1	6

W 2023 roku odnotowano ogółem **22** przypadki zgonów (10 mezczyzn, 12 kobiet) (Tab. 2, Ryc. 3.). W 1 przypadku nie stwierdzono obciążenia chorobami współistniejącymi, w 2 przypadkach nie uzyskano danych dotyczących wystąpienia chorób współistniejących. Pozostałe osoby były obciążone chorobami przewlekłymi.

1.1.2. Grypa i RSV

Grypa to ostra wirusowa choroba zakaźna układu oddechowego, którą może spowodować jeden z trzech typów wirusa: A, B lub C. Wirusy grypy typu A i B odpowiadają za epidemiczny wzrost zachorowań, natomiast wirus grypy typu C wywołuje sporadyczne zachorowania, zwykle o przebiegu łagodnym. Powikłania grypy, głównie ze strony układu oddechowego i układu krążenia, mogą prowadzić do poważnych konsekwencji zdrowotnych, ze zgonem włącznie.

W 2023 roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku przekazano informację o wystąpieniu **1 628** przypadków zachorowań na grypę oraz inne ostre infekcje układu oddechowego, co daje **współczynnik zapadalności na grypę 30 757** (zapadalność jest to liczba nowych przypadków zachorowań na grypę oraz zachorowania grypopodobne, zarejestrowanych w ciągu roku, przypadająca na 100 000 mieszkańców na terenie miasta Gdańska) uzyskany na podstawie informacji przekazywanych do PSSE przez lekarzy w postaci sprawozdań liczbowych MZ-55 (Tab.1, Tab. 5).

W związku z nowelizacją Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na 2023 r., z dniem 7 lipca 2023 r. weszło w życie Rozporządzenie Rady Ministrów znoszące obowiązek składania przez placówki medyczne do Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawozdań MZ-55 „Tygodniowy, dzienny meldunek o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na grypę”, który obejmował przypadki grypy, jak i innych ostrych infekcji układu oddechowego.

Jednocześnie, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 23 lutego 2023r. *zmieniającym rozporządzenie w sprawie zgłaszania podejrzeń i rozpoznań zakażeń, chorób zakaźnych oraz zgonów z ich powodu (Dz.U. z 2023 r. poz. 348)* podmioty lecznicze mają obowiązek zgłaszania przypadków zachorowania na grypę na podstawie badań molekularnych oraz antygenowych. W związku z powyższym, raportowane są tylko potwierdzone przypadki grypy, z wyłączeniem podejrzeń innych ostrych infekcji układu oddechowego.

W 2022 roku zarejestrowano **27** potwierdzonych laboratoryjnie przypadków grypy (22 przypadki grypy typu A, 5 przypadków grypy typu A/H3), podczas gdy w 2023 r. zanotowano **1 628** potwierdzonych przypadków zachorowań wywołanych wirusem grypy, w tym **289** potwierdzonych testem PCR, a pozostałych **1 339** przypadków testem antygenowym.

Tab. 5. Zestawienie liczby przypadków zachorowań i współczynnika zapadalności na grypę i zachorowania grypopodobne w latach 2013-2023 w Gdańsku (po uwzględnieniu sposobu raportowania w 2023r.)

Rok	Liczba zachorowań	Zapadalność
2013	156 437	33947,9
2014	15 9061	34433,63
2015	151 765	32885,94
2016	165 868	35882,82
2017	166 123	35779,78
2018	154 161	33165,1
2019	141 208	30162,47
2020	81 593	17330,53
2021	95 179	20223,61
2022	149 549	30757,10
2023	1 628	334,64

Najskuteczniejszym i zalecanym przez lekarzy sposobem profilaktyki i kontroli grypy są regularne, sezonowe szczepienia. Niemniej w 2020 r. w Gdańsku, szacowana liczba osób zaszczepionych przeciwko grypie nie była zbyt wysoka, w stosunku do liczby mieszkańców i wyniosła **19 102**, w 2021 **25 434** roku a w 2022 roku **22 434**. W 2023 roku liczba osób zaszczepionych przeciwko grypie wyniosła **31 322**.

Szczepieniami przeciwko grypie powinny zostać objęte w szczególności osoby zaliczane do grup zwiększonego ryzyka zachorowania na grypę, tj. dzieci i osoby z obniżonym poziomem odporności, (osoby przewlekle chore, osoby leczone immunosupresyjnie, osoby z chorobami układu odpornościowego, chronicznymi chorobami układu oddechowego, nerek, wątroby) oraz pracownicy opieki zdrowotnej.

W związku ze zmianą sposobu raportowania przypadków zakażeń wywołanych syncytialnym wirusem oddechowym RSV, do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku zgłaszane są przypadki zakażenia wirusem RSV, potwierdzone zarówno testem PCR, jak i testem antygenowym.

W 2023 roku zanotowano wzrost zachorowań wywołanych syncytialnym wirusem oddechowym RSV. Do tutejszego Inspektora Sanitarnego wpłynęło **329** przypadków potwierdzonych testem laboratoryjnym, w tym **154** przypadków wśród dzieci do 2 roku życia.

1.1.3. Odra, różyczka, świnka, ospa wietrzna

Na terenie miasta Gdańska w 2023 roku nie odnotowano żadnego przypadku zachorowania na odrę.

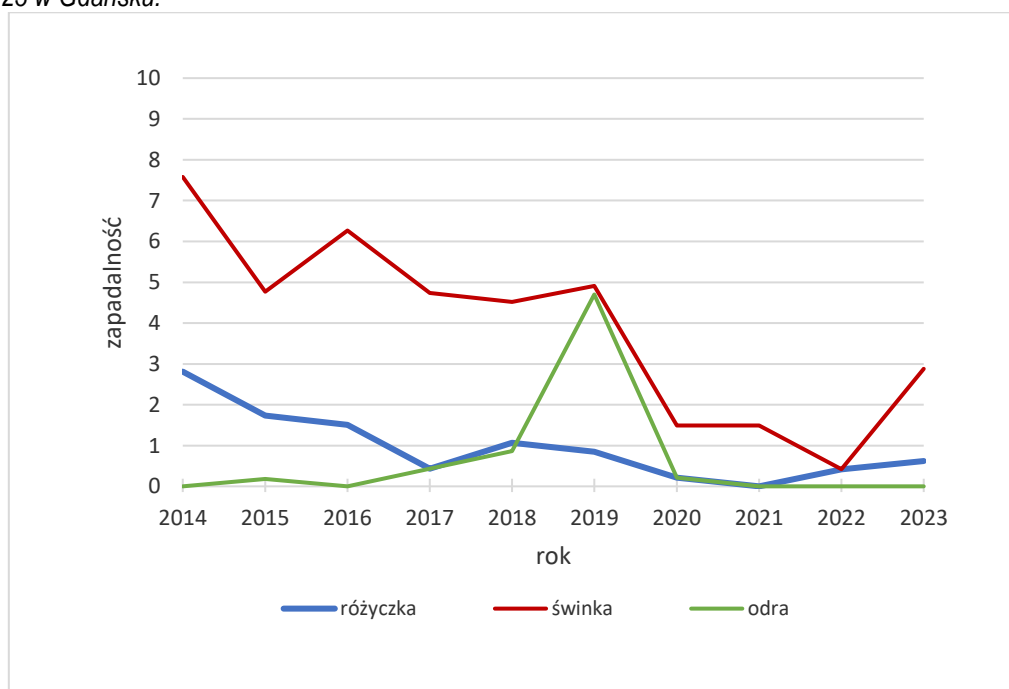
W 2023 roku w porównaniu do 2022 r. odnotowano wzrost zachorowań ospę wietrzną.

Poniższa tabela i wykres przedstawiają dane dotyczące liczby zachorowań i zapadalności na różyczkę, nagminne zapalenie przyusznicy (świnkę) i ospę wietrzną na terenie miasta Gdańska na przestrzeni ostatnich 10 lat (Tab. 6, Ryc. 7, Ryc. 8).

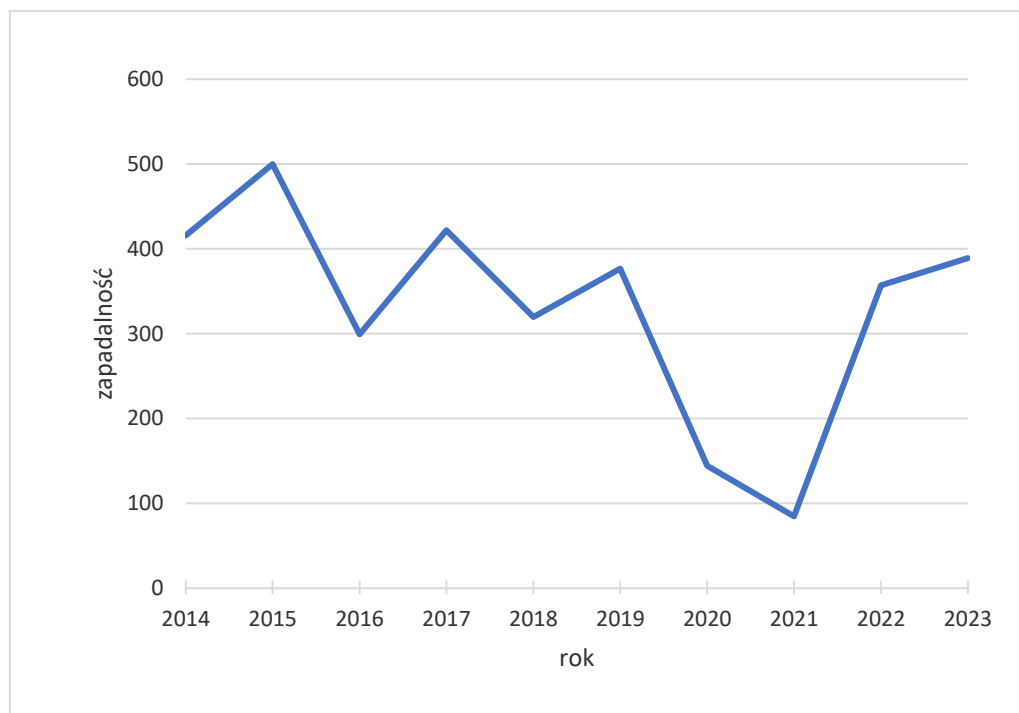
Tab. 4. Zestawienie liczby przypadków zachorowań i zapadalność na ospę wietrzną, różyczkę i świnkę w latach 2014–2023 w Gdańsku.

Choroba zakaźna		rok									
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
różyczka	liczba zachorowań	13	8	7	2	5	4	1	0	2	3
	zapadalność	2,81	1,73	1,51	0,43	1,07	0,85	0,21	0	0,42	0,62
świnka	liczba zachorowań	35	22	29	22	21	23	7	7	2	14
	zapadalność	7,58	4,77	6,27	4,74	4,52	4,91	1,49	1,49	0,42	2,88
ospa wietrzna	liczba zachorowań	1922	2307	1384	1959	1487	1764	679	399	1737	1894
	zapadalność	416,08	499,9	299,41	421,93	319,9	376,8	144,22	84,78	357,24	389,11
odra	liczba zachorowań	0	1	0	2	4	22	1	0	0	0
	zapadalność	-	0,18	-	0,43	0,86	4,7	0,21	-	-	-

Ryc. 6. Wykres liniowy przedstawiający wartość współczynnika zapadalności na odrę, różyczkę i świnkę w latach 2014-2023 w Gdańsku.

Ryc. 7. Wykres liniowy przedstawiający wartość współczynnika zapadalności na ospę wietrzną w latach 2014-2023 w Gdańsku.

1.1.4. Błonica, płonica, krztusiec

Błonica, płonica (szkarlatyna) i krztusiec to ostre bakteryjne choroby zakaźne dróg oddechowych. Na terenie Gdańska od 31 lat nie odnotowano ani jednego przypadku zachorowania na błonicę.

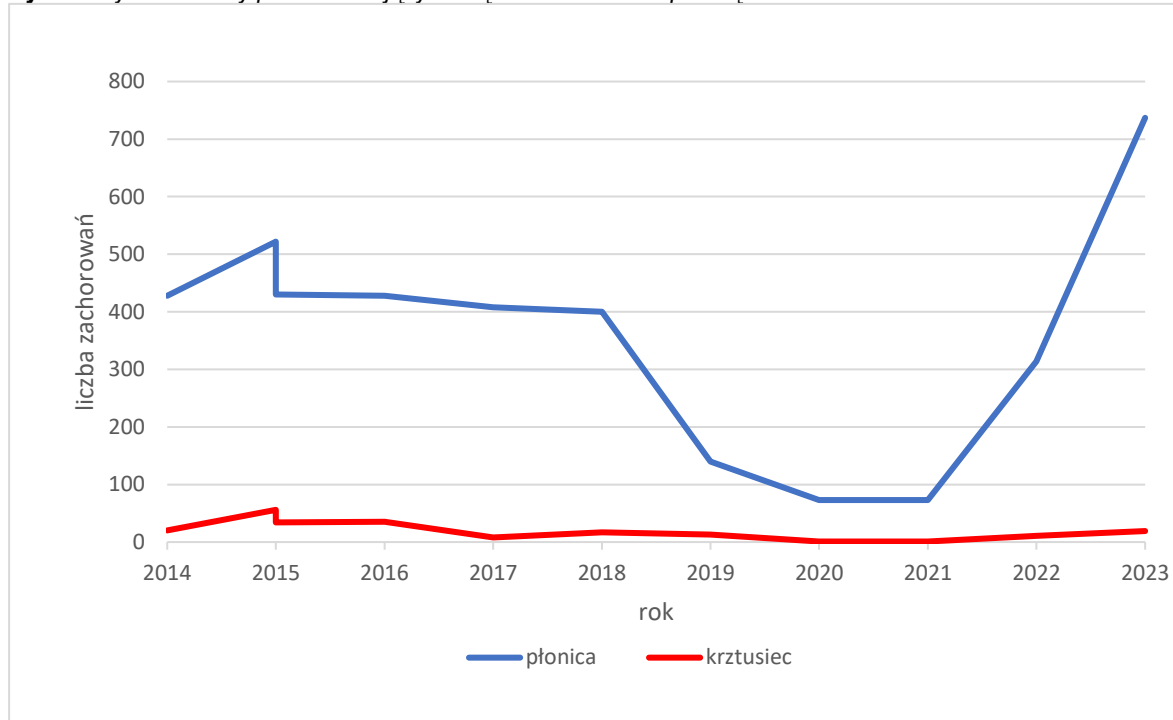
Współczynnik zapadalności na **płonicę** (szkarlatynę) w porównaniu z latami ubiegłymi wykazuje tendencję wzrostową (Tab. 7, Ryc. 9).

W 2023 roku na terenie miasta Gdańska odnotowano **19** przypadków zachorowań na **krztusiec**, spośród których w 12 przypadkach uzyskano potwierdzenie laboratoryjne. W porównaniu do 2022 r. w 2023 roku nastąpił wzrost liczby zachorowań. Zachorowania dotyczyły zarówno małych dzieci, jak i osób dorosłych.

Tab. 5. Zestawienie liczby przypadków zachorowań i zapadalność na płonicę i krztusiec w latach 2014 – 2023 w Gdańsku

choroba zakaźna		rok									
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
płonica	liczba zachorowań	428	522	428	430	408	400	140	73	314	737
	zapadalność	92,65	113,11	92,59	92,62	87,44	85,44	29,74	15,51	64,58	151,29
krztusiec	liczba zachorowań	20	56	35	34	8	17	13	1	11	19
	zapadalność	4,33	12,13	7,57	7,52	7,52	3,63	2,76	0,21	2,26	3,91

Ryc. 8. Wykres liniowy przedstawiający liczbę zachorowań na płonice i krztusiec w latach 2014 – 2024 w Gdańsku

1.1.5. Gruźlica i Mikobakteriozy

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku rejestruje przypadki podejrzeń i zachorowań na gruźlicę oraz prowadzi nadzór epidemiologiczny nad chorymi i osobami z ich najbliższego otoczenia. Szczegółowe dane dotyczące zgłoszonych na terenie miasta Gdańska przypadków zachorowań na gruźlicę wraz z formularzami zgłoszeń zachorowań na gruźlicę oraz formularzami dodatnich wyników badań w kierunku gruźlicy przekazywane są do Pomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Gruźlica jest chorobą bakteryjną ogólnoustrojową wywoływana przez bakterie z grupy *Mycobacterium tuberculosis* complex w skład, którego wchodzi gatunki: *Mycobacterium tuberculosis*, *Mycobacterium africanum*, *Mycobacterium bovis*, *Mycobacterium bovis* BCG, *Mycobacterium microti*, *Mycobacterium caprae*, *Mycobacterium pinnipedii*.

W 2023 roku na terenie miasta Gdańska zanotowano 60 przypadków zachorowań na gruźlicę, w tym 5 zgonów (Tab. 1, Ryc. 9), w 51 przypadkach to nowe zachorowania, 9 to wznowa. 54 przypadki gruźlicy zarejestrowanej w 2023 roku dotyczyły postaci płucnej, 6 przypadków dotyczy gruźlicy pozapłucnej (5 przypadków to gruźlica opłucnej, 1 przypadek to gruźlica nerek/dróg moczowych). Jeden przypadek spośród zanotowanych dotyczył materiału sekcyjnego.

Udział chorych mężczyzn stanowił 70% ogółu zachorowań (42 przypadki), podczas gdy udział chorych kobiet stanowił 30% (18 przypadków).

Zgłoszone przypadki gruźlicy dotyczyły osób o różnym statusie społecznym (4 osoby osadzone w Areszcie Śledczym w Gdańsku, 9 osób bezrobotnych, 14 osób bezdomnych).

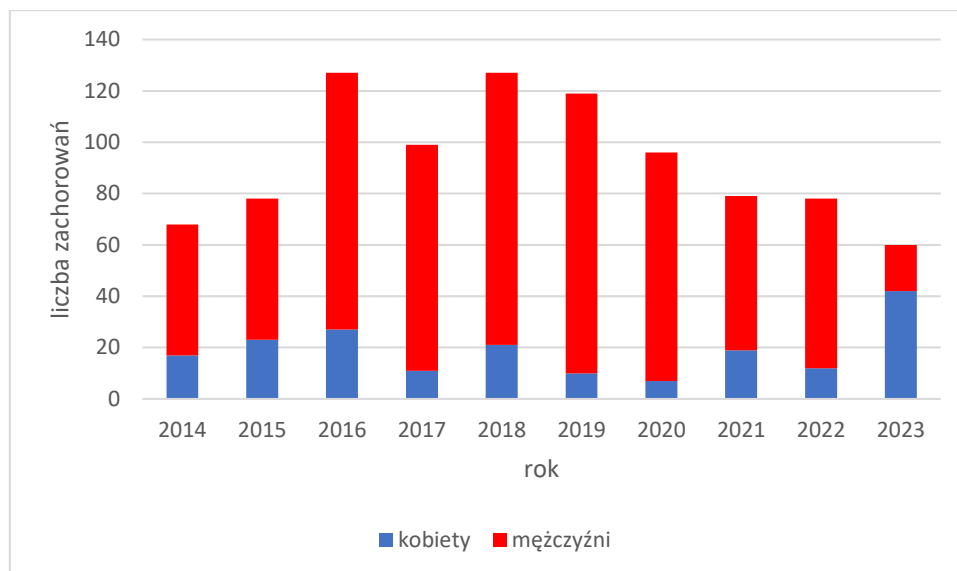
W 2023 roku 199 osób wymagało objęcia nadzorem epidemiologicznym w związku z kontaktem z osobą chorą na gruźlicę w okresie prątkowania, z czego 45 osób to uczniowie, którzy mieli kontakt z zachorowaniem na gruźlicę okresie prątkowania w placówce edukacyjnej, 51 osób, które miały kontakt z osobą chorą na gruźlicę w okresie prątkowania to osoby bezdomne korzystające ze schronisk i noclegowni dla osób bezdomnych na terenie miasta Gdańska. Pozostałe osoby to domownicy i współpracownicy osób chorych na gruźlicę w okresie prątkowania.

Osoby bezdomne znajdują się w grupie ryzyka zachorowania na gruźlicę. Zapadalność na gruźlicę wśród bezdomnych jest wielokrotnie wyższa niż w pozostałej populacji. Osoby bezdomne z powodu stylu życia są szczególnie narażone na zakażenie prątkiem gruźlicy, zatłoczenie schronisk, częste przebywanie w bliskim otoczeniu innych bezdomnych, naraża te osoby na zakażenie prątkiem gruźlicy. Do rozpoznań gruźlicy u osób bezdomnych częściej dochodzi, gdy choroba jest w bardziej zaawansowanym stadium niż u pozostałych chorych. Późne rozpoznanie gruźlicy powoduje, że osoby bezdomne są źródłem nowych przypadków choroby. Dodatkowo powszechne w środowisku niedożywienie, alkoholizm i palenie papierosów są czynnikami sprzyjającymi rozwojowi zachorowania. Sytuację epidemiologiczną gruźlicy w środowisku osób bezdomnych mogłyby poprawić badania przesiewowe ukierunkowane na gruźlicę i leczenie bezpośrednio nadzorowane.

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku podjął współpracę z pracownikami schronisk, noclegowni oraz ogrzewalni dla osób w kryzysie bezdomności. W rezultacie, w kwietniu 2023 przeprowadzono szkolenie dla pracowników ww. obiektów dotyczące epidemiologii i rozprzestrzeniania się bakterii z grupy *Mycobacterium tuberculosis complex*. Ponadto, podjęto zagadnienia z zakresu postępowania higieniczno-sanitarnego oraz zasad prowadzenia dochodzenia epidemiologicznego w przypadku podejrzenia lub rozpoznania zakażenia prątkami wśród osób korzystających ze schronisk, noclegowni czy też ogrzewalni.

Ponadto, w październiku 2023 przeprowadzono szkolenie pracowników placówki edukacyjnej w związku z rozpoznaniem gruźlicy u jednego z pracowników tej placówki, podczas którego wyjaśniono sposób rozprzestrzeniania się, zasady higieny oraz nadzoru epidemiologicznego w przypadku zakażenia prątkami gruźlicy.

Ryc. 9. Wykres słupkowy przedstawiający liczbę zachorowań na gruźlicę mieszkańców miasta Gdańska w latach 2013-2023

Mikobakteriozy są zachorowaniami wywoływanymi przez prątki atypowe- inne jak gruźlicze. W 2023 roku na terenie miasta Gdańska zarejestrowano 1 przypadek zachorowania wywołanego przez ww. prątki.

1.1.6. Zakażenia bakteriami wielolekoopornymi

Do bakterii wielolekoopornych należą między innymi pałeczki z rzędu *Enterobacterales* produkujące karbapenemazy (CPE), typu KPC, MBL (NDM, VIM, IMP) OXA-48 i OXA-181. Ww. szczepy CPE nabyły oporność na większość antybiotyków, w tym karbapenemy (antybiotyki), będące często „lekiem ostatniej szansy”, w ciężkich zakażeniach wywołanych pałeczkami Gram (-). Zakażenia wywołane ww. bakteriami opornymi na antybiotyki wydłużają pobyt pacjenta w szpitalu powodują wzrost zachorowalności i śmiertelności pacjentów hospitalizowanych w oddziałach szpitalnych.

W związku z ryzykiem, rozprzestrzeniania się pałeczek jelitowych wytwarzających karbapenemazy, stwarzającym zagrożenie dla zdrowia i życia pacjentów, na polecenie Pomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego od 2018 roku kontynuowane są działania mające na celu zapobieganie rozwojowi epidemii, polegające na cotygodniowym raportowaniu stwierdzanych wśród hospitalizowanych i pacjentów zakażeń oraz nosicielstwa wielolekoopornymi bakteriami. Dzięki takiemu monitoringowi istnieje możliwość uniknięcia rozprzestrzeniania się szczepów wielolekoopornych wśród pacjentów, poprzez wprowadzenie izolacji pacjenta już na etapie przyjęcia do szpitala.

Od czasu odkrycia i wprowadzenia antybiotyków coraz większa liczba bakterii, początkowo wrażliwych na ich działanie, wykształciła oporność. Człowiek może nabywać szczepy wielolekooporne, m.in. w wyniku:

- kontaktu ze zwierzętami gospodarskimi, które karmione są paszą z dodatkiem antybiotyków,

- stosowania antybiotyków w przypadku zakażeń wirusowych, na które antybiotyki nie działają,
- niewłaściwego stosowania antybiotyków: nieprawidłowe dawkowanie, skracanie czasu podawania, obniżanie dawki.

Jeśli oporność na różne antybiotyki będzie nadal wzrastać, zaistnieje sytuacja, że dostępne antybiotyki nie będą gwarantowały efektywnej terapii.

W 2023 roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku zgłoszono **817** przypadków wyizolowanych szczepów bakterii wytwarzających karbapenemazy:

- w 143 przypadkach (17,5%) od pacjentów z zakażeniem objawowym,
- w 674 przypadkach (82,5%) od pacjentów skolonizowanych (nosieli - pacjentów bez objawów klinicznych zakażenia).

W porównaniu do ubiegłych lat liczba przypadków rejestrowanych w 2023 roku uległa znaczącemu wzrostowi w porównaniu do lat poprzednich (w roku 2021- 402 przypadki, w roku 2022- 570 przypadków w roku 2023- 817 przypadków).

Wzrost liczby przypadków izolacji bakterii wielolekoopornych wśród pacjentów szpitali w roku 2023 może być powiązany ze wzrostem przypadków chorób, które wymagają hospitalizacji (często również kilkukrotnych) lub zgodnie z informacjami zawartymi w „Światowym planie działania w zakresie antybiotykooporności” ogłoszonym przez WHO w 2015 roku postępującym nabywaniem oporności na różne rodzaje antybiotyków wielu gatunków bakterii.

1.1.7. Zatrucia pokarmowe i zakażenia jelitowe

Zatrucia i zakażenia pokarmowe, czyli ostre schorzenia żołądkowo-jelitowe, mogą być wywoływane przez różne czynniki etiologiczne: bakterie, wirusy, pasożyty, toksyny roślinne i zwierzęce. Zakażenia szerzą się drogą pokarmową, przyczyną zachorowań jest najczęściej spożycie skażonej żywności lub wody. Surowce spożywcze mogą być skażone pierwotnie lub wtórnie przez osoby chore lub nosiciele, pracujących przy produkcji, transporcie, magazynowaniu, dystrybucji i przygotowaniu żywności. Patogeny mogą również ulec namnożeniu w wyniku niewłaściwego przechowywania produktów żywnościowych.

➤ **Zakażenia bakteryjne jelitowe**

Zdecydowanie większość zakażeń bakteryjnych z objawami żołądkowo-jelitowymi wywołana była przez *Clostridioides difficile* oraz *Salmonella sp.*

- ***Clostridioides difficile***

– w 2023 roku zarejestrowano **367** przypadków zakażeń bakteryjnych o etiologii *Clostridioides difficile*, Czynnikiem etiologicznym były szczepy *Clostridioides difficile* produkujące toksyny, wywołujące schorzenia o bardzo różnym przebiegu, od łagodnych, samoistnie ustępujących biegunek, po zastosowaniu antybiotyku, do ciężkiego rzekomobłoniastego zapalenia jelit i okrężnicy olbrzymiej. Do typowych objawów ww. zakażenia należy: biegunka ze skurczowymi bólami brzucha, nieznacznie podwyższona temperatura ciała i leukocytoza.

Czynnikami ryzyka zakażeń o etiologii *Clostridioides difficile* są: stosowanie antybiotyków, wiek pacjenta powyżej 65 roku życia oraz jego przebywanie w szpitalu (zakażenie wewnątrzszpitalne).

- **Salmonella sp.**

- w 2023 roku zgłoszono **145** przypadków zachorowań, które przebiegały pod postacią nieżytu żołądkowo-jelitowego.

W ramach sprawowanego nadzoru sanitarno-epidemiologicznego, wykonywano badania u nosicieli, ozdrowieńców oraz osób, które były narażone na zakażenie poprzez styczność z osobami chorymi na salmonelozę. W porównaniu do zeszłych lat, w roku 2023 nastąpił wzrost zakażeń pałeczkami z rodzaju *Salmonella spp.* Związane jest to m.in. z wystąpieniem na terenie miasta Gdańsk ognisk przenoszonych drogą pokarmową, które obejmowały znaczne ilości konsumentów lokali gastronomicznych.

Ponadto w 2023 roku odnotowano **12** potwierdzonych przypadków zachorowań o etiologii *Yersinia enterocolitica*, **1** przypadek zachorowania na **czerwonkę bakteryjną (*Shigella sonnei*)**, **10** przypadków zachorowań o etiologii *Campylobacter sp.* oraz **5** przypadków zatrucia bakteryjnego o etiologii *Escherichia coli* (Tab. 1, Tab. 6, Ryc. 10). W 2023 roku zgłoszono również **2** przypadki zachorowań na zakażenia bakteryjne jelitowe o nieustalonej etiologii.

W 2023 roku, podobnie jak w latach ubiegłych nie odnotowano zachorowań na: dur brzuszny oraz dury rzekome A, B i C.

Tab. 6. Zestawienie liczby przypadków zachorowań i współczynników zapadalności na bakteryjne choroby zakaźne szerzące się drogą pokarmową w latach 2014 – 2023 w Gdańsku.

Choroby zakaźne szerzące się drogą przewodu pokarmowego		rok									
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Salmoneloza	liczba zachorowań	89	123	134	166	51	54	75	75	73	145
	zapadalność	19,27	26,65	28,99	35,75	10,97	11,53	15,93	15,94	15,01	29,81
Shigeloza	liczba zachorowań	0	0	0	0	34	3	0	2	3	1
	zapadalność	-	-	-	7,31	0,64	0,22	-	0,42	0,62	0,21
Escherichia coli	liczba zachorowań	2	0	1	0	0	0	1	1	2	5
	zapadalność	0,43	-	0,22	-	-	0	0,21	0,21	0,41	1,02
Kampylobakterioza	liczba zachorowań	1	2	1	1	2	4	0	5	2	10
	zapadalność	0,22	0,43	0,22	0,21	0,43	0,85	-	1,06	0,41	2,06
Jersinioza	liczba zachorowań	2	1	1	1	1	3	3	7	5	12
	zapadalność	0,43	0,22	0,22	0,21	0,21	0,64	0,64	1,49	1,03	2,47
Clostridioides difficile	liczba zachorowań	226	454	372	259	295	275	154	139	158	367
	zapadalność	48,92	98,38	80,48	55,78	63,46	58,74	32,71	29,53	32,50	75,44

Ryc. 10. Wykres liniowy przedstawiający liczbę zachorowań na salmonelozę w latach 2014-2023 w Gdańsku.

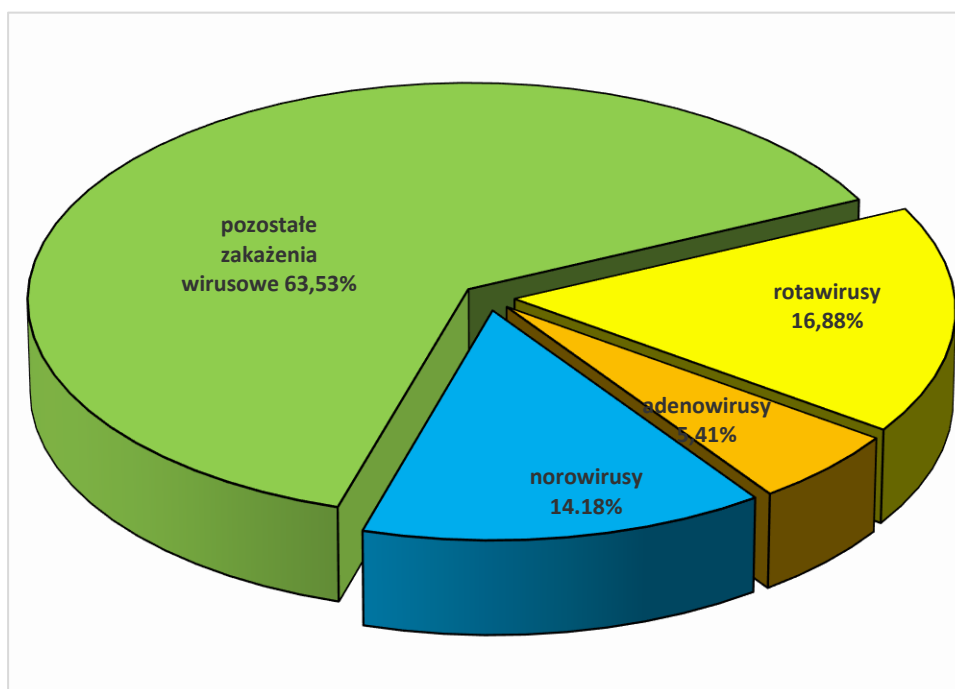
➤ Zakażenia wirusowe

W 2023 roku na terenie powiatu miasto Gdańsk, u **776** osób rozpoznano wirusowe zakażenia jelitowe, z czego 37,37% stanowiły zakażenia u dzieci do lat 2 – **290** przypadków (Tab. 1, Ryc. 11). Część zachorowań przebiegała jako infekcje wywołane przez więcej niż jeden czynnik chorobotwórczy.

Przyczyną wirusowych zakażeń jelitowych były głównie:

- **rotawirusy** (131 przypadków, co stanowi 16,88% zakażeń wirusowych ogółem),
- **adenowirusy** (42 przypadki, co stanowi 5,41 % zakażeń wirusowych ogółem),
- **norowirusy** (110 przypadków zachorowań, co stanowi 14,18% zakażeń wirusowych ogółem),
- **pozostałe zakażenia wirusowe** (493 przypadki), co stanowi 63,53% zakażeń wirusowych ogółem; opisane powyżej zakażenia wirusowe zostały zgłoszone na podstawie rozpoznania klinicznego.

Ryc. 11. Wykres kołowy przedstawiający procentowy rozkład wirusowych zakażeń jelitowych w 2023 r. w Gdańsku.

Dodatkowo w 2023 r. na terenie miasta Gdańska wykazano **2621** zachorowań na biegunkę i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu z czego 18,8% stanowiły zachorowania dzieci do lat 2 (489 przypadki -Tab. 1).

Wirusowe zapalenie wątroby typu A (żółtaczka pokarmowa)

W 2023 roku na terenie miasta Gdańsk, zarejestrowano 5 przypadków zachorowań na ostre wirusowe zapalenie wątroby typu A, co stanowi spadek o 55% w porównaniu do 2022 roku (Tab. 1).

Choroby przenoszone drogą pokarmową - ogniska

Ognisko choroby przenoszonej drogą pokarmową to wystąpienie przynajmniej dwóch przypadków zachorowań powiązanych epidemiologicznie, spowodowanych przez czynniki przenoszone drogą pokarmową lub wystąpienie sytuacji, w której liczba zgłoszonych przypadków zachorowań jest wyższa od oczekiwanej na danym terenie w określonym czasie i istnieje wspólne źródło tych zachorowań (lub jego podejrzenie).

W 2023 roku na terenie miasta Gdańska zarejestrowano **135** ognisk chorób przenoszonych drogą pokarmową. Zachorowało łącznie 562 osoby, a 52 osoby wymagały hospitalizacji. 112 ognisk wystąpiło wśród mieszkańców jednego gospodarstwa domowego, 10 ognisk zgłoszonych zostało w związku ze spożyciem w lokalach gastronomicznych typu otwartego (tj. restauracja, bar), 13 dotyczyło placówek gastronomicznych typu zamkniętego (w tym 1 zakład usług cateringowych, 2 szpitale, 3 żłobki, 1 DPS, 5 przedszkoli, 1 szkoła).

Czynnikami etiologicznymi odpowiedzialnymi za wywołanie zachorowań w ognisku w 8 przypadkach były bakterie z rodzaju *Salmonella* sp., 1 ognisko wywołane było bakteriami z rodzaju *E. Coli*, 1 ognisko o etiologii

Giardia Lamblia. W nawiązaniu do wirusowych etiologii zachorowań w ognisku w 2 przypadkach ognisk za wystąpienie objawów odpowiadały rotawirusy, w 5 przypadkach ognisk – norowirusy. W pozostałych przypadkach ognisk choroby przenoszonej drogą pokarmową, nie udało się ustalić czynnika etiologicznego zachorowań.

Największe ognisko choroby przenoszonej drogą pokarmową wystąpiło wśród klientów jednej z gdańskich restauracji (zachorowały 63 osoby, z czego 19 osób wymagało hospitalizacji). W wyniku przeprowadzonego dochodzenia epidemiologicznego ustalono, że czynnikiem etiologicznym zachorowań były bakterie *Salmonella Enteritidis*.

1.1.8. Choroby pasożytnicze

Do chorób pasożytniczych, objętych ustawowym obowiązkiem zgłaszania należy toksoplazmoza wrodzona, włośnica, 2 rodzaje tasiemczyc, tj. bąbłowica i wągrzyca, giardioza (lamblioza) oraz malaria (zimnica).

Giardioza (lamblioza) to choroba jelita cienkiego wywoływana przez pierwotniaki z gatunku *Giardia intestinalis* (Tab. 1). W Polsce najczęściej źródłem zarażenia dla człowieka jest inny człowiek, który wydal cysty pasożyta z kałem do środowiska. Człowiek zaraża się poprzez zanieczyszczony cystami pokarm bądź wodę do picia. W 2023 roku zarejestrowano **36** przypadków potwierdzonych laboratoryjnie zachorowań na **giardiozę**.

Włośnica jest chorobą wywoływaną przez nicienie z rodzaju *Trichinella*. Do zakażenia może dojść poprzez spożycie mięsa chorych zwierząt domowych lub dzikich. W Polsce głównym źródłem zakażenia jest wieprzowina lub mięso z dzika.

W 2023 roku zarejestrowano **1** przypadek zachorowania na **włośnicę**, który został potwierdzony laboratoryjnie.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku nie zarejestrował w 2023 roku przypadków zachorowań na: malarię, toksoplazmozę wrodzoną, bąbłowicę i wągrzycę.

1.1.9. Zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych i mózgu (wirusowe i bakteryjne)

➤ **Wirusowe zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych**

Liczba zarejestrowanych na terenie miasta Gdańska w 2023 roku zachorowań na wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych lub mózgu znacznie wzrosła w porównaniu do lat ubiegłych i **wyniosła 33 zachorowania** (Tab. 1, Tab. 7, Ryc. 12).

Enterowirusy to grupa niewielkich, bezosłonkowych wirusów z rodziny *Picornaviridae*. Enterowirusy można znaleźć w wydzielinach z układu oddechowego osób zarażonych, a także w ich kale. Z powodu dużej różnorodności tej grupy wirusów, zakażenie enterowirusami manifestuje się osobniczo- może występować pod postacią przeziębienia, infekcji dróg oddechowych, zakażeń skóry, układu pokarmowego oraz objawów ze strony układu nerwowego.

W 2023 roku zgłoszonych zostało **6** przypadków zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych lub mózgu o etiologii enterowirusowej. Dodatkowo zgłoszono **3** przypadki wywołane HHV-6, **1** przypadek wywołany HHV-7, **2** przypadki wywołane VZV oraz **1** przypadek wywołany KZM. W **20** przypadkach nie został określony został czynnik etiologiczny zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych lub mózgu.

Tab. 7. Zestawienie liczby przypadków zachorowań i współczynnika zapadalności na wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu w latach 2014-2023 w Gdańsku.

choroba zakaźna		rok									
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu	liczba zachorowań	76	27	34	16	43	21	6	5	12	33
	zapadalność	16,45	5,85	7,35	3,45	9,25	4,49	1,27	1,06	2,47	6,58

Ryc. 12. Wykres liniowy przedstawiający liczbę zachorowań na wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu w latach 2013-2022 w Gdańsku.

➤ **Bakteryjne zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych**

W 2023 roku zarejestrowano **20** przypadków bakteryjnego **zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych** (Tab. 8, Ryc. 13).

Patogeny odpowiedzialne za wystąpienie ww. zachorowań to:

- *Borrelia burgdorferi* (neuroborelioza) – 6 przypadków,
- *Streptococcus pneumoniae* – 4 przypadki,
- *Neisseria meningitidis* – 4 przypadki
- *Haemophilus influenzae* – 1 przypadek,
- inny określony czynnik etiologiczny – 1 przypadek,
- inny nieokreślony czynnik etiologiczny – 4 przypadki

Tab. 8. Zestawienie liczby zachorowań i współczynnika zapadalności na bakteryjne zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych w latach 2014 – 2023 w Gdańsku.

choroba zakaźna		rok									
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
bakteryjne zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych	liczba zachorowań	28	21	26	26	21	22	5	7	15	17
	zapadalność	6,06	4,55	5,62	5,6	6,03	4,7	1,06	1,49	3,08	3,49

Ryc. 13. Wykres liniowy przedstawiający liczbę zachorowań na bakteryjne zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych w latach 2014 – 2023 w Gdańsku.

Inwazyjne choroby wywoływane przez *Neisseria meningitidis*, *Streptococcus pneumoniae* oraz *Haemophilus influenzae* stanowią poważne zagrożenie dla zdrowia i życia człowieka. Zachorowania te mogą przebiegać pod postacią zapalenia opon mózgowo rdzeniowych i/lub posocznicy.

➤ ***Neisseria meningitidis* (meningokoki)**

– w 2023 roku zarejestrowano 5 przypadków inwazyjnej choroby meningokokowej. 1 zachorowanie przebiegało pod postacią posocznicy, 4 zachorowania przebiegały pod postacią zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych. (Tab. 1, Tab. 9, Ryc. 14).

W każdym przypadku podejrzenia lub rozpoznania inwazyjnej choroby meningokokowej przeprowadzono dochodzenie epidemiologiczne oraz podjęto działania mające na celu przecięcie dróg szerzenia się zakażenia. Osoby z najbliższego otoczenia chorych objęto nadzorem epidemiologicznym, u wszystkich wdrożono chemioprophylaktykę.

Do zakażenia meningokokami może dojść poprzez bliski kontakt z nosicielem bakterii lub osobą chorą. Na zachorowania najbardziej narażone są małe dzieci (do 4 roku życia), młodzież, osoby powyżej 60 roku życia oraz osoby przebywające przez dłuższy czas w dużych skupiskach ludzkich np. w koszarach, akademikach, internatach, obozach, koloniach, uczestnicy koncertów, dyskotek a także osoby używające do jedzenia i picia wspólnych naczyń i sztućców jak również personel medyczny wykonujący resuscytację. Zachorowaniom sprzyja słaba kondycja fizyczna i psychiczna, wcześniejsze infekcje osłabiające organizm, palenie tytoniu, przyjmowanie narkotyków.

Meningokoki mają zdolność do kolonizacji jamy nosowo-gardłowej i mogą występować u 20% populacji nie wywołując objawów chorobowych (w niektórych środowiskach nawet 40-80%). Nosicielstwo bakterii może utrzymywać się przez wiele miesięcy nie powodując wystąpienia choroby.

Szczepionki przeciwko meningokokom zalecane są zarówno dzieciom, młodzieży jak również osobom powyżej 65 roku życia.

➤ ***Streptococcus pneumoniae* (pneumokoki)**

– w 2023 roku zarejestrowano **96** przypadków zachorowań na inwazyjną chorobę pneumokokową, 16 zachorowań przebiegało pod postacią posocznicy, 27 przypadków pod postacią posocznicy i zapalenia płuc, 49 przypadków pod postacią zapalenia płuc, 2 przypadki przebiegały pod postacią zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych, 2 przypadki pod postacią posocznicy i zapalenia opon mózgowo rdzeniowych (Tab. 1, Tab. 9, Ryc. 14).

Zakażenia pneumokokowe szerzą się drogą kropelkową, infekcja często jest poprzedzona wcześniejszą kolonizacją okolicy nosowo-gardłowej. Nosicielstwo pneumokoków wśród zdrowych dorosłych waha się od 5 -10%, a u zdrowych dzieci od 20 - 60%.

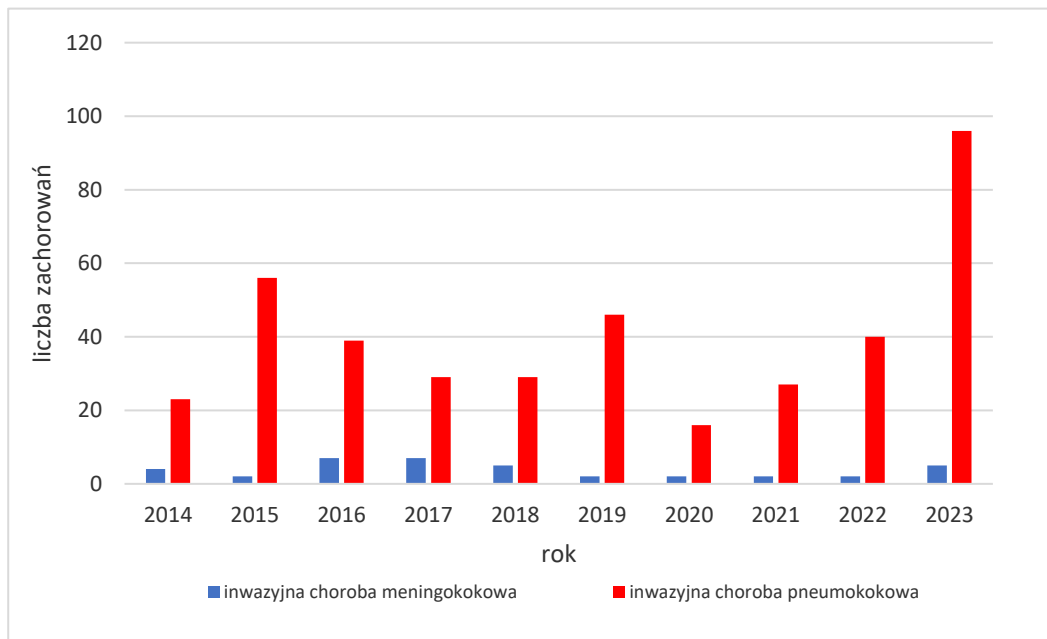
Najbardziej podatne na zakażenia *Streptococcus pneumoniae* są niemowlęta i dzieci do 5 roku życia (szczególnie uczęszczające do żłobka i przedszkola) oraz dorośli powyżej 65 roku życia.

Od 2017 roku w Programie Szczepień Ochronnych (PSO) obowiązującym na terenie kraju, wprowadzono obowiązkowe szczepienia przeciwko pneumokokom dla wszystkich dzieci od 6 tygodnia życia. Ww. szczepienia zalecane są również osobom dorosłym.

Tab. 9. Zestawienie liczby zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową oraz inwazyjną chorobę pneumokokową na terenie miasta Gdańska w latach 2014 – 2023.

Choroba zakaźna		rok									
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
inwazyjna choroba meningokokowa	liczba zachorowań	4	2	7	7	5	2	2	2	2	5
	zapadalność	0,87	0,43	1,51	1,51	1,07	0,43	0,42	0,42	0,41	1,03
inwazyjna choroba pneumokokowa	liczba zachorowań	23	56	39	29	29	46	16	27	40	96
	zapadalność	4,98	13,13	8,44	6,25	6,24	9,83	3,4	5,74	8,23	19,73

Ryc. 14. Wykres słupkowy przedstawiający liczbę zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową oraz inwazyjną chorobę pneumokokową na terenie miasta Gdańska w latach 2014 – 2023.

➤ *Haemophilus influenzae*

– w 2023 roku zarejestrowano 6 przypadków zachorowania na inwazyjną chorobę o etiologii *Haemophilus influenzae*, 5 z nich przebiegało pod postacią posocznicy, natomiast 1 przypadek przebiegał pod postacią zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych.

Szczepy *Haemophilus influenzae* typu b (Hib), obok pneumokoków i meningokoków, należą do bakterii najczęściej wywołujących ciężkie zakażenia, m.in. posocznicę, zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, i mózgu, zapalenie płuc, zapalenie kości i stawów. Najczęstszym źródłem zakażenia Hib jest bezpośredni kontakt z nosicielem lub osobą chorą.

Najskuteczniejszą metodą zapobiegania zakażeniom wywołanym *Haemophilus influenzae* są szczepienia ochronne. W Polsce szczepienia ochronne przeciwko *H. influenzae* są obowiązkowe dla dzieci w 1 i 2 roku życia. Wyszczepialność dzieci z rocznika 2023 wynosi 49,1% i utrzymuje się na podobnym poziomie względem lat poprzednich. Wprowadzenie powszechnego szczepienia w 2007 roku spowodowało znaczny spadek liczby zakażeń wywołanych tych patogenem wśród dzieci.

1.1.10. Borelioza

Borelioza to wieloukładowa choroba odkleszczowa. W 2023 roku u mieszkańców Gdańska odnotowano **414** przypadków. W porównaniu do lat poprzednich nastąpił znaczący wzrost ilości zachorowań. (Tab.10, Ryc.15)

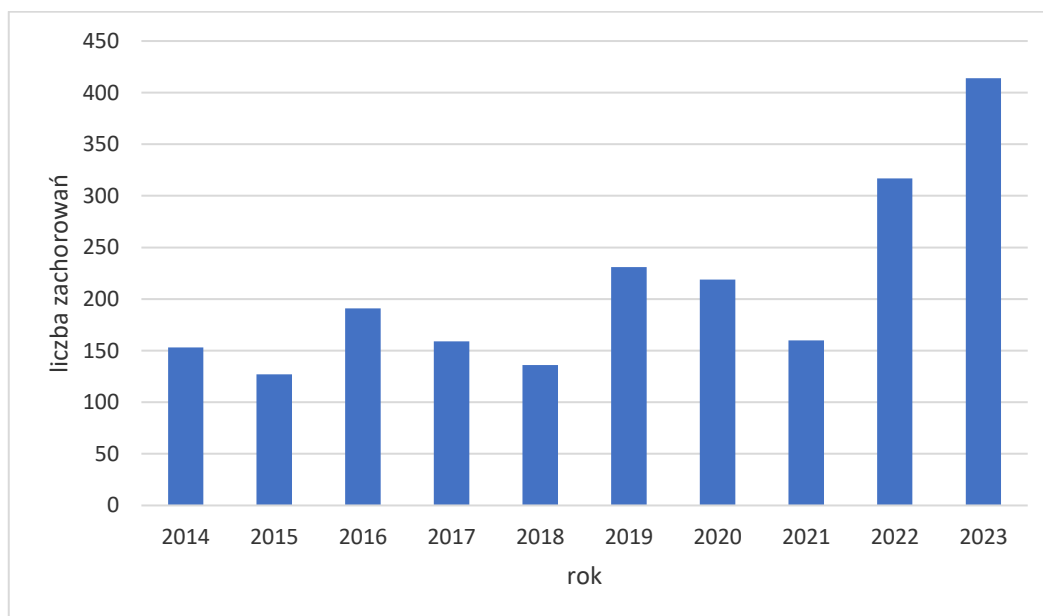
Wśród zgłoszonych zachorowań przeważała postać wczesna – rumień wędrujący, którego zarejestrowano 399 przypadków. Zarejestrowano również 7 przypadków boreliozy pod postacią kostno-stawową. Dodatkowo zarejestrowano 8 przypadków neuroboreliozy, w tym 1 bez zapalenia opon mózgowo rdzeniowych i 7 z zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych.

Do chwili obecnej szczepionka przeciwko boreliozie nie została opracowana. Działania profilaktyczne, zapobiegające zachorowaniom polegają przede wszystkim na unikaniu ukąszeń przez kleszcze poprzez stosowanie odzieży ochronnej oraz substancji odstrasżających kleszcze (tzw. repelentów).

Tab. 10. Zestawienie liczby zachorowań i współczynnika zapadalności na boreliozę na terenie miasta Gdańska w latach 2014 – 2023.

Choroba zakaźna		rok									
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
borelioza	liczba zachorowań	153	127	191	159	136	231	219	160	317	414
	zapadalność	33,12	27,52	41,32	34,24	29,26	49,34	46,52	33,99	65,20	85,10

Ryc. 15. Wykres liniowy przedstawiający liczbę zachorowań na boreliozę w latach 2014 – 2023 w Gdańsku.

1.1.11. Wścieklizna

Na terenie miasta Gdańska od ponad 32 lat nie stwierdzono przypadku zachorowania na wściekliznę.

W 2023 roku na terenie miasta Gdańska zarejestrowano **372 osoby** (Tab. 1), które uległy pokąsaniom i podrapaniom przez zwierzęta, głównie: psy (251), koty (96), dziki (4), małpy (4), nietoperze (3), szczury (2), lisy (2), wiewiórki (2). Odnotowano pojedyncze zdarzenia związane z pogryzieniem przez kreta, jenota, pandę rudą, borsuka, surykatkę i mysz. Ponadto, w 2 przypadkach zwierzę pozostaje nieznane.

Szczepieniem poekspozycyjnym przeciwko wścieklicznie poddano **159 osób** pokąsanych przez zwierzęta na terenie miasta Gdańsk (Tab. 1, Tab. 11). Dodatkowo 14 mieszkańców Gdańska pokąsanych za granicą kontynuowało lub rozpoczęło szczepienia poekspozycyjne. Konieczność zastosowania immunoprofilaktyki wobec osób pokąsanych wynikała z braku możliwości poddania obserwacji weterynaryjnej zwierzęcia, a co za tym idzie, wykluczenia choroby.

Tab. 11. Zestawienie liczby osób pokąsanych i liczby osób zaszczepionych przeciw wścieklicznie w latach 2014 – 2023 na terenie miasta Gdańsk.

Narażenie na chorobę zakaźną na terenie miasta Gdańsk	rok									
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
liczba osób pokąsanych	376	338	250	261	261	314	126	178	260	372
liczba osób zaszczepionych	106	111	91	116	73	132	53	95	127	159

1.1.12. Wirusowe zapalenie wątroby typu B (WZW B) i wirusowe zapalenie wątroby typu C (WZW C) - zakażenia krwiopochodne, zwane żółtaczką wszczepienną.

Do zakażenia wirusem WZW typu B i WZW typu C dochodzi najczęściej poprzez bezpośredni kontakt z zakażoną krwią podczas zabiegów medycznych lub kosmetycznych, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek.

Z uwagi na dużą liczbę bezobjawowych zakażeń oraz brak badań przesiewowych w kierunku w/w wirusów, ocena epidemiologiczna zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu B i typu C jest nieprecyzyjna. U większości chorych WZW typu B i WZW typu C występuje w postaci przewlekłej. U nieleczonych osób wzrasta ryzyko poważnych powikłań, np. marskości, nowotworu czy niewydolności wątroby.

➤ WZW typu B (HBV)

- w 2023 roku zarejestrowano **106** przypadków zachorowań. Wszystkie zachorowania miały charakter przewlekły. (Tab.1, Tab. 12, Ryc. 16).

➤ WZW typu C (HCV)

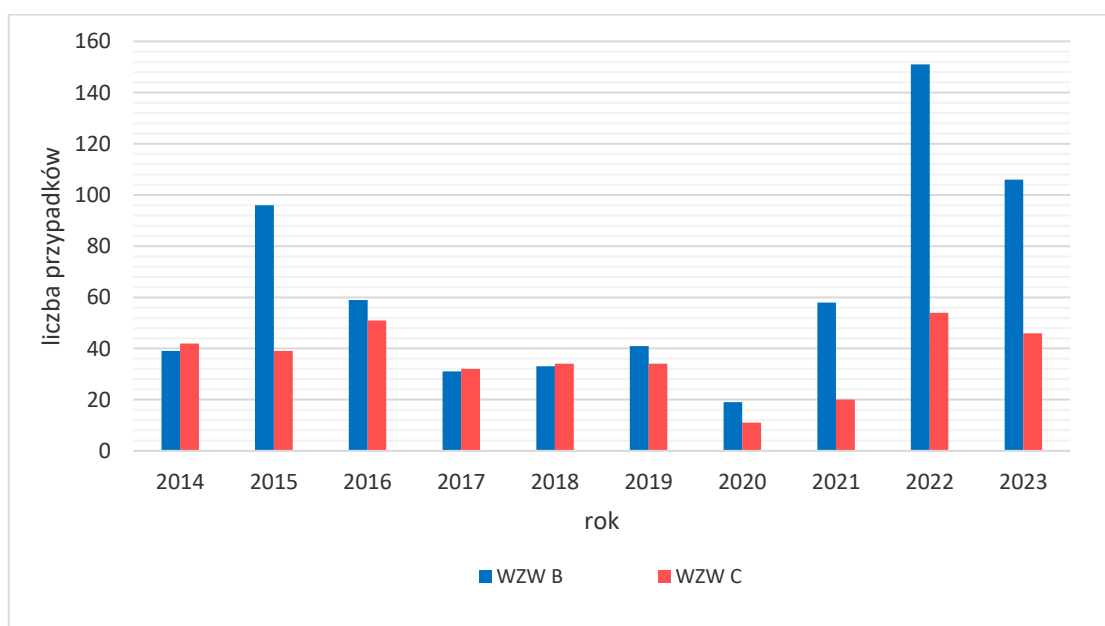
– w 2023 roku zarejestrowano **46** przypadki zachorowań. Wszystkie przypadki miały charakter przewlekły (Tab. 1, Tab. 12, Ryc. 16).

Przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby potrafi przez wiele lat pozostawać w ukryciu. Zakażenie wykrywa się często przypadkowo po wielu latach, w momencie wystąpienia poważnych uszkodzeń wątroby. Szczepienia przeciwko WZW B są aktualnie najbardziej efektywnym sposobem zapobiegania zakażeniu wirusem HBV. Wprowadzenie w latach 90-tych do Programu Szczepień Ochronnych obowiązku szczepienia dzieci i młodzieży, a także uczniów szkół medycznych i pracowników podmiotów leczniczych przyczyniło się do poprawy sytuacji epidemiologicznej. Natomiast do tej pory nie opracowano szczepionki przeciwko wirusowi zapalenia wątroby typu C. W celu obniżenia ryzyka dalszego uszkodzenia wątroby, w ramach prowadzonego nadzoru epidemiologicznego, osoby chore na WZW typu C, były kierowane na szczepienie przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B.

Tab. 12. Zestawienie liczby zachorowań i współczynnika zapadalności na WZW B i WZW C na terenie miasta Gdańska w latach 2013 – 2022.

Choroba zakaźna		rok									
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Wirusowe zapalenie wątroby typu B	liczba zachorowań	39	96	59	31	33	41	19	58	151	106
Wirusowe zapalenie wątroby typu C	liczba zachorowań	42	39	51	32	34	34	11	20	54	46

Ryc. 16. Wykres przedstawiający liczbę zachorowań na WZW typu B oraz WZW typu C w latach 2014-2023 na terenie Gdańska.

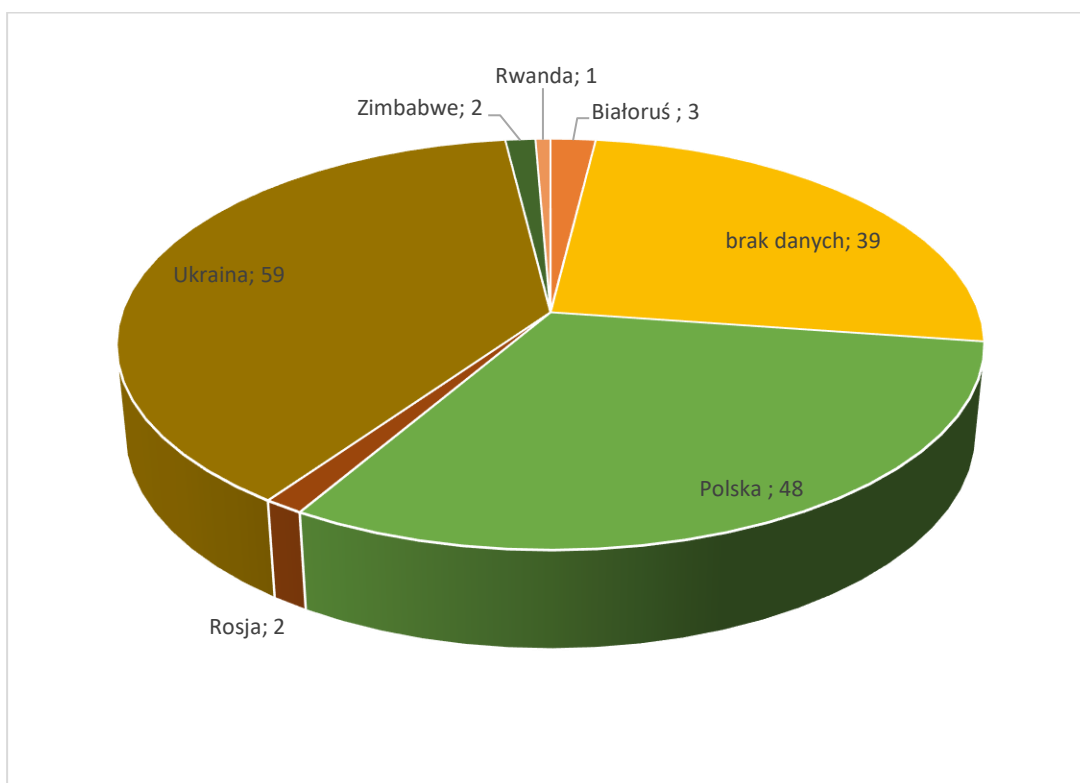
1.1.13. Choroby przenoszone drogą płciową (STI-sexually transmitted infection)

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku prowadzi także rejestr przypadków chorób przenoszonych drogą płciową, takich jak: kiła, rzeżączka oraz chlamydiozy stwierdzone u osób z terenu miasta Gdańska.

W 2023 roku zarejestrowano **99** przypadków kiły, **56** przypadków rzeżączki i **47** przypadków chlamydioz. Porównując poprzednie lata w 2023 roku nastąpił znaczący wzrost ilości odnotowanych przypadków chorób przenoszonych drogą płciową. (Tab. 1, Tab.13)

W 2023 roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku zgłoszono **151** nowo wykryte przypadki zakażeń wirusem HIV rozpoznane u mieszkańców miasta Gdańska, dodatkowo wykryto **16** nowych przypadków AIDS. W 2023 roku zaobserwowano znaczący wzrost nowych przypadków zakażenia wirusem HIV. Obserwowana tendencja wzrostowa w ostatnich dwóch latach może wiązać się z konfliktem zbrojnym przebiegającym na terenie Ukrainy, a co za tym idzie wzmożoną migracją osób z terenów o wysokiej transmisji wirusa HIV.

Ryc. 17. Wykres przedstawiający strukturę narodowości u osób z nowo wykrytym HIV w roku 2023.

Tab. 13. Liczba zachorowań na choroby przenoszone drogą płciową na terenie miasta Gdańsk w latach 2014 – 2023.

Choroba zakaźna	rok									
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
AIDS	4	2	3	0	1	2	0	0	9	16
HIV	28	43	43	22	37	47	42	25	72	151
Kiła	21	33	51	43	33	40	37	58	51	99
Rzeżączka	5	6	7	5	4	9	1	7	39	56
Chlamydiaza	0	7	6	7	8	5	7	7	37	47

1.1.14. Małpia ospa (MPOX)

Ospa małpia jest to choroba wirusowa wywołana przez wirus ospy małpiej (MPXV-*human monheypox virus*). Jest on wirusem zoonotycznym. Należy do rodziny *Poxviridae*, podrodziny *Chordopoxvirinae*, rodzaju *Orthopoxvirus*. Jego genom ma postać dwuniciowego DNA. Wyróżniono dwa kłady genetyczne MPXV: zachodnioafrykański i środkowoafrykański. Oba kłady mogą być przyczyną zakażeń MPXV u ludzi i zwierząt.

Źródłem zakażenia może być chory człowiek (poprzez drogę kropelkową lub kontakt z krwią i wydzielinami osoby chorej) lub chore zwierzę (bezpośredni kontakt z zakażonymi zwierzętami poprzez ich krew lub płyny ustrojowe lub też w wyniku pogryzienia przez zakażone zwierzę, w Europie przenoszenie MPXV tą drogą obecnie nie występuje).

Początkowymi objawami zakażenia u człowieka są: gorączka, ból głowy, ból pleców, osłabienie. Po 1-3 dniach pojawia się wysypka. Na podstawie Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 marca 2022 r. w sprawie chorób zakaźnych powodujących powstanie obowiązku hospitalizacji, izolacji w warunkach domowych, kwarantanny lub nadzoru epidemiologicznego (tj. Dz.U. 2023r. poz.688) osoby chore na MPOX lub podejrzane o zachorowanie muszą być poddane hospitalizacji. Natomiast osoby, które miały kontakt z osobą chorą, mają obowiązek 21-dniowej kwarantanny.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 maja 2022r. w sprawie ospy małpiej oraz zakażeń wirusem ospy małpiej (Dz. U. 2022 poz. 1143) Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku prowadzi rejestr podejrzeń oraz rozpoznań przypadków zakażenia wirusem mpoX. W 2023 roku zgłoszono 1 przypadek zachorowania, potwierdzony laboratoryjnie badaniem molekularnym (Tab. 1).

1.1.15. Ostre porażenia wiotkie

Ostre porażenie wiotkie (OPW) może być jednym z objawów zakażenia wirusem polio. Objawia się porażeniem nerwów, przede wszystkim neuronów grup mięśni proksymalnych kończyn. Niedowłady mają charakter trwałe, chociaż po kilku tygodniach lub miesiącach mogą cofać się w różnym stopniu. Definicja przypadku ostrego porażenia wiotkiego obejmuje każde porażenie, które występuje u dziecka w wieku poniżej 15 roku życia, włączając w to przypadki zespołu Guillain-Barré oraz poprzecznego zapalenia rdzenia kręgowego. Od 2002 roku Polska jak i cały region Europejski WHO jest oficjalnie wolna od poliomyelitis. Ostatnie odnotowane w Polsce zachorowanie wywołane dzikim szczepem wirusa polio miało miejsce w 1984 r.

Od 1990 roku w Polsce wprowadzono nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi (OPW), który stanowi najbardziej czuły wskaźnik, mający na celu potwierdzenie lub wykluczenie występowania dzikich szczepów wirusa polio na danym terenie.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku, w 2023 roku nie zarejestrował przypadków OPW u dzieci poniżej 15 roku życia (tab. 1).

1.1.16. Zgłaszalność chorób zakaźnych

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku kontynuował prowadzenie kontroli zgłaszalności chorób zakaźnych objętych ustawowym obowiązkiem zgłaszania wymienionych w załączniku do Ustawy z dnia 5 grudnia 2008 roku *o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi* (tj. Dz.U. z 2023r. poz.1284 ze zm..) oraz Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 18 grudnia 2019 roku *w sprawie zgłaszania podejrzeń i rozpoznania zakażeń, chorób zakaźnych oraz zgonów z ich powodu* (Dz.. U. 2019 poz. 2430 ze zm.).

Działania polegające na kontroli zgłaszalności chorób zakaźnych objętych ustawowym obowiązkiem zgłaszania przeprowadzono w 4 szpitalach oraz w 5 ambulatoriach. Dodatkowo wykonano 3 kontrole w szpitalach, które mają oddziały dla dzieci i istnieje prawdopodobieństwo rozpoznania ostrego porażenia wiotkiego u dzieci poniżej 15 roku życia. W wyniku przeprowadzonych kontroli, za stwierdzone nieprawidłowości mandatami ukarano 18 lekarzy oraz wydano 6 decyzji płatniczych na podmioty lecznicze. Przyczyną stwierdzonych nieprawidłowości w podmiotach leczniczych było niedopełnienie obowiązku zgłaszania jednostek chorobowych zawartych w Załączniku nr 1 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 grudnia 2019 roku *w sprawie zgłaszania podejrzeń i rozpoznania zakażeń, chorób zakaźnych oraz zgonów z ich powodu* (Dz. U. 2019 poz. 2430 ze zm.).

Dodatkowo, w 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku regularnie przypominał i edukował podmioty lecznicze na terenie miasta Gdańska w zakresie obowiązków wynikających z Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 grudnia 2019 roku *w sprawie zgłaszania podejrzeń i rozpoznania zakażeń, chorób zakaźnych oraz zgonów z ich powodu* (Dz. U. 2019 poz. 2430 ze zm.). W związku z powyższymi działaniami w 2023 roku odnotowany został znaczący wzrost w zakresie zgłaszania chorób zakaźnych.

1.1.17. Zakażenia szpitalne

Zakażenie szpitalne definiuje się jako zakażenie, które wystąpiło w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych. Zakażenie szpitalne, z punktu widzenia jakości i bezpieczeństwa opieki medycznej jest zdarzeniem niepożądanym, czyli problemem zdrowotnym, który powstaje w trakcie lub w efekcie leczenia, ale nie jest związany z naturalnym przebiegiem choroby. Wykrywanie zakażeń szpitalnych jest niezbędnym warunkiem umożliwiającym ich skuteczną kontrolę na terenie szpitala. Nadzór obejmuje między innymi zbieranie danych na temat zakażeń i ich analizę.

W szpitalach powołane są Zespoły Zakażeń Szpitalnych i Komitety ds. zakażeń szpitalnych, których podstawowym działaniem jest monitorowanie sytuacji epidemiologicznej szpitala oraz okresowe raportowanie wystąpienia zakażeń szpitalnych i czynników alarmowych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku raz w roku przeprowadza kontrolę szpitali w zakresie systemu kontroli zakażeń szpitalnych, w trakcie, której oceniane są, opracowane przez Zespoły raporty o bieżącej sytuacji epidemiologicznej szpitala, karty monitorowania i rejestracji zakażeń, procedury zapobiegające zakażeniom oraz analizy występowania zakażeń szpitalnych i ognisk epidemicznych.

Zespoły Kontroli Zakażeń zmagają się z występowaniem w szpitalach wielolekoopornych szczepów z rodziny *Enterobacteriaceae*, wytwarzających karbapenemazy (enzymy) KPC lub NDM. Drobnoustroje te są bardzo niebezpieczne ze względu na oporność na większość dostępnych antybiotyków, wysoki wskaźnik śmiertelności oraz łatwość rozprzestrzeniania się nawet w populacji osób zdrowych – jako nosicielstwo. Zespoły raz w tygodniu przesyłają do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku raport w zakresie nosicielstwa oraz zakażeń objawowych bakteriami produkującymi karbapenemazy (enzymy) KPC lub NDM.

Ponadto w 2023 roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku, zgłoszono 66 szpitalnych ognisk epidemicznych, w których uczestniczyły 322 osoby zakażone (307 pacjentów i 15 osób z personelu).

Ustalono czynniki etiologiczne ognisk:

- koronawirus SARS-CoV-2- 41 ognisk,
- *Klebsiella pneumoniae* MBL (NDM)- 6 ognisk,
- *Clostridioides difficile*- 5 ognisk,
- *Klebsiella pneumoniae* MBL (VIM)- 2 ogniska,
- *Klebsiella pneumoniae* KPC- 2 ogniska,
- *Acinetobacter baumannii* CRAB- 2 ogniska,
- *Enterobacter cloacae* MBL (VIM)/*Citrobacter freundii*- MBL(VIM)/ *Klebsiella oxytoca* MBL(VIM)- 1 ognisko,
- *Klebsiella oxytoca*,/*Pseudomonas aeruginosa* MBL (VIM)- 1 ognisko,
- *Klebsiella pneumoniae*/*Providencia rettgeri* KPC- 1 ognisko,
- *Klebsiella pneumoniae*/*Escherichia coli* KPC- 1 ognisko,

- *Klebsiella pneumoniae*/*Escherichia coli* /pałeczki G (-) MBL (NDM)- 1 ognisko,
- *Klebsiella aerogenes* MBL (VIM)/ *Escherichia coli* MBL (VIM)/ *Enterobacter cloacae* MBL (VIM)- 1 ognisko,
- nieustalona etiologia- 2 ogniska (nieżyt żołądkowo- jelitowy).

W związku z wystąpieniem ww. ognisk epidemicznych przeprowadzono konsultacje z członkami Zespołu Kontroli Zakażeń, w trakcie których, w ramach nadzoru omawiano podjęte przez szpital działania przeciwepidemiczne, mające na celu wygaszenie ogniska i podejmowano działania mające na celu przecięcie dróg szerzenia się ognisk. Ponadto w 2023 roku przeprowadzono 4 kontrole sanitarne w oddziałach, które zgłosiły ogniska o etiologii *Clostridioides difficile*. W trakcie kontroli dokonywana jest ocena przestrzegania procedury izolacji pacjentów, zapewnienia środków ochrony indywidualnej oraz przestrzegania procedury mycia i dezynfekcji rąk przez personel. Przeprowadzone kontrole sanitarne nie wykazały nieprawidłowości.

Raz w roku Zespoły Kontroli Zakażeń Szpitalnych przesyłają do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku, raporty roczne o występowaniu patogenów alarmowych oraz o sytuacji epidemiologicznej w szpitalach na terenie miasta Gdańska.

1.2 Szczepienia ochronne

Szczepienia ochronne są skuteczną i powszechnie akceptowaną społecznie metodą zapobiegania zachorowaniom na choroby zakaźne, zarówno w wymiarze zapobiegania zachorowaniom u osoby poddanej szczepieniom ochronnym, jak również kształtowania odporności na zachorowania całej populacji.

Obowiązek szczepień wiąże się z dążeniem do uzyskania maksymalnej ochrony przed zakażeniem, a w dalszej perspektywie do całkowitego zwalczania i eliminacji (eradykacji) poszczególnych chorób zakaźnych z organizmów ludzkich i środowiska. Tylko uodpornienie wysokiego odsetka osób – ponad 80-90% gwarantuje zahamowanie krążenia drobnoustroju i ochronę osób nie tylko zaszczepionych, lecz również tych, które z jakichkolwiek powodów nie zostały zaszczepione. To właśnie zjawisko odporności zbiorowskiej stanowi społeczne uzasadnienie obowiązku szczepień.

W Polsce szczepienia ochronne wykonywane są w oparciu o Ustawę z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, zwanej dalej: u.z.z.z.ch (t.j. Dz. U z 2023 r. poz. 1284 ze zm.). Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 1b u.z.z.z.ch, osoby przebywające na terytorium Polski są obowiązane, na zasadach określonych w ww. ustawie do poddawania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym.

W dniu 1 października 2023 r. weszło w życie Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27.09.2023 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2077), które jest odpowiedzią na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 maja 2023 r. i wprowadza schematy obowiązkowych szczepień dzieci i młodzieży obejmujące liczbę dawek i terminy ich podania wymagane dla danego szczepienia podstawowego lub przypominającego z uwzględnieniem wieku osoby objętej obowiązkiem szczepienia jako załącznik

do rozporządzenia. Program Szczepień Ochronnych, o którym mowa w art. 17 ust. 11 u.z.z.z.ch., opracowywany jest corocznie i publikowany w Komunikacie Głównego Inspektora Sanitarnego. Komunikat GIS ma charakter techniczny i zawiera reguły kierowane do podmiotów organizacyjnie mu podległych oraz personelu medycznego.

Program Szczepień Ochronnych składa się z następujących części:

- szczepienia obowiązkowe:
 - szczepienia obowiązkowe dzieci i młodzieży (do 19 roku życia),
 - szczepienia obowiązkowe osób narażonych w szczególny sposób na zakażenia w związku z przesłankami klinicznymi lub epidemiologicznymi
 - szczepienia poekspozycyjne
- szczepienia zalecane, niefinansowane ze środków znajdujących się w budżecie Ministra Zdrowia

Szczepienia obowiązkowe

Do grupy szczepień obowiązkowych dzieci i młodzieży do 19 roku życia, należą szczepienia przeciwko:

- gruźlicy
- wirusowemu zapaleniu wątroby typu B
- błonicy, tężcowi, krztuścowi
- *poliomyelitis*
- *Haemophilus influenzae*
- odrze, śwince, różyczce
- zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*
- rotawirusom

W 2023 roku obowiązkowymi szczepieniami przeciwko pneumokokom oraz ospie wietrznej (osoby narażone w szczególny sposób na zakażenie) objęto większą liczbę dzieci:

- szczepieniom przeciwko pneumokokom objęto wszystkie dzieci do ukończenia 19. roku życia z grup ryzyka, które dotychczas nie były szczepione (dla dzieci bez czynników ryzyka [szczepienie przeciwko pneumokokom](#) jest obowiązkowe do ukończenia 5. roku życia).
- szczepieniom przeciwko ospie wietrznej, objęto dzieci do ukończenia 19 r.ż. z wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia grup.

W tej grupie szczepień uwzględniono także obowiązkowe szczepienia ochronne dla osób, które są przed lub po przeszczepieniu komórek krwiotwórczych, narządów wewnętrznych, splenektomii albo z asplenią, z zaburzeniami czynności śledziony.

Szczepienia poekspozycyjne

- przeciwko tężcowi (osoby zranione, narażone na zakażenie tężcem),
- przeciwko wścieklicznie (osoby mające styczność ze zwierzęciem chorym na wścieklicznę lub podejrzanym o zakażenie wirusem wściekliczny)
- przeciwko błonicy (osoby narażone na zakażenie, które miały styczność z chorym na błonicę).

Szczepienia zalecane

Szczepienia zalecane zapewniają ochronę m.in. przed meningokokami (*Neisseria meningitidis*), wirusowemu zapaleniu wątroby typu A, kleszczowemu zapaleniu mózgu, pneumokokami (*Streptococcus pneumoniae*), ludzkiemu wirusowi brodawczaka (HPV), wirusowemu zapaleniu wątroby typu A oraz grypie.

W PSO na 2023 rok w ramach szczepień zalecanych uwzględniono:

- szczepienie przeciwko półpaścowi dla osób dorosłych, które przeżyły pierwotne zakażenie wirusem ospy wietrznej oraz w szczególności z wrodzonym lub nabytym niedoborem odporności, z przewlekłymi chorobami serca, wątroby, płuc, nerek, z chorobami autoimmunizacyjnymi, z cukrzycą, depresją lub które ukończyły 50 rok życia,
- szczepienie przeciwko zakażeniom wirusem syncytialnym układu oddechowego (RSV) dla osób w 60 roku życia i starszych zgodnie z zaleceniami lekarza.

Szczepienia na takie choroby jak: żółta gorączka, japońskie zapalenie mózgu, cholera, dur brzuszny, wściekliczna są zalecane w przypadku wyjazdów zagranicznych do rejonów endemicznego występowania tych zachorowań.

Szczepienia przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV)

W 2023 roku uzupełniono bezpłatny Program Szczepień Ochronnych dzieci i młodzieży o nowy zakres ochrony przed chorobami wywołanymi przez HPV. Szczepienia miały charakter szczepień zalecanych dla których zakup szczepionek został objęty od 1 czerwca 2023 r. finansowaniem ministra właściwego do spraw zdrowia, zgodnie z obwieszczeniem z dnia 23 lutego 2023 r. (Dz. Urz. MZ poz. 16).

Bezpłatne szczepienia przeciwko HPV realizowano od 1 czerwca 2023 r. Szczepienia były przeprowadzane u dziewcząt i chłopców w grupach wiekowych 12 i 13 lat (dotyczyły dzieci urodzonych w latach 2010 i 2011).

W 2023 roku przeciwko zakażeniom wirusem brodawczaka (HPV) ogółem zarówno w ramach ww. szczepień bezpłatnych jak i szczepień zalecanych zaszczepiono 2096 dziewcząt/kobiet (z czego 820 dziewcząt w wieku 10-14 lat) oraz 734 chłopców/mężczyzn (363 chłopców w wieku 10-14 lat).

Zgodnie z obwieszczeniem Ministra Zdrowia z dnia 29.09.2023 r. w sprawie wykazu zalecanych szczepień ochronnych, dla których zakup szczepionek został objęty finansowaniem przez ministra właściwego do spraw zdrowia (Dz. Urz. M.Z. z 2023 r., poz. 88):

- Od 1 października 2023 r. szczepieniami przeciwko HPV objęte są dziewczęta i chłopcy po ukończeniu 11 roku życia do ukończenia 14 roku życia w schemacie dwudawkowym,
- od 1 grudnia 2023 r. szczepieniami przeciwko COVID-19 objęte są osoby od ukończeniu 6. miesiąca życia, w schemacie wielodawkowym.

W przypadku dzieci i młodzieży, u których z różnych przyczyn (np. długotrwałe odroczenie terminu szczepienia, niedopełnienie obowiązku szczepień, przesłanki epidemiologiczne lub organizacyjne w zakresie szczepień) nie przeprowadzono obowiązkowych szczepień ochronnych w terminach wskazanych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 27.09.2023 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2077, przeprowadzono szczepienia wyrównawcze, aby zminimalizować ryzyko zachorowania u nieszczepionej osoby.

Szczepienia wyrównawcze przeprowadzano według indywidualnego kalendarza szczepień.

1.2.1. Realizacja szczepień ochronnych w 2023 r.

W 2023 roku obowiązkowym szczepieniom ochronnym podlegały dzieci i młodzież z roczników 2023 – 2004. Liczba kart uodpornienia ww. osób znajdująca się u świadczeniodawców wynosiła 99 674 karty (stan na dzień 31.12.2023r.).

Analiza wykonania szczepień ochronnych obowiązkowych na terenie miasta Gdańska w 2023 roku:

- stan zaszczepienia przeciwko gruźlicy dzieci do 1 roku życia utrzymuje się na podobnym poziomie jak w ostatnich kilku latach i wynosi 97,3%
- stan zaszczepienia przeciwko rotawirusom w 2023 roku wynosił 64,1%
- wykonawstwo szczepień przeciwko odrze, śwince, różyczce u dzieci w 2 roku życia wzrosło i wynosiło 74% (w 2022 roku – 72,5%)
- stan zaszczepienia przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi, WZW typu B, *poliomyelitis* u dzieci do 2 roku życia utrzymywała się na podobnym poziomie jak w roku 2022:

rocznik 2022:

- szczepienie pierwotne przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi, *poliomyelitis* – 93,8%
- szczepienie pierwotne przeciwko wzv B – 94,1%, szczepienie uzupełniające - 77,4%

rocznik 2021:

- szczepienie pierwotne przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi, *poliomyelitis* – 92,1%
- szczepienie pierwotne przeciwko wzv B – 96,8%, szczepienie uzupełniające - 81,7%

- stan zaszczepienia przeciwko zakażeniom *Streptococcus pneumoniae* dzieci z rocznika 2022 (dawka uzupełniająca) wynosiła 63,5%, szczepieniu pierwotnemu poddano 94,1% dzieci (wartość zbliżona do wykonawstwa tych szczepień w roku 2022, dla rocznika 2021),
- wykonanie I dawki przypominającej przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi i *poliomyelitis* u dzieci w 6 roku życia, było wyższe (41,3%) niż w roku ubiegłym
- wykonanie szczepień przeciwko odrze, śwince i różyczce u dzieci w 6 roku życia (dawka przypominająca) utrzymywało się na takim samym poziomie jak w latach ubiegłych: (6 rok życia: 2023 r. –42,2%, 2022 r. – 34,6%, 2021 r.– 34,9%). W roku 2023 wszystkie dzieci od 8 do 14 r.ż. (roczniki 2016-2010) powinny być po dwóch dawkach szczepienia przeciwko odrze, śwince różyczce. Stan zaszczepienia dawką przypominającą przeciwko odrze, śwince, różyczce w tych rocznikach wynosi między 80-90%.
- wykonanie II dawki przypominającej szczepienia przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi w 14 roku życia (45,6%) było porównywalne z rokiem ubiegłym (45,8%),
- wzrosła wyszczepialność III dawki przypominającej przeciwko błonicy i tężcowi u młodzieży w 19 roku życia – 31,5% (w 2022 roku – 27,6%, w 2021 roku – 24,4%).

Realizacja wybranych szczepień zalecanych w 2023 roku na terenie miasta Gdańska.

W 2023 roku zaszczepiono 31 322 osoby przeciwko grypie, 5 046 osób przeciwko zakażeniom *Neisseria meningitidis*, 2 513 osób przeciwko *kleszczowemu* zapaleniu mózgu

Na terenie miasta Gdańska realizowane były również szczepienia zalecane dla osób wyjeżdżających za granicę. Szczepienia te przeprowadzane są w wybranych punktach szczepień. W 2023 roku nastąpił wzrost realizacji ww. szczepień w porównaniu do roku 2022.

W 2023 roku zaszczepiono: 1662 osób przeciwko durowi brzuszemu, 174 osób przeciwko cholercie, 2440 osób przeciwko żółtej gorączce oraz 661 osób powyżej 20 roku życia przeciwko *poliomyelitis*. Szczepieniu przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu A poddano 2222 osób.

Zaszczepiono również profilaktycznie przed wyjazdem za granicę 474 osoby przeciwko wścieklicznie. Dodatkowo 115 osób zaszczepiono przeciwko japońskiemu zapaleniu mózgu.

1.2.2. Nadzór nad wykonawstwem szczepień ochronnych

Na terenie działalności Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku, w roku sprawozdawczym szczepienia ochronne wykonywane były w 74 przychodniach (ambulatoriach), 1 zakładzie opiekuńczo – leczniczym dla dzieci oraz w 6 szpitalach.

Przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku, na mocy Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, prowadzili nadzór nad realizacją programu szczepień ochronnych przez podmioty lecznicze.

W 2023 roku skontrolowano 57 podmiotów leczniczych. W trakcie prowadzonych działań kontrolnych sprawdzano:

- sposób prowadzenia dokumentacji medycznej – kart uodpornienia (zapisy wykonanych szczepień oraz informowania rodziców/opiekunów prawnych o terminie kolejnego szczepienia, zgodność wykonanych szczepień z wytycznymi w PSO, zachowania właściwych terminów szczepień),
- sposób przechowywania oraz transportu preparatów szczepionkowych (sprzęt do transportu, sposób monitorowania temperatury w urządzeniach chłodniczych, zapisy temperatur)
- warunki, w jakich wykonywane są szczepienia ochronne, tj. wyposażenie punktu szczepień
- procedury postępowania ze szczepionkami na wypadek awarii zasilania lub awarii urządzenia chłodniczego,
- posiadanie kwalifikacji przez personel wykonujący szczepienia ochronne,
- realizację zadań zgodnie z obowiązującymi przepisami, tj. zgłaszanie niepożądanych odczynów poszczepiennych, sposób dokumentowania wykonanych szczepień, prowadzenie zapisów dotyczących informowania pacjentów o szczepieniach ochronnych, gospodarka preparatami szczepionkowymi, sposoby przekazywania kart uodpornienia w przypadku zmiany świadczeniodawcy, przekazywanie sprawozdań ze szczepień,
- terminy ważności sprzętu medycznego,
- posiadanie zestawu leków przeciwwstrząsowych.

Przeprowadzone kontrole nie wykazały nieprawidłowości. Preparaty szczepionkowe do przeprowadzania szczepień ochronnych przechowywane były w chłodziarkach, w których zapewniono prawidłowy monitoring temperatury (tj. całodobowy rejestrator temperatury). Transport preparatów szczepionkowych z magazynu PSSE w Gdańsku do podmiotów leczniczych odbywał się z zachowaniem łańcucha chłodniczego.

W podmiotach na terenie Gdańska opracowano i wdrożono procedury postępowania na wypadek wystąpienia awarii chłodziarki oraz przerwy w dostawie energii elektrycznej. Zgodnie z ww. procedurami, każdy przypadek należy niezwłocznie zgłosić tutejszemu Inspektorowi Sanitarnemu, przesłać protokół z zaistniałego zdarzenia, a następnie szczepionki przekazać do utylizacji.

1.2.3. Niepożądane Odczyny Poszczepienne (NOP)

Niepożądane odczyny poszczepienne mogą mieć łagodną, poważną lub ciężką postać. Najczęściej spotykamy się z łagodnymi przypadkami. Pacjenci po podaniu szczepionki mają podwyższoną temperaturę, a miejsce ułknięcia można rozpoznać po zaczerwienieniu. Te objawy znikają samoistnie po krótkim czasie. Inne objawy NOP to wysypka, kaszel, biegunka lub dreszcze. To lekarz określa, czy dany symptom, odnotowany po podaniu szczepionki, jest niepożądanym odczynem poszczepiennym. W Polsce NOP-y odnotowywane są średnio raz na 10 000 przypadków. Ryzyko wystąpienia niebezpiecznej reakcji anafilaktycznej (to silna reakcja po kontakcie z substancją uczulającą) występuje raz na 1 000 000 przypadków. Jest znacznie rzadsze niż ryzyko wystąpienia ciężkich powikłań czy zagrożenia życia przy niektórych chorobach zakaźnych.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2010 r. w sprawie *niepożądanych odczynów poszczepiennych oraz kryteriów ich rozpoznawania* (Dz. U. z 2010 r., Nr 254, poz. 1711 ze zm.), prowadzony jest stały monitoring niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP).

W 2023 roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku zgłoszono **75** niepożądanych odczynów poszczepiennych po szczepieniu dzieci w ramach kalendarza szczepień ochronnych (Program Szczepień Ochronnych – PSO na 2023 rok), z czego 13 odczynów wystąpiło po podaniu szczepionki BCG (przeciwko gruźlicy).

Odczyny poszczepienne u dzieci występowały również po zaszczepieniu szczepionkami: Bexero – 4 odczyny, Gardasil 9 -3 odczyny, DTP+Imovax Polio+Hib – 3 odczyny, Vaxigrip Tetra – 3 odczyny.

Występowały również pojedyncze niepożądane odczyny poszczepienne w postaci gorączki, bólu, odczynu miejscowego w postaci obrzęku i stanu zapalnego, wysypki, biegunki, wymiotów.

W ramach Programu Szczepień Ochronnych dzieci wystąpiły:

- 2 ciężkie niepożądane odczyny poszczepienne u dziecka w postaci zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych, posocznicy, wstrząsu septycznego oraz u osoby dorosłej w postaci poprzecznego zapalenia rdzenia kręgowego, tetraparezy, zaburzenia zwieraczy,
- 15 poważnych niepożądanych odczynów poszczepiennych w postaci: epizodu hypotoniczno-hyporeaktywnego, zapalenia nerwu wzrokowego, odczynu i ropnia w miejscu szczepienia, reakcji alergicznej (pokrzywka, obrzęk), obrzęku Quinckego, reakcji astmatycznej, zapalenia oskrzeli, zapalenia płuc, podejrzenie neuropatii oka, obrzęku kończyny.

Z uwagi na możliwość wystąpienia wstrząsu anafilaktycznego szczepienia dzieci i dorosłych przeprowadza się w gabinetach i punktach szczepień wyposażonych w zestaw leków przeciwwstrząsowych. Każda osoba po podaniu szczepionki pozostaje na obserwacji w punkcie szczepień. Dzięki temu, w przypadku wystąpienia jakiegokolwiek, niepokojącego objawu, potrzebujący mogą otrzymać szybką i profesjonalną pomoc. Bezpieczeństwo jest kluczowym kryterium, decydującym o dostępie do powszechności szczepień.

1.2.4. Postępowanie w stosunku do osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych.

W Polsce nadal rejestruje się wysoką wyszczepialność dzieci. Szczepieniami obowiązkowymi, zgodnie z kalendarzem, objęto ponad 90% populacji. Niestety, w opinii publicznej niepokojąco spada poczucie wartości szczepień. W dalszym ciągu nasilają się tzw. ruchy antyszczepionkowe, które głosząc swoje teorie oparte na pseudonaukowych podstawach zniechęcają rodziców/opiekunów prawnych do szczepienia dzieci.

Rodzice często posiłkują się informacjami zamieszczonymi w Internecie, które są niesprawdzone, za to, w znacznym stopniu, przemawiają do ich emocji, gdyż mówią o szkodliwości szczepionek i groźnych powikłaniach powstałych po ich podaniu. Budzi to niepokój rodziców i uchylanie się od szczepienia dzieci.

W 2023 r. na terenie Miasta Gdańska, rodzice około 1,7% dzieci nie wyrazili zgody na przeprowadzenie szczepień obowiązkowych.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej są tzw. wierzycielem obowiązku szczepień tj. podmiotem uprawnionym do żądania wykonania obowiązku lub jego zabezpieczenia w administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym zaś organem egzekucyjnym właściwym w zakresie egzekucji administracyjnej obowiązków o charakterze niepieniężnym jest wojewoda. Wierzyciel ma obowiązek podjęcia wszelkich czynności w celu doprowadzenia do tego, żeby obowiązek został przez zobowiązanego wykonany.

Tutejszy Inspektor Sanitarny, w związku z niedopełnieniem przez osoby do tego zobowiązane, obowiązku szczepień dzieci, w 2023 r. skierował do Wojewody Pomorskiego **84** wnioski o wszczęcie postępowania egzekucyjnego na podstawie wystawionych tytułów wykonawczych.

Stosowany przez organ egzekucyjny środek egzekucyjny – grzywna w celu przymuszenia do wykonania obowiązku, wynosiła zwykle 1000 zł, wobec każdego zobowiązanego

II. NADZÓR SANITARNY NAD PODMIOTAMI WYKONUJĄCYMI DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ

W 2023 r. pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku znajdowało się:

- **10** szpitali stacjonarnych i **6** szpitali jednodniowych,
- **408** przychodni (ambulatoriów),
- **25** fizjoterapeutów,
- **678** praktyk zawodowych w tym: **202** indywidualnych praktyk lekarskich, **458** indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarskich i **8** grupowych praktyk lekarskich oraz **10** indywidualnych praktyk pielęgniarских,

Wśród wymienionych wyżej praktyk zawodowych działalność w zakresie stomatologii prowadzona była w **349** lekarskich praktykach zawodowych.

2.1. Szpitale na terenie m. Gdańska

2.1.1. Szpitale publiczne

1. Uniwersyteckie Centrum Kliniczne ul. Dębinki 7.
2. Wojewódzki Szpital Psychiatryczny im. Prof. Tadeusza Bilikiewicza, w Gdańsku ul. Srebniki 1.
3. Szpital i Ambulatorium z Izłą Chorych Aresztu Śledczego w Gdańsku, ul. Kurkowa 12.
4. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej MSWiA w Gdańsku, ul. Kartuska 4/6.

2.1.2. Szpitale niepubliczne

1. Copernicus Podmiot Leczniczy Sp. z o. o. w Gdańsku, ul. Nowe Ogrody 1, w skład, którego wchodzi:
 - Szpital im. Mikołaja Kopernika, ul. Nowe Ogrody 1,
 - Szpital im. św. Wojciecha, Al. Jana Pawła II 50.
2. Szpital Dziecięcy „Polanki” im. Macieja Płazyńskiego Sp. z o. o. w Gdańsku, ul. Polanki 119.
3. SWISSMED Centrum Zdrowia SA w Gdańsku ul. Wileńska 44.
4. Pomorskie Centrum Toksykologii w Gdańsku, ul. Kartuska 4/6.
5. Szpitale Pomorskie Sp. z o. o. z lokalizacją w Gdańsku - Centrum Medyczne Smoluchowskiego, ul. Smoluchowskiego 18.

2.1.3. Szpitale jednodniowe

1. NCMed Szpital Jednodniowy im. dra Michała Pawlaka, ul. Polanki 7
2. NCMed Szpital Jednodniowy im. dra Michała Pawlaka, ul. Otomińska 15 c.
3. Dom Medyczny „Gdyńska” – Filia. Oddział Dzienny Psychiatryczny, ul. Gdyńska 1.
4. Szpital INVICTA, ul Rajska 10
5. Szpital Eter-Med 1 Day Clinic ul Żabi Kruk 10.
6. Perfect Medica Sp. z o. o., ul. Kołobrzeska 63 a.

W 2023 roku działalność zawiesił szpital jednodniowy Dobry Wzrok Centrum Okulistyczne Oddział Jednego Dnia ul. Żabi Kruk 10 w Gdańsku, z powodu braku kontraktu z NFZ.

2.1.4. Nadzór sanitarny nad szpitalami

Na terenie miasta Gdańska funkcjonują dwa duże ośrodki oferujące kompleksową diagnostykę i leczenie pacjentów: Uniwersyteckie Centrum Kliniczne przy ul. Dębinki 7 oraz Copernicus PL Sp. z o.o. w kilku lokalizacjach umożliwiających swobodny dostęp dla pacjentów oraz różnorodność świadczonych usług medycznych.

W ofercie Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego w Gdańsku znajduje się pełen zakres usług medycznych, zaawansowana diagnostyka, różnorodne zabiegi chirurgiczne, rehabilitacja, a także opieka paliatywna. W nowoczesnych klinikach Centrum Medycyny Inwazyjnej i Centrum Medycyny Nieinwazyjnej zapewniono pacjentom szpitala nową jakość leczenia. Dzięki dostępowi do najnowszych technologii medycznych, pacjentom oferowane są nowatorskie metody leczenia, a także kompleksowa opieka wykwalifikowanego personelu medycznego.

Szpitale wchodzące w skład spółki Copernicus PL tj. Szpital im. Mikołaja Kopernika oraz Szpital Św. Wojciecha, sukcesywnie realizują inwestycje, dzięki którym zwiększył się komfort diagnostyki, leczenia i pobytu pacjentów, a także poprawiły warunki pracy personelu. W swojej ofercie spółka Copernicus oferuje także zabiegi chirurgii małoinwazyjnej wykonane w asyście robota da Vinci.

W marcu 2023 r oddano do użytku po pełnej modernizacji Oddział Kardiologii w Szpitalu św. Wojciecha z nowoczesnym sprzętem do diagnostyki i leczenia pacjentów.

W ramach bieżącego nadzoru nad przestrzeganiem zasad bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego w podmiotach medycznych przeprowadzono **680** kontroli, w tym **221** kontroli w szpitalach.

W wyniku kontroli sanitarnych przeprowadzanych w 2023 r. stwierdzono nieprawidłowości na dwóch oddziałach szpitalnych dotyczące stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń i urządzeń (zniszczone i uszkodzone powierzchnie ścian i podłóg oraz stolarki okiennej)- wydano 2 decyzje nakazujące poprawę stanu sanitarno-technicznego.

Prace remontowe dostosowujące pomieszczenia szpitali do wymogów Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 402) przeprowadzane są sukcesywnie wg terminów decyzji wydanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku. W realizacji pozostają 3 decyzje administracyjne, których termin został przedłużony na wniosek Strony w związku z przedłużającymi się pracami remontowymi.

W 2023 r. do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku wpłynęło **14 interwencji** (7 w szpitalach, 6 w przychodniach, 1 w zakładzie opiekuńczo-leczniczym).

Zgłoszone interwencje dotyczyły:

- niewłaściwych warunków higieniczno-sanitarnych w podmiotach leczniczych,
- przerwania łańcucha chłodniczego w trakcie transportu szczepionek,
- naruszenia przepisów o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych,
- nieprzestrzegania procedur zapobiegających zakażeniom chorobom zakaźnym.

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, zasadność 6 interwencji.

2.2. Przychodnie (ambulatoria)

W 2023 r. przeprowadzono **459** kontroli przychodni. W **20** obiektach stwierdzono nieprawidłowości:

- nieprawidłowe postępowanie z szczepionkami - przerwanie łańcucha chłodniczego,
- niewłaściwy stan sanitarno - techniczny pomieszczeń i urządzeń podmiotu wykonującego działalność leczniczą,
- nieprawidłowy ciąg technologiczny dekontaminacji materiałów wielokrotnego użycia,
- nieprawidłowe postępowanie z sprzętem wielokrotnego użycia, w tym ze sprzętem endoskopowym,
- nieprzestrzeganie terminów ważności jałowych materiałów medycznych oraz preparatów do dezynfekcji powierzchni sprzętu medycznego,
- nieprawidłowe przechowywanie materiałów medycznych - brak rozdziału materiału jałowego od niejałowego,
- brak realizacji obowiązku zgłaszania podejrzeń oraz rozpoznania chorób zakaźnych i zakażeń zgodnie z art. 27 Ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi,
- brak widocznego oznakowania identyfikującego wytwórcę odpadów medycznych na pojemniku na odpady medyczne.

Wydano **19** decyzji płatniczych, 1 decyzję z rygorem natychmiastowej wykonalności dotyczącą zaprzestania wykonywania badań endoskopowych oraz **11** mandatów karnych na kwotę **3800** zł.

2.3. Praktyki lekarskie

Ogółem skontrolowano **252** praktyki lekarskie na **678** zarejestrowanych. Nieprawidłowości stwierdzono w **10** praktykach lekarskich. Wydano **10** decyzji płatniczych.

W trakcie kontroli praktyk lekarskich stwierdzono poniższe nieprawidłowości:

- brak kontroli biologicznej procesów sterylizacji
- nieprawidłowy ciąg technologiczny dekontaminacji narzędzi wielorazowego użytku,
- nieprzestrzeganie terminów ważności pakietów ze sprzętem medycznym wielokrotnego użycia,
- nieprawidłowe postępowanie z jałowym sprzętem medycznym w gabinecie lekarskim,
- brak aktualnych kontroli wewnętrznych wykonywanych raz na pół roku,
- stan techniczny powierzchni ścian oraz podłóg niedostosowany do procesów mycia i dezynfekcji,
- nieprawidłowy stan higieniczno - sanitarny powierzchni sprzętu wyposażeniowego i pomieszczeń.

Podsumowanie

Pomimo ujawnionych w wyniku kontroli nieprawidłowości należy stwierdzić, że w większości szpitali, ambulatoriów, praktyk lekarskich i pielęgniarskich oraz fizjoterapeutów na terenie m. Gdańska świadczenia zdrowotne udzielane były na właściwym i wysokim poziomie higieniczno-sanitarnym. Zakłady lecznicze wyposażone są w nowoczesny sprzęt, aparaturę, preparaty dezynfekcyjne oraz środki ochrony osobistej dla personelu medycznego.

Obiekty prowadzące działalność leczniczą, sukcesywnie zwiększają ilość stosowanych narzędzi jednorazowego użycia oraz materiałów medycznych, co wpływa na zwiększenie bezpieczeństwa epidemiologicznego.

W celu zminimalizowania ryzyka wystąpienia zagrożeń epidemiologicznych personel medyczny systematycznie uczestniczy w szkoleniach w zakresie procedur postępowania zapobiegającym zakażeniom i chorobom zakaźnym.

**OBSZAR DZIAŁANIA ODDZIAŁU
BEZPIECZEŃSTWA
ŻYWNOŚCI I ŻYWIENIA**

III. NADZÓR NAD OBIEKTAMI ŻYWNOSCI I ŻYWIENIA

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku realizuje zadania z zakresu zdrowia publicznego, sprawując nadzór między innymi nad bezpieczeństwem zdrowotnym żywności i żywienia. Kontrola przestrzegania przepisów w powyższym zakresie obejmuje warunki produkcji, przetwarzania, transportu, magazynowania i sprzedaży żywności, jakości zdrowotnej żywności oraz wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością mogących mieć wpływ na zdrowie ludzi.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku w ramach wykonywania statutowych działań współpracuje z innymi inspekcjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, tj. z Inspekcją Weterynaryjną, Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcją Handlową, Inspekcją Ochrony Środowiska (w zakresie sprawowania nadzoru nad produkcją pierwotną żywności roślinnej) oraz Inspekcją Farmaceutyczną (w zakresie sprawowania nadzoru nad suplementami diety).

3.1. Urzędowe kontrole żywności i żywienia

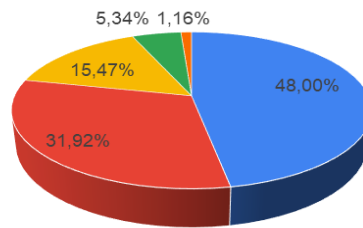
W 2023 roku w rejestrze Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku znajdowało się **5 933 obiektów** (w 2022 roku było **5 686**).

Wykaz nadzorowanych obiektów:

Lp.	Grupa obiektów wg rejestru	Liczba obiektów w 2023 r.	Liczba obiektów w 2022 r.	Liczba obiektów	
				wzrost	spadek
1	Zakłady obrotu żywnością	2551	2556		5
2	Zakłady żywienia zbiorowego otwartego	1894	1745	149	
3	Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego	918	841	77	
4	Zakłady produkcji żywności (bez produkcji pierwotnej i dostaw bezpośrednich)	288	241	47	
5	Środki transportu	184	205		21
6	Zakłady obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	68	65	3	
8	Podmioty działające na rynku spożywczym prowadzące produkcję pierwotną i/lub prowadzące dostawy bezpośrednie	29	32		3
10	Zakłady produkcji materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	1	1		
	Łącznie	5933	5686	247	-

W stosunku do 2022 roku nastąpił wzrost liczby obiektów nadzorowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku. W roku sprawozdawczym odnotowano znaczący wzrost w grupie zakładów żywienia zbiorowego oraz zakładów produkcji żywności. Wynika to między innymi ze wzrostu ilości lokali użytkowych w nowopowstałych budynkach mieszkalnych oraz rozwoju miasta Gdańska.

Struktura obiektów nadzorowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku

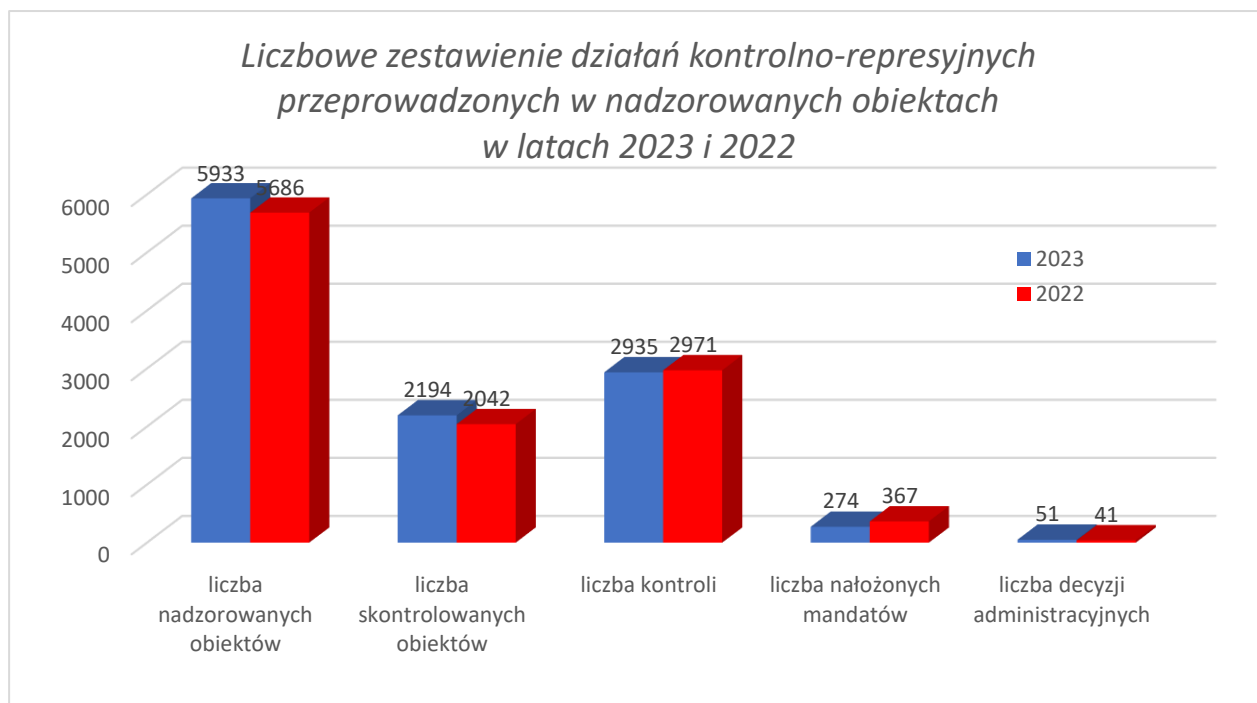

- Zakłady obrotu żywnością
- Zakłady żywienia zbiorowego otwartego
- Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego
- Zakłady produkcji żywności
- Zakłady produkcji obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością

W 2023 roku skontrolowano ogółem **2199** obiektów, co stanowi 37% wszystkich zarejestrowanych zakładów:

- przeprowadzono łącznie **3 239 kontroli**,
- wydano **1023** decyzje o zatwierdzeniu zakładu,
- wydano **51** decyzji administracyjnych w działaniach kontrolno-represyjnych, w tym:
 - 27 decyzji nakazujących poprawę stanu sanitarno-technicznego, w tym 5 decyzji przedłużających termin wykonania obowiązków (niewłaściwy stan sanitarno-techniczny),
 - 19 decyzji o nakazie wycofania środków spożywczych – suplementów diety z obrotu handlowego,
 - 3 decyzje nakazujące natychmiastowe zawieszenie działalności w zakładzie,
 - 1 decyzja o odmowie zatwierdzenia zakładu i wpisu do rejestru zakładów (brak spełnienia warunków sanitarno-technicznych do prowadzenia działalności),
 - 1 decyzja odmawiająca zmianę terminu wykonania decyzji nakazującej remont w zakładzie obrotu żywnością.
- nałożono **276 mandatów karnych na łączną kwotę 118 550 zł**,
- skierowano **24 wnioski** do Pomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o nałożenie kary pieniężnej na przedsiębiorców za:
 - nieprawidłowości w zakresie oznakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety (11 wniosków).
 - prowadzenie działalności bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej lub w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu (6 wniosków),
 - prowadzenie działalności w zakresie niezgodnym z decyzją Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku o zatwierdzeniu zakładu (3 wnioski),

- nieprzestrzeganie wymagań w zakresie znakowania środków spożywczych (2 wnioski),
- wprowadzanie do obrotu bez oznakowania etykietą w języku polskim środków spożywczych (2 wnioski),

3.1.1. Graniczne kontrole sanitarne

Urzędowe kontrole żywności dotyczyły również granicznych odpraw sanitarnych żywności pochodzenia niezwierzęcego oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Graniczne kontrole wykonywano zarówno u importerów jak i u eksporterów towarów wywożonych poza teren Unii Europejskiej.

W 2023 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku objął graniczną kontrolą:

- **331 partii środków spożywczych importowanych do naszego kraju, takich jak:** wino gronowe białe i czerwone, ekstrakty roślinne oraz kapsułki z witaminami i składnikami mineralnymi do produkcji suplementów diety, żywność specjalnego przeznaczenia medycznego, suplementy diety (w tym suplementy diety w kapsułkach), kapusta biała świeża, szparagi zielone grillowane z zalewie w słoikach, kawałki ciasteczek – surowiec do produkcji lodów, wyroby cukiernicze (m.ni. lizak do żucia, wafelki, słodczyce czekoladopodobne, wafle w polewie), napój kawowy instant w proszku, orzeszki prażone, orzeszki ziemne w panierce, woda kokosowa organiczna, wino czerwone wytrawne i półwytrawne, przyprawy, izolat białek sojowych - surowiec; **wydano 103** świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych przez środki spożywcze przekraczające granicę,
- **565 partii importowanych wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, takich jak:** wyroby z tworzywa sztucznego, wyroby ze stali nierdzewnej, wyroby ze stali węglowej, wyroby z silikonu, wyroby

żeliwne, wyroby z tritanu, maszyny kuchenne ręczne i elektryczne: wyciskarki do owoców, maszynki do mielenia mięsa, miksery, elektryczne młynki; **wydano 189** świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych dopuszczających do obrotu na terenie Unii Europejskiej,

- **764 partie środków spożywczych eksportowanych** do krajów trzecich (suplementy diety, środki ogólnego spożycia, odżywki białkowe), głównie do krajów arabskich, wydano 14 świadectw zdrowotności dla środków spożywczych eksportowanych do krajów trzecich oraz 26 certyfikatów wolnej sprzedaży.

Wszystkie partie środków spożywczych zgłoszone do odprawy granicznej spełniały kryteria bezpieczeństwa określone w przepisach Unii Europejskiej, natomiast w 4 partiach wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością (deski do krojenia) zgłoszonych do odprawy granicznej stwierdzono składnik niedozwolony do stosowania (włókno słomy pszenicznej). W związku z powyższym importer po uzyskaniu stosownej decyzji zdecydował się na utylizację importowanych produktów.

3.1.2. Kontrole akcyjne

Kontrole akcyjne przeprowadzone w 2023 roku dotyczyły:

- identyfikowalności zboża oraz jego produktów importowanych z Ukrainy,
- usług gastronomicznych sezonowych – w tym podczas 764. Jarmarku Św. Dominika i Jarmarku Bożonarodzeniowego oraz letnich ogródków gastronomicznych na „Starówce”,
- obiektów gastronomicznych funkcjonujących w okresie letnim na terenach przyplażowych oraz na szlakach turystycznych,
- obiektów zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży,

Kontrole akcyjne dot. identyfikowalności zboża oraz jego produktów importowanych z Ukrainy

Na terenie miasta Gdańsk w miesiącu marcu 2023 r. przeprowadzano kontrole dot. identyfikowalności zbóż i mąki wprowadzanych do obrotu i wykorzystywanych w zakładach produkcyjnych. W żadnym z kontrolowanych zakładów nie stwierdzono surowców niemożliwych do zidentyfikowania.

Kontrole usług gastronomicznych sezonowych – 764. Jarmark Św. Dominika, Jarmark Bożonarodzeniowy, letnie ogródki gastronomiczne na „Starówce”.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku wzorem lat ubiegłych opiniował i nadzorował tymczasowe obiekty żywnościowo-żywnieniowe funkcjonujące podczas Jarmarku Św. Dominika i Jarmarku Bożonarodzeniowego, a także letnie ogródki gastronomiczne przy stałych lokalach na terenie Starego Miasta.

W czasie trwania Jarmarku 764 Św. Dominika, przeprowadzono 50 kontroli usług gastronomiczno-handlowych pod kątem m. in. zapewnienia dostępu do bieżącej wody, warunków przechowywania i ekspozycji żywności, zapewnienia środków pozwalających utrzymać higienę rąk pracownika oraz przestrzeni kontaktujących się z żywnością. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Podczas trwania Jarmarku wpłynęła jedna interwencja dotycząca domniemanego wylewania nieczystości płynnych na ulicę w obiekcie funkcjonującym podczas Jarmarku Św. Dominika 2023. Kontrola w przedmiotowym obiekcie gastronomicznym nie wykazała naruszenia wymagań higienicznych i zdrowotnych.

W czasie trwania Jarmarku Św. Dominika 2023 r. kontrolowano także stan sanitarny toalet stacjonarnych, typu toi-toi oraz kontenerów sanitarnych. Organizator zapewnił zaplecze sanitarne (kontener sanitarny oraz przenośne kabiny sanitarne) zarówno dla dzieci jak i dorosłych. Przedmiotem kontroli była również gospodarka odpadami. Pojemniki na odpady były opróżniane na bieżąco, wyłożone workami, nieprzepełnione, chodniki, ulice i tereny sprzątane były na bieżąco. Pojemniki na zużyte oleje i wodę, były właściwie usytuowane i na bieżąco opróżniane.

Wszystkie sprawy dot. zagadnień sanitarnych były przekazywane Organizatorom Jarmarku na cotygodniowych spotkaniach roboczych Zespołu Koordynacyjnego, w których uczestniczyli między innymi przedstawiciele Policji, Straży Miejskiej, Straży Pożarnej jak również przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Gdańsku. Na spotkaniach roboczych zgłaszano bieżące spostrzeżenia, uwagi, sugestie mające na celu poprawę organizacji, czuwanie nad porządkiem i bezpieczeństwem imprezy.

W trakcie Jarmarku Bożonarodzeniowego nie odnotowano zgłoszeń interwencyjnych.

Oceniając organizację i przebieg ww. imprez okolicznościowych na terenie miasta Gdańska, funkcjonowanie sezonowych obiektów na terenie Starego Miasta, należy stwierdzić, że pod względem usług gastronomicznych rok 2023 był bezpieczny.

Kontrole obiektów gastronomicznych funkcjonujących w okresie letnim na terenach przyplażowych.

W sezonie letnim wykonano 52 kontrole obiektów gastronomicznych funkcjonujących na terenach przyplażowych (pas nadmorski od Jelitkowa do Brzeźna, Stogi, Sobieszewo). W wyniku kontroli za nieprzestrzeganie wymagań sanitarno-higienicznych na 9 przedsiębiorców nałożono mandaty karne na łączną kwotę 4100 zł.

W kontrolowanych lokalach sprawdzano m.in. stosowanie się przez przedsiębiorców do zapisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat wszelkich składników użytych do produkcji potraw serwowanych w lokalu, wywołujących alergie lub reakcje nietolerancji. Nie stwierdzono przypadków niedopełnienia ww. obowiązku.

Najczęściej stwierdzane uchybienia sanitarne podczas kontroli:

- brak bieżącej czystości,
- środki spożywcze przeterminowane,
- brak oznakowania wyrobów własnej produkcji,
- brak termometrów kontrolnych w urządzeniach chłodniczych,
- brak środka myjącego – dezynfekującego do powierzchni kontaktujących się z żywnością,
- brak prowadzonej na bieżąco dokumentacji operacyjnej dotyczącej przestrzegania zasad dobrych praktyk higienicznych i produkcyjnych.

Kontrole obiektów zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży.

W 2023 roku na terenie Miasta Gdańska zorganizowany wypoczynek zimowy i letni z zapewnionym żywieniem dzieci i młodzieży odbywał się w obiektach hotelowych, schroniskach młodzieżowych, ośrodkach wypoczynkowych i w szkołach. Przeprowadzono 26 kontroli podczas zimowisk oraz 36 kontroli w trakcie trwania wypoczynku letniego w zakresie bezpieczeństwa żywienia.

W większości przypadków posiłki dostarczane były przez zakłady świadczące usługi cateringowe, będące pod stałym nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku.

Podczas trwania zorganizowanego wypoczynku zimowego i letniego nie stwierdzono zaniedbań higienicznych i zdrowotnych, nie odnotowano również zgłoszeń interwencyjnych. Stan sanitarny pomieszczeń bloków żywienia w kontrolowanych placówkach podczas wypoczynku dzieci i młodzieży nie budził zastrzeżeń.

Nadzór nad sprzedażą mięsa oraz produktów z mięsa wieprzowego lub dzików oraz odpadami gastronomicznymi w zakładach żywienia zbiorowego w związku z występowaniem w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF). Nadzór nad legalnością obrotu mięsem wieprzowym, drobiowym oraz jajami.

Wzmoczony nadzór nad sprzedażą mięsa prowadzony był w związku z rozprzestrzenianiem się afrykańskiego pomoru świń (ASF). W województwie pomorskim dotychczas nie odnotowano żadnego przypadku ASF. Służby sanitarne przeprowadzały kontrole sprawdzające legalność wprowadzanej do obrotu żywności z udziałem mięsa wieprzowego i mięsa z dzików, a także zagospodarowanie odpadów pochodzenia zwierzęcego.

W 2023 roku przeprowadzono w tym zakresie 342 kontrole - na targowiskach, w zakładach gastronomicznych, sklepach, wytwórniach garnażu mięsnego. W 19 zakładach stwierdzono brak możliwości identyfikacji mięsa, wyrobów mięsnych, a co za tym idzie ich źródła pochodzenia.

Powyższe działania kontrolne są kontynuowane w 2024 roku w ścisłej współpracy z Inspekcją Weterynaryjną oraz przy wsparciu Policji.

W 2023 roku, podczas przeprowadzanych urzędowych kontroli żywności, nie stwierdzono przypadku sprzedaży mięsa drobiowego, produktów z mięsa drobiowego oraz jaj, prowadzonej w ramach sprzedaży bezpośredniej lub rolniczego handlu detalicznego pochodzących z nielegalnego źródła, czyli od podmiotów niezarejestrowanych przez właściwego Powiatowego Lekarza Weterynarii.

3.1.3. Kontrole interwencyjne

W 2023 roku przeprowadzono **313** kontroli interwencyjnych w związku ze zgłoszeniami konsumentów, w tym w związku z podejrzeniami zatruc pokarmowych:

- **102 telefonicznych** (w 2022 r. było 75)
- **211 wniesionych pisemnie** (w 2022 r. było 170).

Przeważały zgłoszenia anonimowe, które dotyczyły głównie sklepów spożywczych, w tym sklepów wielkopowierzchniowych, obiektów restauracyjnych i małej gastronomii oraz obiektów żywienia zbiorowego typu zamkniętego.

Znaczna część zgłoszeń interwencyjnych dotyczyła sprzedaży środków spożywczych o niewłaściwej jakości: przeterminowanych, o zmienionych cechach organoleptycznych oraz braku zachowania właściwych warunków sanitarno-higienicznych w obiektach handlowych. Konsumenci zgłaszali złe samopoczucie po spożyciu potrawy, brak zachowania właściwych warunków sanitarnych podczas przygotowywania potraw oraz ogólny zły stan sanitarny zakładów. Szczegółowe dane dot. zatruc pokarmowych odnotowanych w 2023r. opisano w rozdziale „Obszar działania Oddziału Przeciwepidemicznego”.

Kontrole sprawdzające wykazały, że ok. 71% zgłoszeń było bezzasadnych.

- **Interwencje związane z powiadomieniami w ramach funkcjonowania systemu RASFF (Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt) o niewłaściwej jakości żywności mogącej znajdować się w obrocie.**

System RASFF - System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt, funkcjonujący od 2002r., ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa żywności i pasz, poprzez szybkie informowanie i reagowanie w związku z wystąpieniem zagrożenia. Członkami sieci RASFF są punkty kontaktowe RASFF, które reprezentują: Komisję Europejską, Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), kraje członkowskie UE, kraje członkowskie EFTA (Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Szwajcaria).

W 2023 roku w ramach systemu RASFF podejmowano działania w **133** przypadkach. Dotyczyły one zarówno środków spożywczych jak i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, mogących stwarzać zagrożenie dla zdrowia i życia konsumentów, w tym:

- **130 powiadomień dot. środków spożywczych:** między innymi przekroczonych poziomów mikotoksyn, pestycydów, czy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA), obecności bakterii chorobotwórczych, obecności niedeklarowanych składników, napromieniania, obecności zanieczyszczeń fizycznych, stwierdzenia nieautoryzowanej nowej żywności,
- **3 powiadomienia dot. wyrobów do kontaktu z żywnością** w zakresie przekroczonych poziomów migracji związków chemicznych do żywności oraz obecności włókna roślinnego w wyrobie z tworzywa sztucznego.

3.1.4. Nadzór nad suplementami diety

Suplement diety zgodnie z definicją zawartą w art. 3 ust. 3 pkt 39 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1448) **to środek spożywczy**, którego celem jest uzupełnienie normalnej diety, będący skoncentrowanym źródłem witamin lub składników mineralnych lub innych substancji wykazujących efekt odżywczy lub inny fizjologiczny, wprowadzany do obrotu w formie umożliwiającej

dawkowanie, w postaci m.in. kapsulek, tabletek, drażetek, saszetek z proszkiem, ampulek z płynem, butelek z kroplomierzem i innych, przeznaczonych do spożywania w małych, odmierzonych ilościach jednostkowych, z wyłączeniem produktów posiadających właściwości produktu leczniczego w rozumieniu przepisów prawa farmaceutycznego.

Suplementy diety cieszą się dużą popularnością. Najczęściej utożsamiane są przez konsumentów z lekami, głównie z uwagi na stosowanie niewłaściwych nazw i szatę graficzną zbliżoną do produktów leczniczych. Często wprowadzane są do sprzedaży za pośrednictwem Internetu.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi, przedsiębiorca wprowadzający do obrotu suplement diety po raz pierwszy na terenie Rzeczypospolitej zobowiązany jest powiadomić Głównego Inspektora Sanitarnego, w celu uzyskania opinii w zakresie bezpieczeństwa tego środka spożywczego. Bieżący nadzór nad przestrzeganiem wymagań prawa żywnościowego, w tym dotyczący znakowania suplementów diety, sprawują zgodnie z kompetencjami terenowe organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W przypadku podejrzenia, że środek spożywczy niespełniający wymagań określonych dla tego środka, znajduje się w obrocie, właściwy państwowy powiatowy inspektor sanitarny podejmuje decyzję o czasowym wstrzymaniu wprowadzania tego środka spożywczego do obrotu lub wycofaniu z obrotu do czasu zakończenia postępowania prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego. W trakcie prowadzonych postępowań Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku wydał 19 decyzji nakazujących w tym:

- 14 decyzji dotyczących wycofania z obrotu suplementów diety, które w swoim składzie zawierały składniki niedozwolone do stosowania w żywności,
- 3 decyzje dotyczące wycofania z obrotu suplementów diety do czasu zakończenia postępowania prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego, mającego na celu wyjaśnienie czy produkty są środkami spożywczymi zgodnie z zaproponowaną przez podmiot działający na rynku spożywczym kwalifikacją oraz czy spełniają wymagania określone dla suplementów diety
- 1 decyzję dotyczącą wycofania z obrotu suplementu diety, którego kwalifikacja do grupy suplementów diety nie została potwierdzona przez podmiot wprowadzający po raz pierwszy do obrotu na terenie RP (nie przedłożono opinii, że produkt nie spełnia wymagań produktu leczniczego, określonych przepisami prawa farmaceutycznego),
- 1 decyzję dotyczącą wycofania z obrotu suplementu diety, który nie spełniał definicji żywności, w tym suplementu diety, zgodnie z opinią Prezesa Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, na podstawie której Główny Inspektor Sanitarny zakończył postępowanie wyjaśniające w sprawie kwalifikacji produktu, uznając, że nie może znajdować się w obrocie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jako suplement diety.

W 2023 roku na terenie miasta Gdańska działalność w zakresie produkcji suplementów diety prowadziło 15 zakładów, natomiast sprzedaż suplementów diety 15 hurtowni.

Sprzedaż detaliczna suplementów diety prowadzona była w 365 obiektach - w sklepach spożywczych, sklepach typu sex shop, drogeriach, perfumeriach, aptekach, siłowniach oraz za pośrednictwem Internetu.

Oferty sprzedaży internetowej **suplementów diety** często wprowadzały konsumenta w błąd w zakresie ich składu, szczególnie właściwości odżywczych czy zdrowotnych oraz oznakowania.

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku za stwierdzone naruszenia skierował do Pomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego 11 wniosków o wymierzenie kary pieniężnej, podmiotom gospodarczym prowadzącym działalność w zakresie suplementów diety, w związku ze stwierdzeniem:

- nieprzestrzegania wymagań w zakresie znakowania oraz prezentacji i reklamy suplementów diety,
- prowadzenia działalności bez złożenia do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku wniosku o dokonanie zmian w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej (rozszerzenie działalności o nowe miejsce sprzedaży internetowej).

3.2. Stan sanitarny nadzorowanych obiektów

3.2.1. Obiekty obrotu żywnością – 2735 obiektów

- Sklepy spożywcze – 1 624, w tym super i hipermarkety 133
- Inne obiekty obrotu żywnością w tym stragany – 246
- Kioski – 229
- Magazyny hurtowe – 194
- Środki transportu – 184
- Apteki – 142
- Obiekty ruchome i tymczasowe, w tym stragany – 116.

Pod nadzorem sanitarnym znajdują się wielkopowierzchniowe sklepy - hiper i supermarkety; średnie i małe sklepy osiedlowe ogólnospożywcze, sklepy monopolowe, warzywno-owocowe o ograniczonym asortymencie sprzedaży; kioski, stragany sprzedaży żywności zlokalizowane na targowiskach miejskich. W tej grupie obiektów żywnościowych znajdują się też hurtownie ogólnospożywcze, hurtownie mrożonek, hurtownie suplementów diety, hurtownie owocowo-warzywne, hurtownie alkoholi, napojów a także obiekty ruchome i tymczasowe.

W 2023 roku:

- skontrolowano 477 obiektów obrotu żywnością,
- przeprowadzono 679 kontroli w tym 140 kontroli interwencyjnych wynikających z działań podejmowanych w ramach systemu RASFF oraz interwencji konsumentów,
- wydano 369 decyzji zatwierdzających zakład,

- wydano 14 decyzji administracyjnych nakazujących wycofanie z obrotu suplementów diety, które w swoim składzie zawierały składniki niedozwolone do stosowania w żywności,
- nałożono 88 mandatów karnych na łączną kwotę 33500 zł,
- skierowano 15 wniosków o ukaranie przedsiębiorców do Pomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, w związku ze stwierdzeniem:
 - niedostosowania oznakowania, prezentacji i reklamy suplementów do wymagań przepisów prawa żywnościowego (9 wniosków),
 - prowadzenia działalności handlowej bez złożenia wniosku o zatwierdzenie i o wpis do rejestru zakładów (3 wnioski),
 - prowadzenia działalności handlowej niezgodnie z wydaną decyzją zatwierdzającą zakład (1 wniosek),
 - sprzedaży środków spożywczych bez oznakowania lub braku etykiety w języku polskim (2 wnioski).

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku skontrolował 45 środków transportu specjalistycznych firm przewozowych. Zakładowe środki transportu kontrolowano również podczas bieżącego nadzoru sanitarnego nad zakładami sektora spożywczego.

Zakładowymi samochodami przeznaczonymi do przewozu żywności dysponują głównie ciastkarnie, piekarnie, wytwórnie surówek, kiszonek, zakłady cateringowe, żłobki i hurtownie.

Większość samochodów transportujących żywność znajdowała się w dobrym stanie technicznym, często były to nowe samochody, zapewniające monitorowanie temperatury przewozu środków spożywczych.

W 2023 roku wydano 45 decyzji zatwierdzające samochody do transportu żywności.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w obiektach obrotu żywnością:

- sprzedaż przeterminowanych środków spożywczych,
- brak właściwego oznakowania środków spożywczych oferowanych do sprzedaży,
- przechowywanie środków spożywczych w niewłaściwej temperaturze,
- brak monitoringu i zapisów temperatur dostaw i przechowywania artykułów spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie,
- brak przestrzegania higieny sprzedaży,
- brak informacji dla klienta na temat składników i substancji alergennych w żywności nieopakowanej oferowanej do sprzedaży,
- niewłaściwy stan sanitarno – techniczny lokalu.

3.2.2. Obiekty żywienia zbiorowego typu otwartego – 1 894 obiektów

Rodzaje obiektów: restauracje, w tym hotelowe; kawiarnie, puby, bary typu kebab / fast food, obiekty tymczasowe działające sezonowo, food trucki i inne zakłady małej gastronomii.

W 2023 roku:

- skontrolowano 766 obiektów,
- przeprowadzono 1082 kontrole, w tym 69 kontrole interwencyjnych w związku ze skargami konsumentów,
- wydano 543 decyzje o zatwierdzeniu zakładu,
- wydano 28 decyzji administracyjnych:
 - 11 decyzji nakazujących poprawę stanu sanitarno-technicznego z uwagi na zły stan techniczny pomieszczeń zaplecza gastronomicznego,
 - 2 decyzje o zawieszeniu prowadzenia działalności z uwagi na zły stan sanitarno – higieniczny,
 - 1 decyzję o odmowie zatwierdzenia zakładu i wpisu do rejestru zakładów (brak spełnienia warunków sanitarno-technicznych do prowadzenia działalności),
- nałożono 150 mandatów karnych na łączną kwotę 67 000 zł,
- skierowano 4 wnioski o ukaranie do Pomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o nałożenie kary pieniężnej w związku ze stwierdzeniem:
 - prowadzenia działalności bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej,
 - prowadzenia działalności gastronomicznej w zakresie niezgodnym z decyzją Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku o zatwierdzeniu zakładu,
 - braku dostępnej dla klienta informacji na temat składników i alergenów zawartych w daniach i napojach serwowanych w obiekcie,
 - nieprzestrzegania wymagań w zakresie znakowania wyrobów własnych w opakowaniach jednostkowych, wyprodukowanych w zakładzie.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w obiektach żywienia typu otwartego:

- brak bieżącej czystości w lokalach,
- przechowywanie produktów w niewłaściwej temperaturze oraz bez zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem,
- stosowanie do produkcji potraw środków spożywczych przeterminowanych,
- brak monitoringu temperatur przechowywania żywności nietrwalej mikrobiologicznie,
- brak oznakowania półproduktów i gotowych wyrobów,
- nieprawidłowy stan techniczny sprzętu (lodówki, zamrażarki),
- brak środka do dezynfekcji powierzchni kontaktujących się z żywnością,

W grupie zakładów żywienia zbiorowego otwartego w 2023 roku odnotowano nieznaczny spadek liczby zgłoszeń interwencyjnych w stosunku do roku 2022. Niemniej jednak kontrole wykazały, że w 70 % interwencje były bezzasadne.

3.2.3. Obiekty żywienia zbiorowego typu zamkniętego – 918 obiektów

- Stołówki w przedszkolach – 264 (w tym 173 w systemie cateringowym)
- Stołówki na koloniach/półkoloniach/obozach i zimowiskach – 180 (w tym 95 żywienia w systemie cateringowym)
- Stołówki w żłobkach i domach małego dziecka – 122 (w tym 103 w systemie cateringowym)
- Stołówki szkolne – 115 (w tym 43 żywienia w systemie cateringowym)
- Inne zakłady żywienia zamknięte – 64 (w tym 24 w systemie cateringowym)
- Zakłady usług cateringowych – 47
- Bloki żywienia w domach opieki społecznej – 30 (w tym 14 w systemie cateringowym)
- Bufety przy zakładach pracy – 23
- Stołówki w domach dziecka i młodzieży – 16 (w tym 1 w systemie cateringowym)
- Bloki żywienia w szpitalach – 14 (w tym 12 w systemie cateringowym)
- Stołówki w domach wczasowych – 11
- Stołówki pracownicze – 10 (w tym 1 w systemie cateringowym)
- Stołówki w bursach i internatach – 7 (w tym 1 w systemie cateringowym)
- Stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych – 6 (w tym 3 w systemie cateringowym)
- Stołówki studenckie – 4
- Kuchnie niemowlęce w szpitalach – 3
- Bloki żywienia w sanatoriach i prewentoriach – 2

Największa liczba zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego to zakłady funkcjonujące w placówkach oświatowo-wychowawczych.

W 2023 roku:

- skontrolowano 472 obiekty,
- przeprowadzono 565 kontroli, w tym 31 kontroli interwencyjnych dotyczących między innymi złej jakości i niewłaściwych warunków serwowania posiłków w przedszkolach,
- wydano 81 decyzji zatwierdzających zakłady żywieniowe,
- nałożono 21 mandatów karnych na łączną kwotę 8 850 zł.

W 2023 roku w 312 obiektach żywienia zbiorowego zamkniętego przeprowadzono **ocenę merytoryczną posiłków** na podstawie jadłospisów dekadowych, 7-dniowych, 5- dniowych oraz jadłospisów ogólnych.

- Przy ocenie merytorycznej posiłków serwowanych w placówkach systemu oświaty, stosowano kryteria określone w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U z 2016 r., poz. 1154).
 - **Na 158 skontrolowanych placówek systemu oświaty tylko w 8 przypadkach stwierdzono niezgodności** z przedmiotowym rozporządzeniem - błędy żywieniowe przy układaniu jadłospisów polegały na podaży zbyt małej ilości warzyw i owoców, mleka i produktów mlecznych oraz braku porcji ryby w tygodniu.

- W pozostałych obiektach (szpitale, kolonie, obozy, zimowiska, domy opieki społecznej) oceny dokonywano stosując następujące kryteria:
 - częstotliwość występowania w posiłkach produktów zawierających białko pochodzenia zwierzęcego,
 - częstotliwość występowania pełnowartościowych przetworów mlecznych,
 - częstotliwość występowania warzyw lub/i owoców w postaci surowej i/lub gotowanej,
 - częstotliwość występowania pieczywa razowego, kasz oraz roślin strączkowych,
 - metody obróbki cieplnej potraw,
 - urozmaicenie posiłków.

- W 3 domach opieki stwierdzono błędy eliminujące pozytywną ocenę jadłospisu ze względu na niską podaż warzyw, owoców, brak ryb i nasion roślin strączkowych.

- W pozostałych obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości w ocenianych jadłospisach.

- **Na podstawie badań laboratoryjnych** przeprowadzono ocenę jakości 4 posiłków obiadowych pobranych do badań w szpitalu oraz w domu opieki, pod kątem zawartości białka, tłuszczu, soli, węglowodanów oraz wartości energetycznej. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono nieprawidłowości dotyczące zawartości soli w posiłkach.

Niemniej jednak, w 2023r. bieżący nadzór sanitarny nad sposobem żywienia pacjentów i pensjonariuszy w szpitalach i domach opieki w porównaniu do lat ubiegłych, wskazuje na znaczną poprawę. Zarejestrowano średnio większą liczbę punktów w arkuszach oceny dekadowej posiłków. Odnotowano znaczącą poprawę sposobu żywienia, w zakresie wzrostu podaży warzyw i owoców, nasion roślin strączkowych stanowiących źródło białka jako alternatywę dla źródeł zwierzęcych. Wzrosła także podaż produktów mlecznych oraz ryb.

W 2023 roku wydano 3 decyzje administracyjne nakazujące poprawę stanu sanitarno-technicznego:

- 2 zakładów cateringowych,
- bloku żywienia Aresztu Śledczego.

Ponadto, tutejszy Inspektor Sanitarny sprawuje bieżący nadzór nad sposobem wykonania obowiązków wynikających z decyzji nakazujących poprawę stanu sanitarno-technicznego w blokach żywienia placówek oświatowych, wydanych w latach ubiegłych (1 decyzja: 2011r., 1 decyzja: 2018r., 5 decyzji: 2021-2022). Niemniej jednak sukcesywnie przeprowadzane są remonty placówek oświatowych, a ich stan sanitarno-techniczny ulega systematycznej poprawie.

Sklepiki szkolne

W rejestrze Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku w roku 2023 znajdowały się 44 sklepiki szkolne. Kontrole sanitarne przeprowadzono w 6 sklepikach, z czego w 3 pod kątem zgodności z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U z 2016 r., poz. 1154). Asortyment spożywczy dostępny w sklepikach szkolnych odpowiadał wymaganiom ww. rozporządzenia. Dodatkowo, jedną kontrolę sanitarną przeprowadzono w bloku żywienia z wydzieloną częścią sprzedażową, gdzie w obrocie znajdowały się środki spożywcze niespełniające wymagań przedmiotowego rozporządzenia.

3.2.4. Obiekty produkcji żywności – 317

- Producenci żywności w warunkach domowych – 66
- Ciastkarnie – 61
- Piekarnie – 34
- Gospodarstwa – produkcja pierwotna żywności – 29
- Inne wytwórnie żywności – 27
- Automaty do lodów – 25
- Zakłady garmażeryjne - 21
- Wytwórnie lodów – 18
- Wytwórnie suplementów diety – 15
- Przetwórnie owocowo-warzywne – 11
- Wytwórnie wyrobów cukierniczych – 4
- Browary – 2
- Wytwórnie napojów bezalkoholowych – 2

- Wytwórnia koncentratów spożywczych – 1
- Wytwórnia chipsów, chrupek i prażynek – 1

Wśród zakładów produkcyjnych funkcjonujących na terenie miasta Gdańsk znajdują się zakłady **o niewielkim stopniu ryzyka** wystąpienia zagrożenia zdrowotnego, takie jak: wytwórnie koncentratów spożywczych, wyrobów cukierniczych (czekoladowych), wytwórnia prażynek, kiszarnie ogórków i kapusty, jak również zakłady produkcyjne **o wysokim stopniu ryzyka** wystąpienia zagrożenia zdrowotnego z uwagi na rodzaj i wielkość produkcji, między innymi wytwórnie surówek, lodów, garmażu, kanapek, zakłady produkcji sushi oraz ciastkarnie.

Część zakładów produkcyjnych to obiekty usytuowane w zaadaptowanych pomieszczeniach w budynkach mieszkalnych, w zwartej zabudowie, gdzie nie ma możliwości rozbudowy i modernizacji. Funkcjonowanie zasad systemu bezpieczeństwa żywności w takich zakładach polega głównie na wdrożeniu procedur zapewniających zamienność wykonywanych czynności w czasie, w taki sposób, żeby wyeliminować możliwość wystąpienia zakażeń krzyżowych. Takie przypadki dotyczą szczególnie piekarni, ciastkarni, zakładów garmazeryjnych. Od 2021 r. stale odnotowany jest wzrost liczby zakładów produkujących żywność w warunkach domowych.

W 2023 roku:

- skontrolowano 138 obiektów produkcji żywności,
- przeprowadzono 197 kontroli, w tym 5 interwencyjnych,
- wydano 30 decyzji o zatwierdzeniu zakładu,
- wydano 2 decyzje administracyjnych nakazujących poprawę stanu sanitarno – higienicznego zakładu,
- nałożono 15 mandatów na łączną kwotę 6 400 zł,
- skierowano 2 wnioski do Pomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o nałożenie kary pieniężnej, w tym 1 wniosek za działalność bez złożenia wniosku o zatwierdzeniu zakładu oraz 1 wniosek za nieprzestrzeganie wymagań w zakresie znakowania oraz prezentacji i reklamy suplementów diety oferowanych do sprzedaży za pośrednictwem strony internetowej.

Prowadzono także nadzór w zakresie bezpieczeństwa środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie produkowanych przez ciastkarnie, wytwórnie garmażu, wytwórnie lodów oraz zakład produkcji sushi. Badania pod kątem zapewnienia właściwej jakości mikrobiologicznej, wykonywane były przez przedsiębiorców w ramach kontroli wewnętrznej. Potwierdziły one właściwą jakość produkowanych wyrobów.

Wszystkie zatwierdzone zakłady produkcyjne na terenie m. Gdańska prowadzą działalność w oparciu o zasady systemu bezpieczeństwa żywności HACCP.

W rejestrze Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku znajduje się także **29 producentów** warzyw kapustnych, cebulowych, korzeniowych, liściastych, dyniowatych i strączkowych,

owoców ziół, kwiatów jadalnych oraz zbóż. Są to podmioty **prowadzące działalność na etapie tzw. produkcji pierwotnej środków spożywczych pochodzenia roślinnego.**

W roku 2023 r. kontynuowano wspólne kontrole z innymi inspekcjami w zakresie produkcji pierwotnej, między innymi dotyczące warunków produkcji w gospodarstwie, jak również innych działań powiązanych z produkcją pierwotną, jak np. jakość płodów.

Zły stan sanitarny stwierdzono w 11 % skontrolowanych obiektów.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w zakładach produkcyjnych:

- brak bieżącej czystości w zakładzie,
- brak segregacji asortymentowej środków spożywczych, brak zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem wtórnym,
- brak oznakowania co uniemożliwia identyfikację produktów,
- stosowanie w produkcji przeterminowanych środków spożywczych,
- brak właściwie opracowanej dokumentacji HACCP.

3.2.5. Obiekty obrotu materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – 69 obiektów

W rejestrze znajduje się 69 zakładów działających na rynku materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością:

- sklepy i inne miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością – 54,
- hurtownie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – 14,
- wytwórnie wyrobów do kontaktu z żywnością – 1.

W 2023r. skontrolowano 7 zakładów.

Kontrole obejmowały sprawdzenie dokumentacji poświadczającej bezpieczeństwo wyrobów oferowanych do sprzedaży w kontakcie z żywnością, ocenę oznakowania, sprawdzenie warunków sanitarnych miejsc sprzedaży oraz ocenę jakości wyrobów pobranych w trakcie kontroli do badań laboratoryjnych.

Badaniom poddano 11 próbek wyrobów z tworzyw sztucznych, ceramicznych i szklanych w kierunku migracji do żywności formaldehydu, bisfenolu-A, I-rzędowych amin aromatycznych, ołowiu, kadmu, migracji globalnej.

Wyniki badań pobranych próbek produktów potwierdziły zgodność oznaczanych parametrów z kryteriami bezpieczeństwa zdrowotnego wyrobów w kontakcie z żywnością.

Dodatkowo, kontrolą sanitarną objęto opakowania stosowane w zakładach branży spożywczej (producentów żywności w warunkach domowych, zakładów żywienia zbiorowego otwartego i zamkniętego, miejsca obrotu żywnością), tj.: naczynia i sztucze jednorazowego użytku, pojemniki, papier, woreczki do kontaktu z żywnością. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

3.3. Jakość zdrowotna środków spożywczych i materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

3.3.1. Pobór i badania laboratoryjne próbek żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

W ramach urzędowych kontroli oraz krajowego monitoringu jakości zdrowotnej żywności i materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktów z żywnością, do badań laboratoryjnych (mikrobiologicznych i fizyko-chemicznych) pobrano 840 próbek, z obiektów na terenie m. Gdańska. Badaniom mikrobiologicznym poddano 493 próbek żywności głównie w kierunku obecności bakterii *Salmonella*, *Listeria monocytogenes*.

Badania pod kątem parametrów fizyko-chemicznych wykonano w przypadku

- **197 próbek żywności** pobranych z obrotu handlowego,
 - w kierunku zawartości 3-MCPD, akryloamidu, zawartości orzeszków ziemnych/białka orzeszków ziemnych, alkaloidów pirolizydynowych i tropanowych, furanu, glutenu, GMO, histaminy, jodu, karbaminianu etylenu, metali ciężkich, WWA, mikotoksyn, zawartości kofeiny, kryteriów czystości substancji dodatkowych oraz witamin i składników mineralnych, błonnika, białka, kwasu erukowego, nadchloranów, napromieniania, kwasów omega-3, substancji dodatkowych, azotanów, olejów mineralnych, pozostałości pestycydów, zawartości substancji wzbogacających,
- **11 próbek wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością** (wyroby z melaminy, poliamidu, innych tworzyw sztucznych, ceramiki i szkła),
 - w kierunku określenia migracji metali ciężkich oraz związków chemicznych do żywności.

W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych **zakwestionowano 49 próbek środków spożywczych, co stanowi 5,8 % ogólnej liczby pobranych próbek do badań laboratoryjnych,**

- z uwagi na niewłaściwe parametry mikrobiologiczne
 - 41 próbek (lody, woda mineralne, mięso drobiowe),
- ze względu na niewłaściwe parametry fizyko-chemiczne
 - 8 próbek (obecność syldenafilu w suplementie diety, podwyższona zawartość furanu w kawie, zawartość białka w suplementie diety niezgodna z deklaracją producenta, ocena znakowania).

Wszystkie pobrane próbki wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością spełniały wymagania określone dla tych grup produktów.

Próbki żywności i materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością pobrane do badań laboratoryjnych w 2023 i 2022 roku

	ROK 2023	ROK 2022
Liczba zbadanych próbek ogółem	840	840
Liczba wymazów sanitarnych	82	97
Liczba próbek żywności	747	732
w tym środki spożywcze	601	573
➤ krajowe		
➤ z UE	103	86
➤ z importu	43	51
➤ próbki pobrane w związku z podejrzeniem zatrucia pokarmowego	11	22
Wyroby do kontaktu z żywnością	11	11
➤ w tym krajowe	2	4
➤ z UE	1	1
➤ z importu	8	6

3.4. Podsumowanie

Urzędowe kontrole żywności przeprowadzone w 2023 roku wykazały, że stan sanitarny obiektów żywnościowo-żywnościowych funkcjonujących na terenie miasta Gdańsk jest na porównywalnym poziomie w stosunku do roku ubiegłego.

Nadzór sanitarny prowadzony w 2023 roku wykazał powtarzające się rokrocznie uchybienia sanitarne. Nadal obserwuje się brak znajomości zasad dobrych praktyk higienicznych przy dużej rotacji pracowników branży spożywczej.

W 2023 roku wydano 1023 decyzje zatwierdzające zakłady, z czego ok. 70 % dotyczyło zmiany podmiotu prowadzącego działalność, co wskazuje na znaczną rotację przedsiębiorców i pracowników w branży żywnościowej.

Niemniej jednak, obserwuje się stały wzrost świadomości przedsiębiorców sektora spożywczego w zakresie stosowania przepisów o znakowaniu środków spożywczych i przekazywaniu konsumentom niezbędnych informacji o obecności składników alergennych w produktach żywnościowych, w tym w potrawach serwowanych w lokalach oraz środkach spożywczych sprzedawanych w formie nieopakowanej w placówkach handlowych. Zwiększa się również poziom świadomości przedsiębiorców na temat substancji dodatkowych stosowanych przy produkcji żywności.

Stan sanitarno-techniczny obiektów funkcjonujących na terenie powiatu miasto Gdańsk jest zróżnicowany. Wśród zakładów żywnościowych są obiekty nowe (w 2023 r. zrealizowano nowe inwestycje z nowoczesnym zapleczem usług handlowo-gastronomicznych, obiekty żywnościowo-żywnościowe na nowych osiedlach mieszkaniowych), jak również funkcjonujące od lat, zaadaptowane do działalności w branży spożywczej, usytuowane w budynkach mieszkalnych, w zwartej zabudowie, gdzie brak jest możliwości ich rozbudowy i modernizacji (piekarnie, ciastkarnie oraz punkty opieki nad dziećmi). Zaobserwowano znaczący wzrost liczby powstałych obiektów żywnościowych w okolicach Młodego Miasta i na terenach postocznionych. Ponadto, podobnie jak miało to miejsce w roku 2022, w 2023 roku zwiększyła się liczba zakładów, w których odbywa się produkcja żywności w warunkach domowych.

Odsetek obiektów w stanie sanitarno-technicznym niezgodnym z wymaganiami w 2023 roku wyniósł ok. 1 % (porównywalny do lat ubiegłych). Największy odsetek zakładów w złym stanie sanitarno-technicznym stanowiły piekarnie i ciastkarnie, obiekty żywienia zbiorowego otwartego oraz obiekty żywienia zbiorowego zamkniętego.

Stan sanitarno-techniczny bloków żywienia w publicznych placówkach szkolnych i przedszkolach.

Przeprowadzone kontrole wykazały, że w 7 placówkach konieczny jest remont pomieszczeń bloku żywienia. **Do 2023 roku nie wykonano 7 decyzji wydanych w okresie 2011-2022** nakazujących przeprowadzenie remontu bloku żywienia w placówkach oświatowo-wychowawczych

- w 4 szkołach,
- w 1 przedszkolu,
- w 1 zespole szkolno-przedszkolnym,
- w 1 specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym.

Terminy wykonania nakazów decyzji są wielokrotnie przesuwane na wniosek placówek.

W 2023 roku nie wydawano decyzji nakazujących poprawę stanu sanitarno-technicznego bloków żywienia w placówkach oświatowych.

Jakość świadczonych usług gastronomicznych zarówno podczas imprez okolicznościowych organizowanych na terenie m. Gdańska jak i w obiektach przyplażowych, a także podczas wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży w 2023 r. należy ocenić pozytywnie.

W 2023 roku zaobserwowano, że liczba zgłoszeń interwencyjnych dotyczących nieprawidłowości w zakładach branży spożywczej utrzymuje się na poziomie podobnym jak w ubiegłych latach. Zasadność zgłoszeń wnoszonych drogą pisemną lub telefonicznie wynosi ok. 30 %. Coraz większą liczbę zgłoszeń interwencyjnych odnotowuje się w sprawach internetowej sprzedaży żywności dotyczących suplementów diety.

W ramach działań statutowych Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku w 2024 roku będzie kontynuował nadzór sanitarny nad działalnością przedsiębiorców sektora spożywczego działających na terenie miasta Gdańsk, z ukierunkowaniem na:

- przestrzeganie zasad dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej,
- kontrolę produkcji żywności warunków w kuchniach domowych,
- przestrzeganie zasad prawidłowego żywienia dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych oraz pacjentów w szpitalach,
- funkcjonowanie sklepików szkolnych w zakresie sprzedaży dzieciom artykułów spożywczych,
- przestrzeganie przepisów dotyczących znakowania środków spożywczych oraz przekazywania konsumentom niezbędnych informacji o obecności składników alergicznych w produktach żywnościowych,
- zapewnienie właściwej jakości mikrobiologicznej środków spożywczych,
- identyfikowalność surowców i produktów (traceability),
- legalność sprzedaży mięsa z dzika i wieprzowiny oraz przetworów mięsnych z tych rodzajów mięs w świetle zagrożenia ASF,
- bezpieczeństwo stosowania grzybów leśnych,
- efektywność stosowania systemów kontroli wewnętrznej przez przedsiębiorców sektora spożywczego.

OBSZAR DZIAŁANIA ODDZIAŁU HIGIENY KOMUNALNEJ

Zadania Oddziału Higieny Komunalnej:

- Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (woda zimna).
- Stan skolonizowania instalacji ciepłej wody użytkowej bakteriami z rodzaju *Legionella sp.*
- Nadzór nad pływalniami, kąpieliskami morskimi i miejscami okazjonalnie wykorzystywanymi do kąpieli.
- Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej: zakłady fryzjerskie, zakłady kosmetyczne, solaria, zakłady odnowy biologicznej, salony tatuażu, obiekty świadczące usługi hotelarskie, domy pomocy społecznej, placówki zapewniające całodobową opiekę osobom starszym i niepełnosprawnym, dworce, środki transportu, cmentarze, obiekty sportowe, szpitale - w zakresie gospodarki odpadami medycznymi, komunalnymi.

IV. JAKOŚĆ WODY PRZENACZONEJ DO SPOŻYCIA I CIEPŁEJ WODY UŻYTKOWEJ

Sprawowany przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku nadzór nad zaopatrzeniem w wodę do spożycia obejmuje:

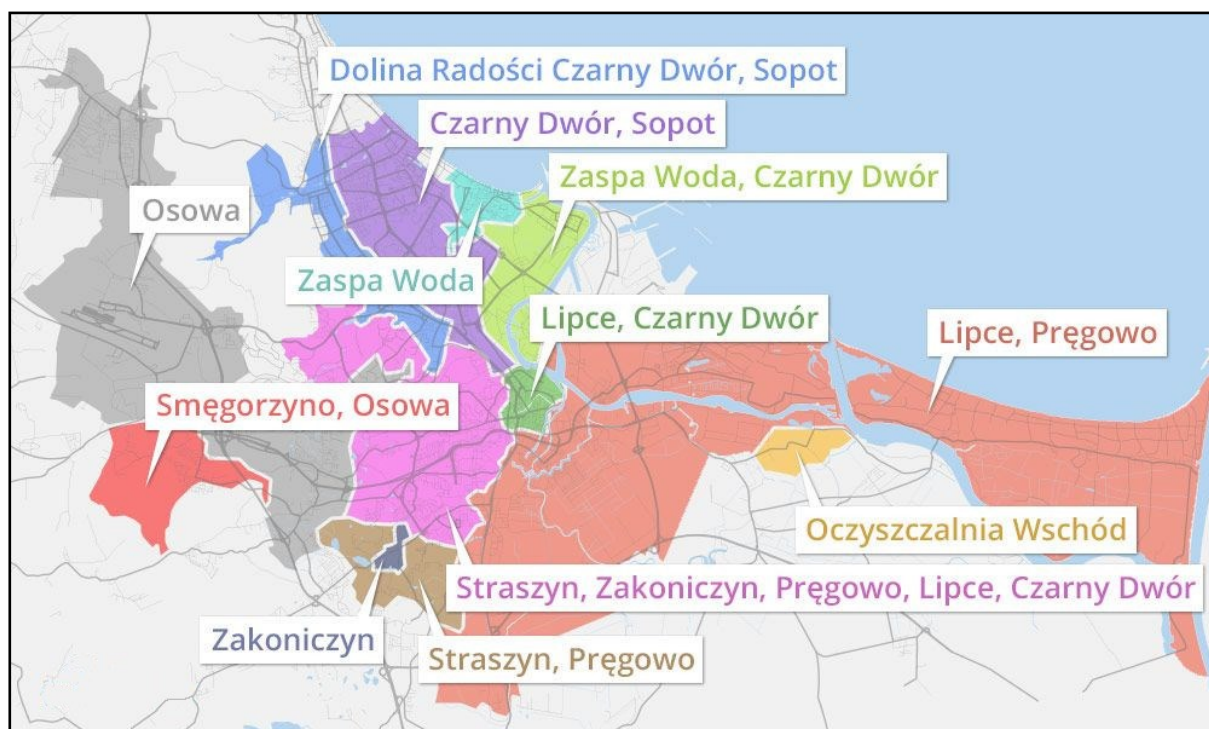
- Monitoring jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.
- Nadzór nad obiektami służącymi do zaopatrzenia ludności w wodę.
- Dokonywanie okresowych i obszarowych ocen jakości wody przeznaczonej do spożycia oraz informowanie organów samorządowych i ludności o jakości wody w nadzorowanych urządzeniach wodociągowych (oceny dostępne na stronie internetowej: <https://www.gov.pl/web/psse-gdansk>).
- Monitoring ciepłej wody użytkowej w kierunku obecności bakterii z rodzaju *Legionella sp.* w podmiotach wykonujących działalność leczniczą, budynkach zamieszkania zbiorowego oraz w obiektach użyteczności publicznej w których wytwarzany jest aerozol wodno-powietrzny.

4.1. Zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie miasta Gdańska

Mieszkańcy Miasta Gdańska (ok. 485 tys. osób) byli zaopatrywani w wodę z Wodociągu Centralnego, zasilanego z:

- 8 ujęć głębinowych:
 - Czarny Dwór
 - Lipce

- Dolina Radości
- Zaspą Wodną
- Osowa
- Smęgorzyno
- Zakoniczyn
- Oczyszczalnia Wschód
- 2 ujęć awaryjnych (głębinowe)
 - Krakowiec
 - Świbno
- częściowo z ujęcia powierzchniowego Straszyn zlokalizowanego w gminie Pruszcz Gdański - dot. dzielnic Gdańska: Ujeścisko, Łostowice, Orunia Górna, Brętowo os. Niedźwiednik, Suchanino, Chełm, Wzgórze Mickiewicza, Aniołki, część Siedlec
- ujęcia drenażowego Pręgowo (gmina Kolbudy)
- dwóch ujęć głębinowych z terenu Sopotu.: ujęcie Bitwy pod Płowcami oraz Nowe Sarnie Wzgórze.

Część mieszkańców zaopatrywana była w wodę z tzw. zakładowych wodociągów:

- wodociąg Gdańskiego Ogrodu Zoologicznego, ul. Karwieńska 3 w Gdańsku,
- wodociąg Schroniska dla Bezdomnych Zwierząt PROMYK, ul. Przyrodników 14 w Gdańsku,
- wodociąg Wytwórni Wód Gazowanych, ul. Żuławska 37 w Gdańsku,
- wodociąg Kemping nr 69 Orlinek, ul. Lazurkowa 5 w Gdańsku,

- wodociąg AWFIS, ul. K. Górskiego 1 w Gdańsku,
- wodociąg Rafinerii Gdańskiej Sp. z o.o., ul. Elbląska 135 w Gdańsku,
- wodociąg Stacji Paliw BP PORT, ul. Połęże 19A w Gdańsku,
- wodociąg Polan Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Gdańsk-Wieniec Sp. z o.o., ul. Kwiatowa 18 w Gdańsku,
- wodociąg - KB Pomorze Sp. z o.o. Sztutowaska 16G w Gdańsku,
- wodociąg Wojewódzkiego Szpitala Psychiatrycznego im. prof. T. Bilikiewicza, ul. Srebrniki 17 w Gdańsku,
- wodociąg Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego, ul. Dębinki 7 w Gdańsku,
- wodociąg Szpitala Pomorskie Sp. z o.o. dot. Centrum Medycznego Smoluchowskiego Gdańsk, ul. Smoluchowskiego 18 w Gdańsku,
- wodociągi Copernicus Podmiot Leczniczy Sp. z o.o.: Szpital Św. Wojciecha, al. Jana Pawła II 50 w Gdańsku oraz rezerwowy w Szpitalu im. M. Kopernika ul. Nowe Ogrody 1-6 w Gdańsku.

Stalej dezynfekcji poddawana jest woda z następujących ujęć:

- ujęcia powierzchniowego w Straszynie (dot. dzielnic Gdańska: Ujeścisko, Łostowice, Orunia Górna, Brętowo os. Niedźwiednik, Suchanino, Chelme, Wzgórze Mickiewicza, Aniołki, część Siedlec)
- ujęcia drenażowego w Pręgowie (podchlorynem sodu),
- ujęcia podziemnego Zakoniczyn (podchlorynem sodu).

Ujęcia powierzchniowe w Straszynie i ujęcie drenażowe w Pręgowie nadzorowane są przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Pruszczu Gdańskim, zgodnie z właściwością miejscową, natomiast soppockie ujęcia (Nowe Sarnie Wzgórze i Bitwy pod Płowcami) – odpowiednio przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sopocie.

4.1.1. Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

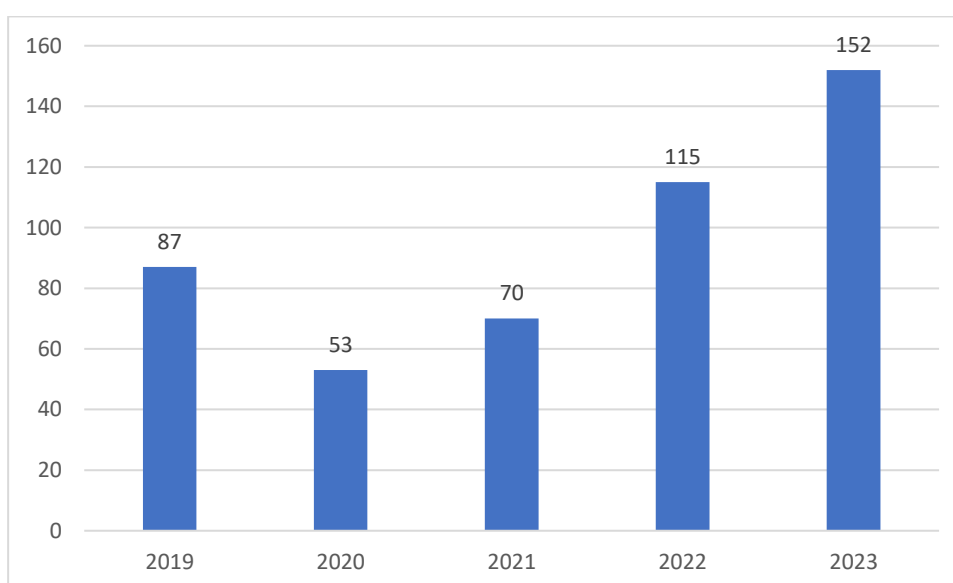
Nadzór, nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sprawowany jest przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na podstawie:

- Ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* (t. j. Dz. U. z 2023r. poz. 775 ze zm.),
- Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. *w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi* (Dz. U. z 2017r., poz. 2294),

- Ustawy z dnia 14 marca 1985r. o *Państwowej Inspekcji Sanitarnej* (t. j. Dz. U. z 2023r., poz. 338 ze zm.).

W ramach prowadzonego monitoringu jakości wody, dokonywane były pobory próbek wody do badania z urządzeń wodociągowych, z częstotliwością uzależnioną od wielkości wodociągu (tj. produkcji wody i ilości odbiorców) i jego rodzaju (tj. wodociąg zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub inny profil działalności), jak również stwierdzanych nieprawidłowości jakości wody.

Wykres 1: Liczba pobranych próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w latach 2019-2023 w zakresie parametrów mikrobiologicznych, chemicznych, fizycznych i organoleptycznych w ramach kontroli urzędowej:

W ramach kontroli urzędowej woda do badań pobierana była z punktów zlokalizowanych w różnych obiektach: szkoły, przedszkola, żłobki, szpitale oraz w obiektach gastronomicznych. Badania jakości wody również wykonywało w ramach nadzoru wewnętrznego przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne sprawujące nadzór nad jakością wody w procesie ujmowania, uzdatniania i dystrybucji oraz bezpośrednio po awariach. Woda pochodząca z indywidualnych ujęć badana była przez podmioty dostarczające lub wykorzystujące wodę, a wyniki oceniane były przez Inspektora Sanitarnego w ramach monitoringu.

Obowiązkiem przedsiębiorstwa wodociągowego oraz podmiotów dostarczających lub wykorzystujących wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia wody, było informowanie Inspektora Sanitarnego o każdorazowym pogorszeniu jakości wody oraz o podejmowanych działaniach naprawczych.

Inspekcja Sanitarna systematycznie, w oparciu o sprawozdania z badań jakości wody do spożycia, dokonuje jej oceny w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego, na podstawie ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, badania jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wykonują zarówno laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej, jak i inne laboratoria o udokumentowanym systemie jakości prowadzonych badań wody, zatwierdzonym przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, stosowanie do Ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

W 2023r.:

- wydano **87** ocen jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- wpłynęło **37** interwencji, w tym 19 dot. jakości wody - wykonane badania i działania kontrolne potwierdziły zasadność **3** interwencji, a 18 dot. dochodzeń epidemiologicznych, w związku z zatruciem pokarmowym.

Wnioski

Wszyscy mieszkańcy Miasta Gdańska zaopatrywani byli w wodę, która odpowiadała wymaganiom określonym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r. poz. 2294) pod względem mikrobiologicznym, fizykochemicznym i organoleptycznym.

Większość mieszkańców zaopatrywana jest w wodę z podziemnych warstw czwartorzędowych, trzeciorzędowych i kredowych. Oznacza to, że jest to woda naturalnie czysta, która nie wymaga uzdatniania. Częściowo wykorzystywana jest woda z tzw. ujęć zakładowych.

Stałej dezynfekcji wymagają wody z ujęcia Straszyn, Pręgowo oraz Zakoniczyn, z uwagi na fakt, że woda pochodząca z ujęcia w Straszynie jest wodą powierzchniową, której dezynfekcja jest wymagana przepisami prawa. Z tego też powodu wody mieszające się w systemie wodociągowym z wodą powierzchniową z ujęcia Straszyn - Pręgowo i Zakoniczyn muszą być również dezynfekowane.

4.2. Badania ciepłej wody użytkowej w kierunku obecności bakterii z rodzaju *Legionella sp.*

Bakterie *Legionella sp.* są szeroko rozpowszechnione na całym świecie. Liczba gatunków włączanych do rodzaju *Legionella* stale rośnie.

Są to pałeczki Gram ujemne, których naturalnym rezerwuarem są wody śródlądowe i morskie. Licznie występują również w glebie, gorących źródłach wody.

Bakterie te kolonizują wewnętrzne powierzchnie instalacji z ciepłą wodą, zbiorniki na ciepłą wodę, wieże chłodnicze, perlatory zaworów czerpalnych (głowice natryskowe pryszniców), urządzenia klimatyzacyjne, nawilżacze, zraszacze, skraplacze pary, fontanny, urządzenia do masażu wodnego, aparaty medyczne służące np. do wspomagania oddychania, turbiny dentystyczne, dializatory itp., głównie z powodu małego rozbioru wody czy ślepych odcinków sieci wodnej.

Do zakażenia bakteriami *Legionella* dochodzi drogą wziewną poprzez wdychanie aerozolu wodno - powietrznego zawierającego bakterie, które po przedostaniu się do pęcherzyków płucnych namnażają się. Okres inkubacji wynosi od 2 do 10 dni.

W 2023r. wykonano 100 badań próbek ciepłej wody użytkowej w kierunku obecności bakterii z rodzaju *Legionella sp.* Próbki pobrano z instalacji wodociągowej w 48 różnych obiektach użyteczności publicznej oraz w 7 mieszkaniach, w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego. Natomiast właściciele i zarządcy podmiotów i obiektów wskazanych w przepisach krajowych zlecieli wykonanie badań na *Legionellę sp.* w ilości 170 próbek.

Przekroczenia w zakresie obecności bakterii z rodzaju *Legionella sp.* stwierdzono w **17 obiektach** (5 szpitalach, 2 domach pomocy społecznej, 1 hospicjum, 1 obiekcie hotelarskim, 1 przedszkolu oraz 7 pływalniach) oraz **w 4 mieszkaniach**.

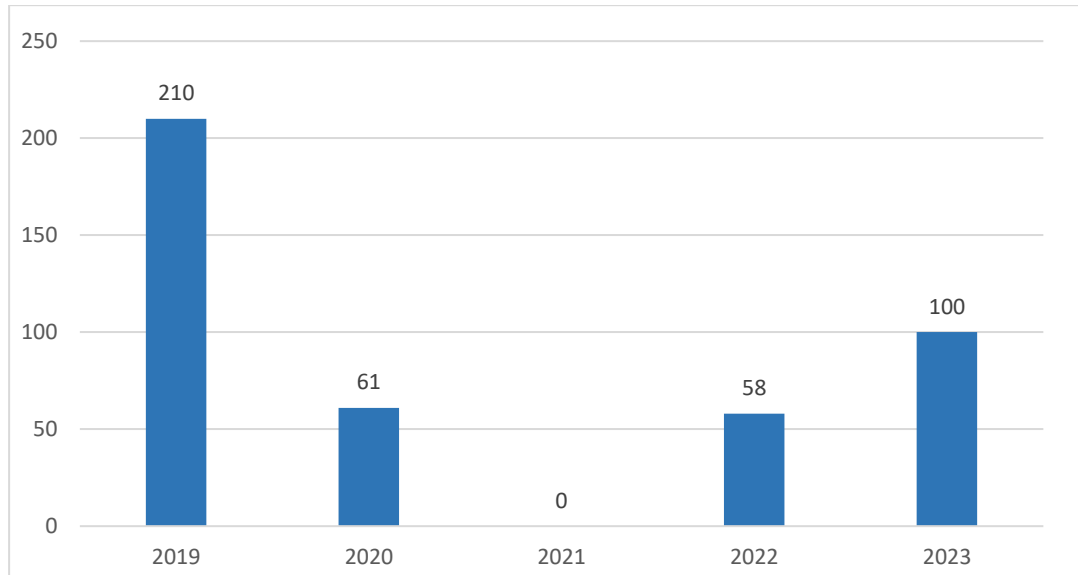
W związku ze stwierdzonymi przekroczeniami prowadzono postępowania administracyjne, w wyniku, których **wydano 19 decyzji nakazujących doprowadzenie jakości ciepłej wody użytkowej do obowiązujących wymagań określonych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia** z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie, jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r, poz. 2294).

Zgłoszenia zachorowania i zgonów na legionellozowe zapalenie płuc

W 2023r. do tut. Inspektora Sanitarnego wpłynęły 2 zgłoszenia dot. zgonów mieszkańców Miasta Gdańska z powodu zachorowania na legionellozę. W toku prowadzonych dochodzeń epidemiologicznych stwierdzono w jednym przypadku, że możliwym miejscem narażenia było miejsce zamieszkania chorego.

Ponadto otrzymano 7 zgłoszeń dot. zachorowania na legionellozę. W 5 przypadkach (1 obiekt hotelarski, 4 mieszkania), stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości bakterii z rodzaju *Leginella sp.* określonych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r. poz. 2294).

Wykres 2: Liczba pobranych próbek ciepłej wody użytkowej w latach 2019-2023 w ramach kontroli urzędowej (służba zdrowia, obiekty noclegowe, domy pomocy społecznej, szkoły, domy studenckie i internaty, mieszkania)

V. PŁYWALNIE I KĄPIELISKA

Nadzór sprawowany przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku nad basenami kąpielowymi, urządzeniami rekreacji wodnej i kąpieliskami obejmuje:

1. monitoring jakości wody (całoroczny) w basenach kąpielowych i urządzeniach rekreacji wodnej oraz wody w kąpieliskach morskich, przed sezonem oraz w trakcie sezonu kąpielowego;
2. wydawanie komunikatów o jakości wody w kąpieliskach;
3. kontrolę stanu sanitarno-porządkowego basenów kąpielowych, urządzeń rekreacji wodnej (jacuzzi i zjeżdżalnie wodne), kąpielisk morskich.

5.1. Ocena stanu sanitarnego pływalni

W **2023 roku** pod nadzorem sanitarnym Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku znajdowało się:

- **31** basenów kąpielowych i **14** urządzeń atrakcji wodnych (**2** zjeżdżalnie jednonieckowe i **12** jacuzzi), znajdujących się w obiektach świadczących usługi noclegowe, szkołach oraz w samodzielnych budynkach.

Monitorowanie jakości wody w pływalniach prowadzono w oparciu o Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (t.j. Dz. U. z 2022r., poz. 1230).

Pływalnie kryte z uwagi na ryzyko zakażeń związane z ich użytkowaniem, wymagają szczególnego nadzoru sanitarnego. Nadzór nad pływalniami obejmował sprawowanie kontroli nad jakością wody w nieckach basenowych, warunkami higieniczno – sanitarnymi pomieszczeń obiektu (poczekalnie, szatnie, pomieszczenia sanitarne i natryski oraz hale basenowe). Zakres nadzoru nad pływalniami obejmował również: sposób uzdatniania wody basenowej, dezynfekcję wody, przechowywanie i postępowanie z preparatami do uzdatniania i dezynfekcji wody oraz sprzętem myjącym i środkami czystości, gospodarkę ściekową, postępowanie z odpadami komunalnymi.

Jakość wody w nieckach basenowych oceniano pod względem parametrów:

- **bakteriologicznych** w zakresie obecności: *Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa*, *gronkowce koagulazododatnie*, *Legionella sp.*,
- **fizykochemicznych** w zakresie: *azotanów*, *chloru wolnego*, *chloru związanego*, *chloroformu*, *mętności*, *pH*, *potencjału redox*, *ΣTHM*, *utlenialności*.

W 2023 roku pobrano ogółem **144 próbki wody** do badań w kierunku parametrów mikrobiologicznych oraz fizykochemicznych z basenów kąpielowych, urządzeń jacuzzi oraz natrysków. Wydano 7 decyzji nakazujących doprowadzenie jakości wody w zakresie przekroczonych parametrów mikrobiologicznych lub fizykochemicznych do wartości określonych w przepisach prawnych oraz 21 decyzji płatniczych w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami higieniczno – sanitarnymi.

W 2023 roku do tut. Inspektora Sanitarnego wpłynęły **3 interwencje** na pływalnie dotyczące niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego. W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolnych stwierdzono zasadność 1 interwencji - nałożono 1 mandat karny oraz wydano 1 decyzję płatniczą. Kontrola sprawdzająca nie wykazała nieprawidłowości.

5.2. Stan sanitarny kąpielisk morskich, miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli, urządzeń rekreacji wodnych oraz plaż i toalet.

Uchwałą Rady Miasta Gdańska Nr LXI/1593/23 z dnia 27 kwietnia 2023r. w sprawie określenia sezonu kąpielowego oraz wykazu kąpielisk na polskich obszarach morskich przyległych do granic Gminy Miasta Gdańska w roku 2023 zostało zorganizowanych **9 kąpielisk morskich**:

- Gdańsk Orle
- Gdańsk Sobieszewo
- Gdańsk Świbno
- Gdańsk Stogi
- Molo Gdańsk Brzeźno
- Dom Zdrojowy Gdańsk Brzeźno
- Hallera Gdańsk Brzeźno
- Gdańsk Jelitkowo
- Piastowska Gdańsk Jelitkowo

W 2023r. nie zorganizowano **miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli**.

Organizatorem powyższych kąpielisk morskich w 2023r. był Gdański Ośrodek Sportu ul. Traugutta 29 w Gdańsku. Organizator w ramach swoich obowiązków sprawował nadzór nad kąpieliskami w okresie od **23.06.2023r. do 30.08.2023r.**

Przed sezonem kąpielowym w 2023r. oraz w trakcie jego trwania przeprowadzono w sumie **18** kontroli urzędowych oraz **21** wizji lokalnych. W ramach kontroli urzędowej przed rozpoczęciem sezonu pobrano **9** próbek wody z kąpielisk morskich do badań w kierunku parametrów mikrobiologicznych (*Enterokoki*, *Escherichia coli*). W trakcie sezonu letniego próbki wody pobierane były w ramach kontroli wewnętrznej na zlecenie organizatora kąpielisk zgodnie z harmonogramem ustalonym z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Gdańsku.

Zakwity sinic:

W minionym sezonie letnim 2023r. dochodziło do zakwitu sinic na sześciu gdańskich kąpieliskach (Dom Zdrojowy Gdańsk Brzeźno, Hallera Gdańsk Brzeźno, Molo Gdańsk Brzeźno, Piastowska Gdańsk Jelitkowo, Gdańsk Jelitkowo, Gdańsk Stogi), co skutkowało tymczasowymi zakazami kąpieli w miesiącu lipcu i sierpniu.

Wydawano decyzje o zakazie kąpieli oraz bieżące oceny o nieprzydatności wody do kąpieli. Użytkowników kąpieli informowano nt. przydatności wody do kąpieli za pośrednictwem strony internetowej (www.gov.pl/web/psse-gdansk) oraz w serwisie kąpielowym prowadzonym przez Głównego Inspektora Sanitarnego (<https://sk.gis.gov.pl>).

Organizator kąpielisk aktualizował dane dot. jakości wody na tablicach informacyjnych znajdujących się na kąpieliskach morskich oraz na swojej stronie internetowej <https://www.kapieliskagdansk.pl>.

W 2023r. na podstawie *Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli* dokonano oceny czteroletniej (2019-2023) celem przeprowadzenia klasyfikacji jakości wody, w oparciu o wyniki badań parametrów mikrobiologicznych, tj. enterokoki, *Escherichia coli*.

Klasyfikacji jakości wody dokonano dla siedmiu kąpielisk morskich:

- Gdańsk Świbno - jakość doskonała,
- Gdańsk Orle - jakość doskonała,
- Gdańsk Sobieszewo - jakość doskonała,
- Gdańsk Stogi - jakość doskonała,
- Gdańsk Jelitkowo – jakość dobra,
- Molo Gdańsk Brzeźno - jakość dostateczna,
- Dom Zdrojowy Gdańsk Brzeźno – jakość dobra.

Międzynarodowe wyróżnienie Błękitna Flaga w sezonie kąpielowym 2023 otrzymały dwa kąpieliska morskie, tj.: Gdańsk Stogi i Gdańsk Sobieszewo.

Wyróżnienie certyfikatem Błękitnej Flagi przyznawane jest przez Fundację Edukacji Ekologicznej z siedzibą w Danii, kąpieliskom działającym zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, które spełniają najwyższe kryteria w zakresie jakości wody, działań na rzecz edukacji ekologicznej, zarządzania środowiskowego, bezpieczeństwa oraz jakości prowadzonych usług.

Plaże i toalety

Organizator kąpielisk – Gdański Ośrodek Sportu, przy udziale wyspecjalizowanej firmy zewnętrznej odpowiadał za czystość gdańskich plaż na odcinku od granicy Gdańska z Sopotem do Świbna.

W okresie sezonu letniego, ww. firma sprzątała plaże zarówno mechanicznie jak i ręcznie w godzinach wczesnorannych. Natomiast codziennie piesze patrole plażowe opróżniały pojemniki z odpadami oraz wybierały odpadki z piasku.

W 2023r. oddano do dyspozycji trzecią plażę przystosowaną dla osób z niepełnosprawnościami, która znajduje się na wysokości wejścia nr 63 w Jelitkowie przy kąpielisku morskim Piastowska Gdańsk Jelitkowo. Plaża posiada udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami (kładka plażowa z poszerzeniami ułatwiającymi manewrowanie, ławki z oparciem i podłokietnikami dostosowane wysokością dla osób z ograniczoną mobilnością, przebieralnia plażowa z uchwyty i siedziskiem, tablice informacyjne z odpowiednim kontrastem i wielkością liter, na bojach kąpieliskowych zamontowano sygnał dźwiękowy).

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku, w sezonie letnim 2023r. obejmował również nadzorem stan sanitarny **toalet ogólnodostępnych i przenośnych oraz kontenerów sanitarnych w pasie nadmorskim i na plażach.**

W sąsiedztwie kąpielisk morskich Gdańsk Jelitkowo (przy barze plażowym „Karmazyn”), Molo Gdańsk Brzeźno, Hallera Gdańsk Brzeźno, Piastowska Gdańsk Jelitkowo oraz Gdańsk Stogi usytuowane są murowane, dostosowane dla osób niepełnosprawnych płatne toalety ogólnodostępne.

W obrębie kąpielisk Gdańsk Orle i Gdańsk Sobieszewo dla osób kąpiących się zapewniono kontenery sanitarne. Również infrastruktura gastronomiczna umożliwiała dostęp do toalet ogólnodostępnych. Wzdłuż pasa nadmorskiego ustawiono także przenośne kabiny sanitarne.

Podsumowanie

W trakcie trwania sezonu kąpielowego jakość wody w kąpieliskach morskich spełniała wymagania w zakresie parametrów mikrobiologicznych. Natomiast na sześciu gdańskich kąpieliskach stwierdzono zakwit sinic.

VI. STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

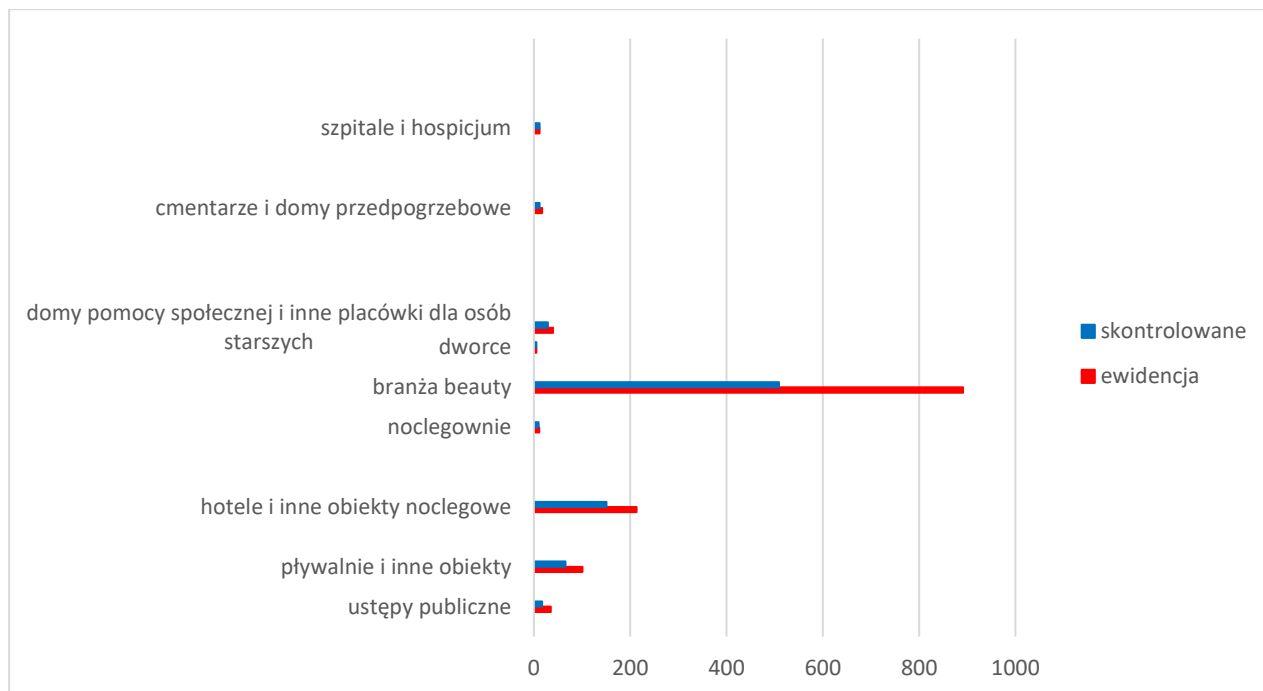
Nadzór sprawowany przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku nad obiektami użyteczności publicznej obejmował:

- zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej,
- hotele i inne obiekty świadczące usługi noclegowe,
- noclegownie,
- dworce,
- domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy oraz placówki zapewniające całodobową opiekę,
- pływalnie – nadzór sanitarny,
- ustępy publiczne,

- cmentarze i domy przedpogrzebowe,
- szpitale (w zakresie gospodarki odpadami medycznymi oraz komunalnymi).

W 2023r. w ewidencji znajdowało się **1325** obiektów użyteczności publicznej. Skontrolowano **811** ewidencjonowanych ww. obiektów oraz **104** obiekty nieewidencjonowane (toalety publiczne, samochody do przewozu zwłok i szczątków ludzkich).

Wykres: Obiekty użyteczności publicznej w 2023r.

6.1. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej

W 2023r. w rejestrze obiektów objętych nadzorem tut. Inspektora Sanitarnego znajdowało się 891 zakładów, w tym:

- 395 zakłady fryzjerskie
- 330 zakłady kosmetyczne
- 22 zakładów tatuażu
- 30 zakłady odnowy biologicznej
- 114 innych zakładów.

W 2023r. skontrolowano ogółem **509 zakładów branży beauty (fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej i inne)**, przeprowadzając łącznie **549 kontroli sanitarnych**.

Wpłynęło łącznie 12 **interwencji** dotyczących nieprawidłowości higieniczno – sanitarnych w zakładach fryzjerskich, kosmetycznych, odnowy biologicznej, z których **5 okazało się zasadnych**.

W skontrolowanych **27 zakładach stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno – higieniczny co stanowiło 5,3%** wszystkich obiektów skontrolowanych.

Za stwierdzone nieprawidłowości, dotyczące bieżącego stanu sanitarnego, nałożono **20 mandatów na łączną kwotę 8600zł**. W 27 przypadkach nałożono opłatę za przeprowadzone czynności kontrole w związku ze stwierdzeniem naruszenia warunków higieniczno – zdrowotnych (**na łączną kwotę 11455zł**). Wydano 4 decyzje nakazujące zapewnienie właściwego stanu sanitarno-higienicznego w kontrolowanych obiektach. Nałożono jedną administracyjną karę pieniężną na kwotę 1.000 zł na przedsiębiorę, który udostępniał klientom karnety na usługi solaryjne w cenach promocyjnych.

W trakcie kontroli oceniano przede wszystkim ogólny stan sanitarno-porządkowy w obiekcie oraz zachowanie przez personel reżimu sanitarnego podczas świadczenia usług (dezynfekcja, sterylizacja).

Pod nadzorem znajdowały się obiekty o dużym zróżnicowaniu pod względem wielkości oraz standardu – od niewielkich zakładów obsługiwanych przez jedną osobę, poprzez zakłady średniej wielkości, aż po firmowe salony wyposażone w najnowszy i najnowocześniejszy sprzęt.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w obiektach:

- brudny sprzęt fryzjerski;
- brak preparatu do dezynfekcji narzędzi,
- niewłaściwa gospodarka odpadami niebezpiecznymi;
- brak przeprowadzania sterylizacji narzędzi stosowanych do zabiegów, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek / niewłaściwie przeprowadzana sterylizacja ww. narzędzi;
- brak procedur regulujących sposób postępowania przy wykonywaniu czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia tkanek ludzkich,
- niewłaściwy stan sanitarno -higieniczny obiektu i wyposażenia,
- niewłaściwa gospodarka bielizną czystą i brudną,
- brak dezynfekcji sprzętu fryzjerskiego i kosmetycznego.

6.2. Obiekty hotelarskie, turystyczne i noclegowe

W roku 2023 w ewidencji znajdowało się 213 obiektów noclegowych (hotele, kempingi, schroniska młodzieżowe oraz inne obiekty w których świadczone są usługi hotelarskie), w tym 58 (**57 hoteli, 1 kemping**) skategoryzowanych decyzją Marszałka Województwa Pomorskiego.

Ponadto w ewidencji znajdowało się 11 noclegowni dla osób bezdomnych.

W 2023r. skontrolowano ogółem **161 obiektów świadczących usługi noclegowe (w tym hotele, inne obiekty hotelarskich, schroniska, noclegownie)** przeprowadzając łącznie 181 kontroli. Wpłynęło **13** interwencji dotyczących nieprawidłowości higieniczno – sanitarnych, z czego **6 zasadnych**.

Niewłaściwy stan sanitarno – higieniczny stwierdzono w **10 obiektach świadczących usługi hotelarskie oraz 1 noclegowni, co stanowi 6,83%** wszystkich skontrolowanych obiektów.

Za stwierdzone nieprawidłowości dotyczące bieżącego stanu sanitarnego nałożono **7 mandatów na łączną kwotę 3300zł** oraz wydano **11 decyzji płatniczych** za czynności kontrole w związku ze stwierdzeniem naruszenia warunków higieniczno – zdrowotnych (**na kwotę 6006zł**) oraz **5 decyzji nakazujących** zapewnienie właściwego stanu sanitarno-higienicznego w obiektach noclegowych.

Zakres kontroli obiektów hotelarskich obejmował:

- zaopatrzenie w bieżącą wodę zimną i ciepłą;
- gospodarkę ściekową i odpadami,
- zapewnienie instalacji wentylacyjnej i klimatyzacji,
- postępowanie z bielizną czystą i brudną,
- procedury utrzymania czystości, środki czystości i preparaty dezynfekcyjne,
- zabiegi dezynfekcji, dezynsekcji i deratyzacji,
- właściwy stan sanitarno-techniczny obiektów.

Stwierdzone nieprawidłowości:

- niewłaściwa gospodarka bielizną czystą i brudną,
- niewłaściwy stan sanitarno – porządkowy pomieszczeń;
- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny wyposażenia.

6.3. Domy Pomocy Społecznej oraz placówki zapewniające całodobową opiekę osobom starszym i niepełnosprawnym.

Na terenie miasta Gdańska pod nadzorem sanitarnym Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku znajduje się ogółem 40 obiektów dla osób starszych, w tym: 7 domów pomocy społecznej, 16 placówek zapewniających całodobową opiekę osobom starszym i niepełnosprawnym oraz 17 innych form pomocy społecznej (domy środowiskowe, domy dziennej opieki).

W 2023r. przeprowadzono 33 kontrole sanitarne pod kątem ogólnego stanu sanitarno-porządkowego, postępowania z odpadami medycznymi i komunalnymi oraz gospodarki bielizną czystą i brudną.

Do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku wpłynęły 3 interwencje dotyczące niewłaściwych warunków higieniczno – sanitarnych w placówkach zapewniających całodobową opiekę oraz 1 interwencja w powyższym zakresie dot. domu pomocy społecznej. Wszystkie interwencje okazały się nieuzasadnione.

6.4. Obiekty sportowe

Na terenie miasta Gdańska pod nadzorem sanitarnym Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku znajdują się 66 obiekty sportowe, takie jak: siłownie, kluby fitness, stadiony, hale sportowe.

W 2023r. skontrolowano ogółem **33 obiekty sportowe**, przeprowadzając łącznie 38 kontroli. Wpłynęło **6** interwencji dotyczących niewłaściwego stanu higieniczno – sanitarnego, z czego 2 okazały się zasadne. Nałożono 3 mandaty karne na łączną kwotę **1300zł** oraz wydano 3 decyzje płacnicze na łączną kwotę **2134zł**. Ponadto na 1 przedsiębiorcę wydano decyzję nakazującą zapewnienie właściwego stanu sanitarno-technicznego nawierzchni podłogowej w obiekcie sportowym. Decyzja nie została wykonana w terminie – co skutkowało wydaniem tytułu wykonawczego wraz postanowieniem o nałożeniu grzywny w wysokości **1000zł**.

Zakres kontroli obiektów sportowych obejmował:

- zaopatrzenie w bieżącą wodę ciepłą i zimną, jakość wody,
- gospodarkę ściekową i odpadami,
- dezynfekcję sprzętu sportowego,
- procedury utrzymania czystości, środki czystości i preparaty dezynfekcyjne.

Ponadto zwracano uwagę na właściwy stan sanitarno-techniczny obiektów.

6.5. Ustępy publiczne

W 2023r. w ewidencji znajdowało się 35 ustępów publicznych. Skontrolowano 17 ustępów znajdujących się w ewidencji oraz 74 obiekty nieewidencjonowane (tj. toalety w centrach handlowych, przenośne kabiny sanitarne oraz kontenery sanitarne na Jarmarku Św. Dominika, Jarmarku Bożonarodzeniowym i w Pasię Nadmorskim).

W 2023r. do Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Gdańsku wpłynęło 7 interwencji dotyczących niewłaściwego stanu sanitarno – higienicznego, z czego 2 były zasadne. Nałożono 2 mandaty karne na łączną kwotę 800zł.

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie ekshumacji, sprowadzenia zwłok lub szczątków z zagranicy do Polski oraz wywozu poza granice kraju.

Ekshumacja polega na wydobywaniu zwłok/szczałków z grobu lub miejsca tymczasowego pochówku w celu pogłębienia grobu, przewiezienia zwłok/szczałków i ponownego ich pochowania na tym samym cmentarzu lub innym cmentarzu, a także w celu kremacji zwłok.

Ekshumacje przeprowadza się zgodnie z przepisami prawa w okresie od 16 października do 15 kwietnia, z uwagi na obniżoną temperaturę powietrza.

W 2023r. na wniosek osób zainteresowanych i uprawnionych wydano:

- 171 decyzji zezwalających na ekshumację zwłok/szczałków ludzkich na nadzorowanych cmentarzach oraz 1 decyzję odmawiającą zezwolenia na przeprowadzenie ekshumacji;
- 128 postanowień pozytywnie opiniujących sprowadzenie trumien ze zwłokami i urn z prochami z zagranicy celem pochówku na gdańskich cmentarzach,
- 18 decyzji zezwalające na wywóz urn z prochami poza granice RP oraz 6 decyzji zezwalających na wywóz trumien ze zwłokami poza granice RP.

Sprawy związane z ekshumacjami i transportem zwłok na wniosek osób uprawnionych były załatwiane niezwłocznie przez tut. Inspektora Sanitarnego.

**OBSZAR DZIAŁANIA ODDZIAŁU
HIGIENY PRACY I NADZORU
NAD CHEMIKALIAMI**

VII. NADZÓR NAD WARUNKAMI SANITARNO – HIGIENICZNYMI ŚRODOWISKA PRACY

Do zakresu działania Oddziału Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego, należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczno - zdrowotne w środowisku pracy oraz zapobieganie chorobom zawodowym i innym chorobom związanym z warunkami pracy.

Ponadto w celu kształtowania odpowiednich postaw i zachowań prozdrowotnych sprawowany jest również nadzór nad przestrzeganiem:

- ✓ obowiązków osób wprowadzających do obrotu substancje lub mieszaniny chemiczne na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz użytkowników ww. substancji lub mieszanin, wynikających z przepisów prawa,
- ✓ przepisów dotyczących wprowadzania do obrotu prekursorów narkotykowych kategorii 2 (podkategoria 2A - bezwodnik octowy, fosfor czerwony, podkategoria 2B - kwas fenylloctowy, kwas antranilowy, piperydyna, nadmanganian potasu) oraz kategorii 3 (kwas chlorowodorowy, kwas siarkowy, toluen, eter etylu, aceton, keton metylowo-etylowy),
- ✓ przepisów dotyczących wprowadzania do obrotu produktów biobójczych i substancji czynnych oraz ich stosowanie w działalności zawodowej,
- ✓ warunków i ograniczeń wprowadzania do obrotu i stosowania środków powierzchniowo czynnych i detergentów zawierających te środki,
- ✓ przepisów dotyczących prawidłowych warunków produkcji kosmetyków i ich obrotu,
- ✓ przepisów dotyczących zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych.

Dodatkowo prowadzone są postępowania w sprawie chorób zawodowych m.in. prowadzenie dochodzeń epidemiologicznych w sprawie chorób zawodowych, sporządzanie ocen narażenia zawodowego w związku z podejrzeniem choroby zawodowej oraz przygotowywanie dokumentacji niezbędnej do wydania decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej lub o braku podstaw do jej stwierdzenia.

Udzielane są także porady w zakresie zapobiegania i eliminowania negatywnego wpływu czynników fizycznych, chemicznych i biologicznych na zdrowie ludzi.

7.1. Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego

W ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku w 2023r. znajdowały się **1937** zakładów pracy, które zatrudniały **81328** pracowników. W 2023r. pracownicy Oddziału Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami przeprowadzili łącznie **979** kontroli w **829** zakładach pracy zatrudniających ogółem **28258** pracowników. Wydano **159** decyzji administracyjnych obejmujących **877** nakazów, które dotyczyły:

- sporządzenia lub zaktualizowania oceny ryzyka zawodowego (**307**),
- przeprowadzenia badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (**265**),
- przeprowadzenia remontu pomieszczeń pracy oraz zaplecza sanitarno – higienicznego (**114**),
- substancji i mieszanin chemicznych (brak instrukcji postępowania z materiałami szkodliwymi dla zdrowia i niebezpiecznymi, brak spisu stosowanych mieszanin stwarzających zagrożenie dla zdrowia, brak kart charakterystyki stosowanych mieszanin stwarzających zagrożenie, w zakresie nieprawidłowego oznakowania hoboków – pojemników, w zakresie aktualizacji kart charakterystyki wraz z etykietami wprowadzanych do obrotu produktów, w zakresie opatrzenia widocznym, czytelnym i nieusuwalnym napisem dotyczącym informacji o dacie pakowania mieszaniny stwarzającej zagrożenie, w zakresie wygenerowania kodu UFI dla wprowadzanej mieszaniny chemicznej klasyfikowanej jako niebezpieczna dla zdrowia człowieka oraz przekazania informacji o powyższej mieszaninie poprzez jej rejestrację w PCN (Poison Centre Notification), brak dokonania klasyfikacji sporządzanej i wprowadzanej do obrotu mieszaniny – farby na zamówienie, brak oznakowania etykietą sporządzanej mieszaniny - farba na zamówienie zgodnie z tytułem III rozporządzenia (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin (CLP), brak karty charakterystyki dla sporządzanej i wprowadzanej do obrotu mieszaniny - farby na zamówienie, brak oznakowania etykietami w języku polskim wprowadzanych do obrotu produktów, brak kart charakterystyk w języku polskim dla wprowadzanych do obrotu produktów oraz w zakresie wskazania na etykiecie wprowadzanego do obrotu detergentu zawartość składników, zgodnie ze specyfikacją przedstawioną w załączniku VIIA rozporządzenia (WE) nr 648/2004 z dnia 31 marca 2004r. w sprawie detergentów) (**71**),
- sporządzenia dokumentacji w zakresie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (**54**),
- sporządzenia kart badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy oraz sporządzenia rejestrów czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy (**16**),
- sporządzenia dokumentacji w zakresie szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do 3 lub 4 grupy zagrożenia (**14**),

- dokonania rozpoznania i wytypowania czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy wymagających badań i pomiarów (12),
- wyeliminowania przekroczenia normatywu higienicznego NDS pyłów drewna oraz cementu portlandzkiego na stanowiskach pracy (3),
- sporządzenia procedur przy wykonywaniu prac związanych z narażeniem na zranienie ostrymi narzędziami używanymi przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych (3),
- zapewnienia systemu udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku (3),
- zapewnienia wydzielonego miejsca do spożywania posiłków (3),
- przedstawienia do wglądu umowy z lekarzem medycyny pracy na świadczenie profilaktycznej opieki zdrowotnej nad zatrudnionymi pracownikami (2),
- sporządzenia i wprowadzenia w życie programu działań organizacyjno-technicznych zmierzającego do ograniczenia narażenia na hałas występujący na stanowisku pracy (2),
- zakresie zapewnienia szatni dla pracowników (2),
- zapewnienia właściwego sposobu prania, suszenia oraz przechowywania odzieży własnej pracowników, odzieży roboczej oraz środków ochrony indywidualnej (2),
- zapewnienia natrysku ratunkowego (prysznic bezpieczeństwa) do obmycia całego ciała oraz oddzielnego natrysku do przemywania oczu (1),
- zapewnienia pracownikom przy pracach szczególnie brudzących natrysków prysznicowych (1),
- zapewnienia bieżącej – ciepłej i zimnej w pomieszczeniach higienicznosanitarnych (1),
- sporządzenia karty ewidencyjnej przydziału odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej (1).

W **38 zakładach pracy** stwierdzono przekroczenia normatywów higienicznych najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy. Oznacza to, że pracownicy wykonywali pracę w warunkach szkodliwych, tj. w przekroczeniach normatywów higienicznych:

- czynników fizycznych (hałas, drgania mechaniczne) – **626** pracowników,
- czynników chemicznych - **65** pracowników,
- pyłów - **2** pracowników.

Pracownicy Oddziału Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami podczas przeprowadzania kontroli dotyczących ochrony zdrowia przed negatywnym oddziaływaniem szkodliwych i uciążliwych czynników występujących w miejscu pracy, promowali zdrowy styl życia wśród pracodawców i pracowników. Podczas przeprowadzonych kontroli dokonywali oceny przestrzegania zakazu palenia tytoniu oraz papierosów elektronicznych w miejscu pracy, a także prawidłowego oznakowania słownego i graficznego informującego o zakazie palenia wyrobów tytoniowych i palenia papierosów elektronicznych.

Dodatkowo, rozpowszechniali informacje dotyczące wprowadzonych zmian w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu

rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy, które miały na celu pogłębianie wiedzy o zagrożeniach związanych z narażeniem na działanie czynników rakotwórczych w miejscu pracy, budowanie świadomości ryzyka wynikającego z procesu pracy, a także pogłębianie znajomości obowiązujących przepisów prawnych i kierunków ich zmian ww. zakresie.

7.2. Ocena warunków pracy podczas zabezpieczania/usuwania wyrobów zawierających azbest

W ramach realizacji programu wieloletniego pn. „Program oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” w 2023 r., jak i w latach ubiegłych, upoważnieni przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili czynności kontrolne w zakładach zajmujących się usuwaniem bądź transportem wyrobów/odpadów zawierających azbest.

Prace polegające na usuwaniu lub zabezpieczeniu wyrobów zawierających azbest mogą być wykonywane wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz zatrudniających pracowników przeszkolonych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu i wymianie materiałów zawierających azbest. Przy wykonywaniu prac w narażeniu na azbest fundamentalne znaczenie dla bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników ma właściwe stosowanie odpowiednich środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego.

W 2023r. do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku wpłynęło **12** zgłoszeń dotyczących planowanego demontażu rur ciepłowniczych z otuliną azbestowo-cementową oraz płyt cementowo – azbestowych.

Przeprowadzono **5** kontroli w trakcie wykonywania prac w kontakcie z azbestem przez firmy mające siedziby poza terenem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

Działania kontrolne obejmowały przede wszystkim aspekty bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych przy rozbiórkach. Ponadto podczas kontroli oceniano m.in.:

- posiadanie odpowiednich zezwoleń, decyzji, zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi;
- prawidłowość środków zapobiegawczych podejmowanych przez pracodawców celem zminimalizowania ryzyka utraty zdrowia pracowników w związku z narażeniem na azbest;
- poziom znajomości przepisów regulujących bezpieczne zasady usuwania bądź unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest;
- jakość dokonanej oceny ryzyka zawodowego i jego udokumentowanie;
- sposób przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;

- prowadzenie rejestrów wynikających z przepisów regulujących zagadnienia czynników rakotwórczych obecnych w środowisku pracy;
- aspekt profilaktycznej opieki medycznej nad pracownikami;
- zagadnienie wykonywania badań środowiskowych na stanowiskach pracy;
- zabezpieczenie terenu podczas wykonywania prac rozbiórkowych.

7.3. Interwencje

Do Oddziału Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami w 2023r. wpłynęło 28 interwencji, w tym 11 zasadnych, które dotyczyły m.in.:

- niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń pracy i zaplecza higieniczno-sanitarnego,
- uciążliwości zapachowych,
- niewłaściwych warunków pracy oraz nieprzestrzegania przepisów BHiP,
- prania bielizny
- braku odzieży roboczej,
- prania odzieży roboczej przez pracowników w domu,
- braku badań lekarskich,
- niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego na budowach,
- braku dostępu do bieżącej wody,
- nieodpowiedniego składowania odpadów oraz utylizacji

VIII. NADZÓR NAD CHEMIKALIAMI

W 2023 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawowała nadzór nad przestrzeganiem przepisów prawnych określonych w poniższych rozporządzeniach:

- ✓ rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, poprzez kontrolę przepisów dotyczących rejestracji substancji, oceny informacji dotyczących substancji lub dokumentacji rejestracyjnej oraz wprowadzania ograniczeń produkcji, obrotu i stosowania niektórych substancji chemicznych,
- ✓ rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin (CLP), w aspekcie kontroli obowiązku klasyfikowania, oznakowania i pakowania przed wprowadzeniem ich do obrotu przez

producentów, importerów i dalszych użytkowników substancji oraz mieszanin stwarzających zagrożenie.

Kontrole nad przestrzeganiem przepisów rozporządzeń REACH oraz CLP prowadzone były zgodnie z ustawą z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach. W 2023 roku przeprowadzono **490** kontroli w zakresie przestrzegania przepisów, dotyczących stosowania i wprowadzania do obrotu chemikaliów m.in.: zapewnienia kart charakterystyki, prawidłowego oznakowania i etykietowania opakowań, przestrzegania ograniczeń dotyczących produkcji, wprowadzania do obrotu i stosowania substancji i mieszanin stwarzających zagrożenie oraz wyrobów.

Ww. kontrolami objęto:

- przedsiębiorców stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny (którzy nie są formulatorami) – **383 kontroli**
- dystrybutorów substancji chemicznych i ich mieszanin – **83 kontroli**
- importerów – **6 kontroli**
- dalszych użytkowników – formulatorów – **5 kontroli**
- producentów – **13 kontroli**

Do Oddziału Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami w 2023r. wpłynęło **23** interwencji w zakresie stosowania i wprowadzania do obrotu substancji i mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie.

Interwencje dotyczyły:

- stosowania produktów chemicznych niezgodnie z przeznaczeniem (**2**),
- oznakowania produktów (**1**),
- udostępnianych kart charakterystyki (**1**),
- wprowadzania wyrobów: kalosze z przekroczeniem zawartości ftalanu izobutyli (**1**),
- wprowadzania do obrotu kosmetyków (**14**),
- produktów biobójczych (**4**).

W związku ze skargami przeprowadzono 21 kontroli, 1 wizję lokalną, 9 interwencji było zasadnych.

8.1. Prekursory narkotykowe kategorii 2 i 3

Prekursory narkotyków to substancje chemiczne, które mogą być wykorzystywane do nielegalnego wytwarzania środków odurzających i substancji psychotropowych. Nadzór nad obrotem prekursorami narkotyków kat. 2 i 3 sprawowany jest poprzez kontrolę przepisów:

- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,

- rozporządzenia (WE) nr 273/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie prekursorów narkotykowych,
- rozporządzenia Rady (WE) nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. określające zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą a państwami trzecimi,
- rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/1013 z dnia 25 czerwca 2015 r. ustanawiające przepisy dotyczące rozporządzenia (WE) nr 273/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie prekursorów narkotykowych i rozporządzenia Rady (WE) nr 111/2005 określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Unią a państwami trzecimi,
- rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2015/1011 z dnia 24 kwietnia 2015 r. uzupełniające rozporządzenie (WE) nr 273/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie prekursorów narkotykowych i rozporządzenie Rady (WE) nr 111/2005 określające zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Unią a państwami trzecimi oraz uchylającym rozporządzenie Komisji (WE) nr 1277/2005,
- rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2020/1737 z dnia 14 lipca 2020 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 273/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie Rady (WE) nr 111/2005 w odniesieniu do włączenia niektórych prekursorów narkotyków do wykazu substancji sklasyfikowanych.

Prekursory narkotyków zostały podzielone na cztery kategorie w zależności od wielkości ryzyka związanego z wytworzeniem z nich substancji psychoaktywnej. Inspekcja Sanitarna sprawuje kontrolę nad obrotem substancji sklasyfikowanych do kategorii 2 i 3. Do kategorii 2 należą: bezwodnik octowy, czerwony fosfor, kwas fenylooctowy, kwas antranilowy, piperydyna i nadmanganian potasu, przy czym bezwodnik octowy oraz czerwony fosfor należą do podkategorii 2A, a pozostałe do podkategorii 2B. Do kategorii 3 należą: kwas chlorowodorowy, kwas siarkowy, toluen, eter etylu, aceton i keton metylowo-etylowy.

Przeprowadzono 6 kontroli dot. wprowadzania do obrotu prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3 oraz 51 kontroli podmiotów stosujących prekursory narkotyków w działalności zawodowej. Kontrole wykazały nieprawidłowości w jednym podmiocie dotyczące braku rejestracji podmiotu nabywającego fosfor czerwony w ilości przekraczającej wartość progową 0,1 kg.

8.2. Produkty biobójcze

Produkty biobójcze stanowią substancję lub mieszaninę, składającą się z jednej lub kilku substancji czynnych, której przeznaczeniem jest niszczenie, odstraszanie, unieszkodliwianie organizmów szkodliwych, zapobieganie ich działaniu lub zwalczanie ich w jakikolwiek sposób inny niż działanie czysto fizyczne lub mechaniczne. Substancja czynna oznacza substancję działającą na organizmy szkodliwe lub przeciwko nim lub mikroorganizm działający na organizmy szkodliwe lub przeciwko nim. Nadzór nad przestrzeganiem przepisów w zakresie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych, wprowadzania do obrotu wyrobów

poddanych działaniu produktów biobójczych i substancji czynnych przeznaczonych do stosowania w produktach biobójczych w działalności zawodowej, sprawowany jest godnie z obowiązującymi aktami prawnymi tj.:

1. ustawą z dnia 9 października 2015 r. o produktach biobójczych,
2. rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012 z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych.

Zadania kontrolne obejmowały m.in. sprawdzenie:

- posiadania i ważności stosownego pozwolenia na wprowadzanie do obrotu produktu biobójczego, wydanego przez Prezesa Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych,
- dostępności karty charakterystyki produktu biobójczego, sporządzonej na zasadach określonych w rozporządzeniu (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady (REACH),
- obecności i statusu prawnego substancji czynnej,
- zawartości substancji nie będących substancjami czynnymi, ale wymagających rejestracji (jako składniki mieszanin w rozumieniu rozporządzenia REACH),
- zgodności przeznaczenia i rodzaju produktu biobójczego z danymi figurującymi w pozwoleniu na obrót,
- stosowania produktów biobójczych w działalności zawodowej,
- prawidłowości oznakowania opakowania produktu biobójczego,
- statusu prawnego substancji czynnych zawartych w produktach biobójczych w ramach programu przeglądu prowadzonego przez Europejską Agencję Chemikaliów (ECHA).

W 2023 r. w ramach nadzoru nad produktami biobójczymi zostało przeprowadzonych **123** kontrole, w tym skontrolowano **40** wprowadzających do obrotu produkty biobójcze. Prowadzono wzmożony nadzór nad wprowadzanymi do obrotu produktami biobójczymi z grupy produktowej nr 19 - repelenty i atraktanty.

Repelenty to produkty do odstraszenia, natomiast atraktanty to produkty do przywabiania. Produkty te stosowane do zwalczania organizmów szkodliwych (bezkręgowców, np. pcheł; kręgowców, np. ptaków) działające odstrasżająco lub wabiąco, łącznie z produktami służącymi w sposób bezpośredni lub pośredni do utrzymania higieny człowieka lub zwierząt.

8.3. Produkty kosmetyczne

Produkt kosmetyczny to każda substancja lub mieszanina przeznaczona do kontaktu z zewnętrznymi częściami ciała ludzkiego (naskórką, owłosieniem, paznokciami, wargami oraz zewnętrznymi narządami płciowymi) lub z zębami oraz błonami śluzowymi jamy ustnej, której wyłącznym lub głównym celem jest utrzymywanie ich w czystości, perfumowanie, zmiana ich wyglądu, ochrona, utrzymywanie w dobrej kondycji lub korygowanie zapachu ciała.

Nadzór nad przestrzeganiem przepisów w zakresie produktów kosmetycznych sprawowany jest zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi tj.:

- 1) ustawą z dnia 4 października 2018 r. o produktach kosmetycznych (Dz. U. 2018r. poz. 2227),
- 2) rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 30 listopada 2009 r. nr 1223/2009 dotyczącym produktów kosmetycznych (Dz. Urz. UE L 342/59 ze zm.).

Ustawa o produktach kosmetycznych zobowiązuje wszystkich wytwórców produktów kosmetycznych do wpisania się do rejestru zakładów wytwarzających produkty kosmetyczne prowadzonego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego. W tym celu wytwórca jest zobowiązany do złożenia wniosku o wpis do wykazu zakładów wytwarzających produkty kosmetyczne. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny prowadzi wykaz zakładów wytwórców produktów kosmetycznych.

W prowadzonej przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku ewidencji obiektów wytwarzania, produkcji i obrotu produktami kosmetycznymi, znajduje się **109** zakładów branży kosmetycznej:

- sklepy kosmetyczne – **66**,
- zakłady wytwarzające i produkujące kosmetyki – **29**
- hurtownie kosmetyków – **14**,

w tym w wykazie zakładów wytwórców produktów kosmetycznych znajduje się 17 wytwórców produktów kosmetycznych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku prowadzi także nadzór nad 12 zakładami, które zlecają wykonanie i konfekcjonowanie produktów kosmetycznych oraz wprowadzają je na rynek pod własną nazwą oraz znakiem towarowym, co w rozumieniu art. 2 ust. 1 lit. d Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1223/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. czyni podmioty prowadzące te zakłady producentami produktów kosmetycznych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku w 2023 roku w rejestrze wytwórców produktów kosmetycznych dokonał:

- 3 wpisów zakładów do rejestru
- 1 wykreślenia zakładu z rejestru
- 1 zmiany wpisu na wniosek przedsiębiorcy w związku ze zmianą adresu siedziby przedsiębiorcy.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku w 2023 roku na wniosek przedsiębiorcy **wydał 1 certyfikat GMP**, poświadczający działanie zgodne z tzw. Dobrą Praktyką Produkcji (Good Manufacturing Practice). Ww. certyfikat wydano na potrzeby eksportu produktów kosmetycznych do krajów Zjednoczonych Emiratów Arabskich.

W 2023 roku skontrolowano:

- ✓ **45 miejsc sprzedaży kosmetyków, przeprowadzając 48 kontroli, w tym rekontroli, kontroli interwencyjnych oraz kontroli na wniosek innych PSSE** w zakresie oceny warunków przechowywania,

eksponowania, oznakowania opakowań jednostkowych oraz jakości kosmetyków (kosmetyki pielęgnacyjne i stylizujące, płyny do mycia i higieny intymnej, produkty dla dzieci itp.).

W wyniku przeprowadzonych kontroli:

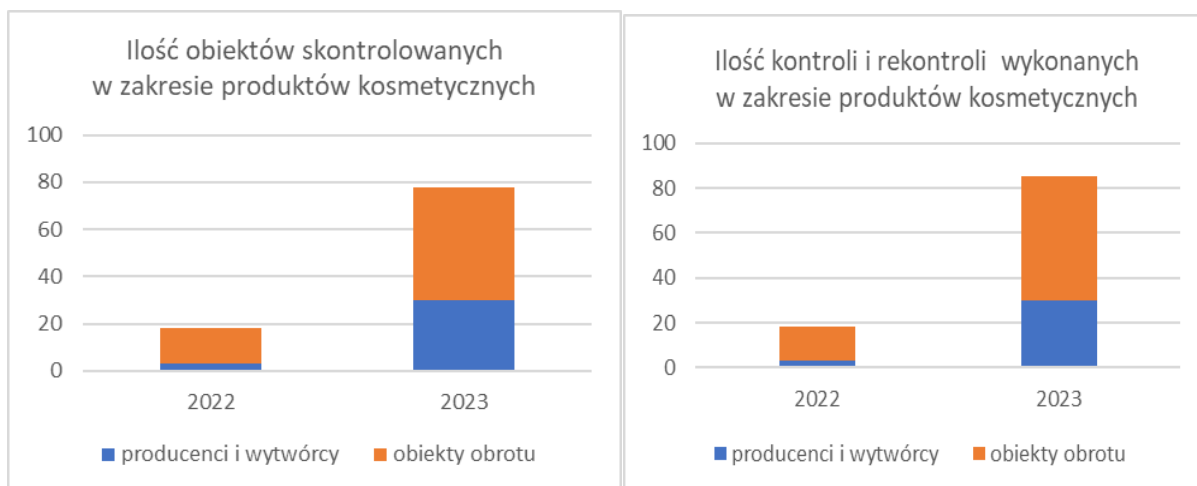
- w **10 miejscach sprzedaży kosmetyków** stwierdzono udostępnianie na rynku produktów kosmetycznych, zawierających w swoim składzie substancje zakazane do stosowania (INCI: Butylphenyl Methylpropional, zwyczajowa nazwa: *Lilial*, INCI: Hydroxyisohexyl 3-Cyclohexene Carboxaldehyde, zwyczajowa nazwa: *Lyrall*, oraz INCI: Zinc Pyrithione, pirytionian cynku), wydano decyzje administracyjne nakazujące wycofanie kwestionowanych produktów kosmetycznych z obrotu;
 - w **3 miejscach sprzedaży kosmetyków** stwierdzono udostępnianie na rynku produktów kosmetycznych po upływie daty ich minimalnej trwałości oraz zawierających ww. substancje zakazane; wydano decyzje administracyjne, nakazujące wycofanie kwestionowanych produktów kosmetycznych z obrotu oraz nałożono 3 kary pieniężne o łącznej wysokości 12 500 zł,
- ✓ **18 producentów kosmetyków, przeprowadzając 30 kontroli, w tym rekontroli, kontroli interwencyjnych oraz kontroli na wniosek strony, na wniosek innych PSSE i kontroli certyfikacyjnych** - w zakresie oceny stanu sanitarno-technicznego zakładu, higieny produkcji, dokumentacji dotyczącej stosowanych komponentów do produkcji kosmetyków, dokumentacji poświadczającej bezpieczeństwo zdrowotne gotowych wyrobów kosmetycznych oraz oznakowania opakowań jednostkowych. Pobrano próbki kosmetyków do badań laboratoryjnych w kierunku sprawdzenia czystości mikrobiologicznej produktów kosmetycznych. Wyniki badań były zgodne z obowiązującymi przepisami.

W wyniku przeprowadzonych kontroli:

- u **4 producentów kosmetyków** stwierdzono niezgodności w zakresie ocenianej dokumentacji produktów kosmetycznych; wydano decyzje administracyjne nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień oraz nałożono karę pieniężną w wysokości 500 zł.
- u **2 producentów kosmetyków** stwierdzono niezgodności w zakresie oznakowania opakowań jednostkowych ocenianych produktów kosmetycznych; wydano decyzje administracyjne, nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień.

Ponadto **przeprowadzono 7 kontroli w innych obiektach**, które zostały wskazane w listach dystrybucyjnych, przekazanych przez innych Inspektorów Sanitarnych oraz w interwencjach konsumenckich.

Tym samym w porównaniu z ubiegłym rokiem sprawozdawczym odnotowano znaczący wzrost przeprowadzonych działań kontrolnych, skutkujący wzrostem prowadzonych postępowań administracyjnych oraz wydanych decyzji administracyjnych:

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wydał:

- ✓ 14 decyzji administracyjnych, nakazujących wstrzymanie lub wycofanie produktów kosmetycznych z obrotu,
- ✓ 18 decyzji administracyjnych, dotyczących nałożenia opłaty w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas kontroli w zakresie produktów kosmetycznych,
- ✓ 5 decyzji administracyjnych umarzających postępowania z powodu ich bezprzedmiotowości, spowodowanej natychmiastowym usunięciem stwierdzonych podczas kontroli uchybień,
- ✓ 4 decyzje administracyjne o nałożeniu kary pieniężnej.

Wskutek prowadzonych postępowań administracyjnych:

- wycofano z obrotu 25 rodzajów produktów kosmetycznych, zawierających substancje niedozwolone do stosowania w produktach kosmetycznych,
- wstrzymano sprzedaż 58 rodzajów produktów kosmetycznych, udostępnianych po upływie ich daty minimalnej trwałości,

- wstrzymano wprowadzanie do obrotu 19 rodzajów produktów kosmetycznych do czasu ich prawidłowego oznakowania oraz uzupełnienia wymogów odnośnie dokumentacji.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku w 2023 roku odnotował **13 interwencji**, dotyczących produktów kosmetycznych:

- **2** dotyczące udostępniania na rynku produktów kosmetycznych po upływie daty ich minimalnej trwałości. Przeprowadzone postępowania potwierdziły zasadność zgłoszeń – stwierdzono udostępnianie na rynku przeterminowanych produktów kosmetycznych. W związku z powyższym wydano decyzje administracyjne, nakazujące wycofanie kwestionowanych produktów kosmetycznych z obrotu oraz nałożono 3 kary pieniężne w wysokości łącznie 12 500 zł,
- **6** dotyczących udostępniania na rynku kosmetyków, które zawierały w swoim składzie substancje zakazane do stosowania (lidokainę, epinefrynę, pirytionian cynku, Lilial oraz tretynoinę i klindamycynę); wskutek przeprowadzonych czynności kontrolnych:
 - w 3 przypadkach przeprowadzone działania kontrolne nie potwierdziły zasadności zgłoszeń – nie stwierdzono udostępniania na rynku kwestionowanych produktów kosmetycznych, zawierających lidokainę, epinefrynę, tretynoinę i klindamycynę; wszczęto 1 postępowanie administracyjne, dotyczące braku dokumentacji wprowadzanych do obrotu produktów kosmetycznych,
 - w 3 przypadkach przeprowadzone działania kontrolne potwierdziły zasadność zgłoszeń – stwierdzono udostępnianie na rynku produktów, zawierających substancję pn. Buthylphenyl Methylpropional oraz Zinc Pyrithione; wydano 1 decyzję administracyjną, nakazującą wycofanie kwestionowanych produktów kosmetycznych z obrotu oraz 1 decyzję administracyjną, umarzającą wszczęte postępowanie.
- **1** dotyczącą nieprawidłowości w prezentacji produktu kosmetycznego. Przeprowadzona kontrola sanitarna nie potwierdziła wprowadzania do obrotu kwestionowanego produktu kosmetycznego. Podczas przeprowadzonych czynności kontrolnych stwierdzono, że przedsiębiorca jako osoba odpowiedzialna nie przechowuje raportów bezpieczeństwa kwestionowanych produktów kosmetycznych. Wszczęto postępowanie administracyjne dotyczące stwierdzonych nieprawidłowości,
- **2** dotyczące niewłaściwej jakości mikrobiologicznej produktów kosmetycznych. Przeprowadzono działania kontrolne podczas których nie stwierdzono udostępniania kwestionowanych produktów kosmetycznych na terenie miasta Gdańska.
- **1** dotyczącą niezgodności składu deklarowanego na opakowaniu produktu z raportem bezpieczeństwa produktu kosmetycznego. Podczas czynności kontrolnych nie stwierdzono udostępniania kwestionowanego produktu kosmetycznego na terenie miasta Gdańska,
- **1** dotyczącą używania w działalności zawodowej nielegalnych lub niesprawdzonych produktów kosmetycznych. Przeprowadzona kontrola nie potwierdziła ww. kwestii, natomiast stwierdzono udostępnianie na rynku niewłaściwie oznakowanego produktu kosmetycznego.

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny nie otrzymał notyfikacji systemu RAPEX, nie przeprowadzano więc kontroli związanych z powiadomieniami w systemie RAPEX.

W ramach urzędowych kontroli oraz krajowego monitoringu jakości kosmetyków prowadzonego przez Państwową Inspekcję Sanitarną, do badań laboratoryjnych w kierunku czystości mikrobiologicznej pobrano 3 próbki produktów kosmetycznych. Wyniki badań pobranych próbek były zgodne z obowiązującymi przepisami.

8.4. Środki zastępcze i nowe substancje psychoaktywne

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizuje zadania z zakresu nadzoru sanitarnego dot. kontroli przestrzegania zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

Zgodnie z ww. ustawą nowa substancja psychoaktywna oznacza każdą substancję lub grupy substancji pochodzenia naturalnego lub syntetycznego w formie czystej lub w formie preparatu działającą na ośrodkowy układ nerwowy, inną niż substancja psychotropowa i środek odurzający, stwarzającą zagrożenie dla zdrowia lub zagrożenie społeczne porównywalne do zagrożeń stwarzanych przez substancję psychotropową lub środek odurzający lub które naśladują działanie tych substancji.

Środek zastępczy, to produkt zawierający substancję o działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, który może być użyty w takich samych celach jak środek odurzający, substancja psychotropowa lub nowa substancja psychoaktywna, którego wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu nie jest regulowane na podstawie przepisów odrębnych.

Przeprowadzono **10 kontroli** sanitarnych w sklepach, których asortyment opiera się na produktach konopnych. W skontrolowanych obiektach nie stwierdzono znamion wprowadzania środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.

W 2023 r. w Gdańsku nie odnotowano przypadków zatrucień środkami zastępczymi, nowymi substancjami psychoaktywnymi lub innymi nieznanymi substancjami.

8.5. Realizacja projektów wspólnotowych

W 2023 r. realizowano wspólnotowy projekt:

- ❖ REACH-EN-FORCE 11 (REF-11) dotyczący kontroli w zakresie aktualizacji kart charakterystyki zgodnie z załącznikiem II do rozporządzenia REACH.

Projekt REFF-11 miała za zadanie ocenić, czy podmioty odpowiedzialne zaktualizowały i dostarczyły karty charakterystyki (SDS) zgodne z nowymi wymogami załącznika II rozporządzenia REACH, który został zmieniony

rozporządzeniem (UE) 2020/878. Projekt dotyczy dostawców, którzy wprowadzają na rynek substancje i mieszaniny tj.: producentów, importerów, formulatorów, dostawców internetowych, dystrybutorów, hurtowników i sprzedawców detalicznych.

Projektem REF-11 objęto producenta mieszanin chemicznych. Szczegółowej kontroli poddano 3 karty charakterystyki mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie.

W trakcie kontroli ustalono, że udostępniane karty charakterystyki posiadają układ zgodny z załącznikiem nr II do rozporządzenia REACH, ale brakowało szczegółowych informacji w sekcjach i podsekcjach kontrolowanych mieszanin chemicznych, które są niezbędne w działalności zawodowej.

8.6. Podsumowanie

W związku ze zniesieniem stanu zagrożenia epidemicznego spowodowanego zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 na terenie Polski, w porównaniu z rokiem ubiegłym liczba przeprowadzonych kontroli zwiększyła się znacząco. Działania kontrolne wykazały również wzrost stwierdzonych nieprawidłowości.

Nieprawidłowości stwierdzane podczas kontroli sanitarnych przeprowadzonych w zakładach pracy, przede wszystkim brak badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy oraz brak sporządzonej lub zaktualizowanej oceny ryzyka zawodowego, czy zły stan pomieszczeń pracy oraz zaplecza sanitarno – higienicznego, wynikały z nieznajomości lub nieświadomości przepisów prawnych, a także z konieczności ponoszenia kosztów przez pracodawców związanych przede wszystkim z wykonywaniem systematycznych badań i pomiarów czynników szkodliwych, czy poprawy stanu technicznego pomieszczeń pracy i zaplecza higieniczno-sanitarnego.

Na podstawie prowadzonego nadzoru sanitarnego w zakresie higieny pracy w 2023 r. można zauważyć, że mimo stwierdzanych nieprawidłowości, pracodawcy wykazują zaangażowanie w zapewnianie pracownikom bezpiecznych warunków pracy. Zwiększa się również świadomość zawodowa samych pracowników w odniesieniu do zagrożeń w środowisku pracy, jak również w przestrzeganiu procedur i stosowaniu indywidualnych ochron osobistych, zabezpieczających przed powstawaniem chorób zawodowych czy wypadków przy pracy.

W zakresie stosowania substancji/mieszanin chemicznych uchybienia dotyczyły najczęściej braku instrukcji postępowania z materiałami szkodliwymi dla zdrowia i niebezpiecznymi tworzonych na podstawie kart charakterystyki produktów chemicznych klasyfikowanych jako niebezpieczne. Skutkowało to z kolei brakiem zapoznania pracowników z zagrożeniami stwarzanymi przez produkt, sposobem bezpiecznej pracy, magazynowania i utylizacji. Braki te mają wpływ na ryzyko związane z wypadkami przy pracy, w tym mogącymi powodować trwałe uszczerbek na zdrowiu.

Wyniki nadzoru prowadzonego nad obrotem chemikaliami, produktami biobójczymi, prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3 i kosmetykami najwięcej stwierdzonych uchybień było z zakresu wprowadzania do obrotu produktów kosmetycznych.

Jednakże, widać zwiększenie świadomości u podmiotów wprowadzających do obrotu a także u pracodawców w zakresie obowiązujących przepisów prawa regulujących powyższe zagadnienia, a w efekcie skuteczniejszą realizację nałożonych na nich obowiązków.

IX. ANALIZA CHORÓB ZAWODOWYCH STWIERDZONYCH W 2023 ROKU

Za chorobę zawodową uważa się jednostkę chorobową wymienioną w wykazie chorób zawodowych, jeżeli w wyniku oceny warunków pracy można stwierdzić bezspornie lub z wysokim prawdopodobieństwem, że została ona spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy, zwanymi dalej narażeniem zawodowym - art. 2651 Kodeksu pracy (t.j. Dz. U. z 2023 poz. 1465).

9.1. Liczba stwierdzonych chorób zawodowych

W 2023r. do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku wpłynęło 68 nowych zgłoszeń podejrzeń chorób zawodowych. W wyniku prowadzonych postępowań administracyjnych, wydano 18 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej, w tym 13 decyzji prawomocnych i ostatecznych (liczba stwierdzonych chorób zawodowych), 16 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej oraz 11 decyzji umarzających postępowanie ze względu na jego bezprzedmiotowość. Ze względu na wielowątkowość i wieloetapowość, a w szczególności ze względu na oczekiwanie na orzeczenia lekarskie wystawiane przez jednostki orzecznicze I bądź II stopnia, niezakończone w latach ubiegłych postępowania administracyjne w sprawie podejrzenia choroby zawodowej są nadal kontynuowane w 2024r.

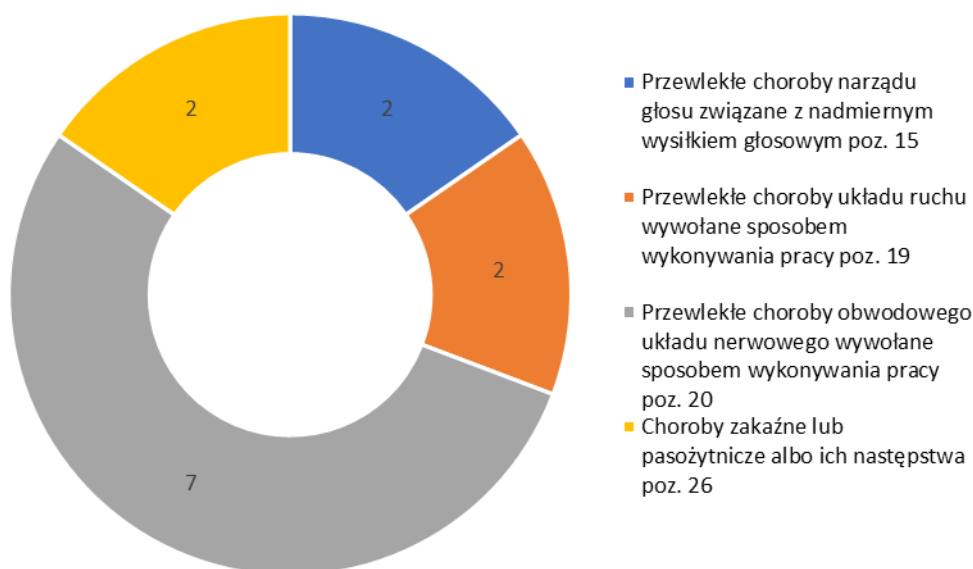
Liczba zgłoszonych podejrzeń chorób zawodowych w 2023r.	Liczba wydanych decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej	Liczba decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej	Liczba stwierdzonych chorób zawodowych (decyzje ostateczne i prawomocne)
68	18	16	13

Obserwowana różnica pomiędzy liczbą wydanych decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej, a liczbą stwierdzonych chorób zawodowych wynika z rozłożonego w czasie procesu uprawomocnienia się decyzji administracyjnych.

Stwierdzone choroby zawodowe w 2023r.:

- 7 przypadków przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego wywołanych sposobem wykonywania pracy, w wyniku wykonywania czynności monotypowych powodujących nadmierne obciążenie kończyn górnych,
- 2 przypadki przewlekłych chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy, w wyniku wykonywania czynności powodujących nadmierne obciążenie kończyn górnych,
- 2 przypadki przewlekłej choroby narządu głosu spowodowanej nadmiernym wysiłkiem głosowym, w wyniku prowadzenia zajęć dydaktycznych w placówkach szkolnych i akademickich,
- 2 przypadki chorób zakaźnych lub pasożytniczych albo ich następstw.

Choroby zawodowe stwierdzone w Gdańsku w 2023r.

W 2023r. przeprowadzono **99** ocen narażenia zawodowego, z czego 46 na wniosek innych organów państwowej inspekcji sanitarnej:

- 1 dla pozycji 1 – zatrucia ostre albo przewlekłe lub ich następstwa,
- 2 dla pozycji 3 – pylice płuc,
- 2 dla pozycji 5 – przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli,
- 4 dla pozycji 6 – astma oskrzelowa,
- 1 dla pozycji 12 – alergiczny nieżyt nosa,
- 10 dla pozycji 15 – przewlekłe choroby narządu głosu,
- 4 dla pozycji 17 – nowotwory złośliwe,
- 9 dla pozycji 18 – choroby skóry,

- 13 dla pozycji 19 – przewlekłe choroby układu ruchu,
- 35 dla pozycji 20 – przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego,
- 7 dla pozycji 21 – ubytek słuchu,
- 1 dla pozycji 22 – zespół wibracyjny,
- 3 dla pozycji 25 – choroby układu wzrokowego,
- 7 dla pozycji 26 – choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa,

zgodnie z wykazem chorób zawodowych stanowiącym załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (t.j. Dz.U. z 2022r., poz. 1836).

9.2. Analiza chorób zawodowych stwierdzonych w 2023r. w Gdańsku

W 2023r. zaobserwowano znaczący wzrost zgłoszeń chorób zawodowych na terenie miasta Gdańska, w porównaniu do lat ubiegłych. W przeciągu roku liczba nowych zgłoszeń wzrosła dwukrotnie, z 34 do 68 przypadków. Przeważająca większość zgłoszeń podejrzenia choroby zawodowej dotyczyła przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego wywołanych sposobem wykonywania pracy – zespół cieśni w obrębie nadgarstka i zespół rowka nerwu łokciowego.

Wzrost liczby nowych podejrzeń chorób zawodowych zgłaszanych w 2023r. na terenie miasta Gdańska rzutował na znaczny wzrost liczby wydanych decyzji zarówno o stwierdzeniu choroby zawodowej, jak i o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej. W obydwu przypadkach większość dotyczyła przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego. Istotnym dla powyższych statystyk pozostaje fakt, iż zespół cieśni w obrębie nadgarstka jest jedną z najczęściej występujących neuropatii uciskowych kończyn górnych diagnozowanych w Polsce.

OBSZAR DZIAŁANIA SEKCJI
HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY
z PROMOCJĄ ZDROWIA

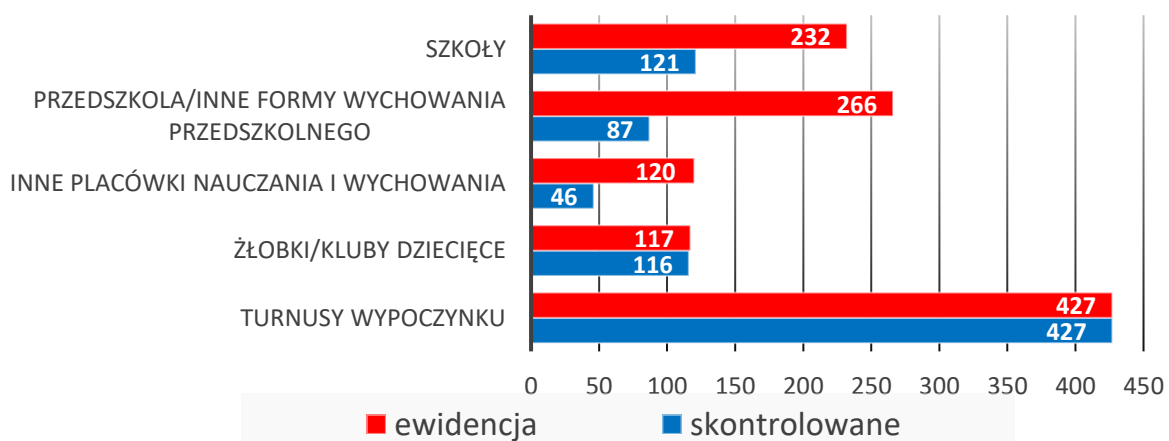
X. OCENA WARUNKÓW SANITARNYCH W PLACÓWKACH OŚWIATOWO – WYCHOWAWCZYCH

Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży z Promocją Zdrowia w zakresie bieżącego nadzoru sanitarnego prowadzonego w 2023 roku kontrolowała przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczno-sanitarne i zdrowotne w placówkach oświatowo-wychowawczych (szkoły, przedszkola, inne formy wychowania przedszkolnego, szkoły wyższe), opiekuńczo-wychowawczych (żłobki i kluby dziecięce, placówki z pobytem całodobowym i wsparcia dziennego) oraz obiektach wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży. Natomiast w zakresie oświaty zdrowotnej zajmowała się szeroko pojętą działalnością dydaktyczną, informacyjną i programową.

OCENA WARUNKÓW SANITARNYCH W PLACÓWKACH OŚWIATOWO – WYCHOWAWCZYCH.

W 2023 roku Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży z Promocją Zdrowia sprawowała nadzór nad **669 obiektami stałymi oraz 427 turnusami wypoczynku**, przeprowadzając łącznie **946 kontroli**, w tym:

- **517 kontroli** placówek stałych nauczania i wychowania: szkół, placówek oświatowo-wychowawczych i opiekuńczych;
- **429 kontroli** turnusów zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Nadzór nad placówkami nauczania i wychowania obejmował:

- ocenę stanu sanitarno-technicznego budynków i pomieszczeń szkół, przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, żłobków i klubów dziecięcych, placówek z pobytem całodobowym, placówek wsparcia dziennego oraz ośrodków wypoczynku dzieci i młodzieży;

- ocenę higieny procesu nauczania, tj.: dostosowania mebli do wzrostu uczniów, rozkładu zajęć lekcyjnych, obciążenia uczniów tornistrami/plecakami, warunków zdrowotnych w pracowniach komputerowych, infrastrukturę do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego;
- stosowanie chemikaliów w szkolnych pracowniach chemicznych oraz laboratoriach funkcjonujących w szkołach wyższych, ich prawidłowe oznakowanie, a także dostęp uczniów i nauczycieli do kart charakterystyki;
- ocenę zapewnienia uczniom opieki medycznej w szkolnych gabinetach profilaktyki i pomocy przedlekarskiej;
- ocenę form dożywiania uczniów w szkołach;
- działania edukacyjno – informacyjne w zakresie profilaktyki m.in. chorób zakaźnych ze szczególnym uwzględnieniem chorób przenoszonych drogą pokarmową, wad postawy i wzroku, wszawicy, próchnicy, wymagań dotyczących jakości wody w natryskowniach, bezpiecznego wypoczynku dzieci i młodzieży.

W 2023 roku w ramach prowadzonego postępowania administracyjnego wydano 5 decyzji dotyczących:

- niewłaściwego stanu sanitarno – technicznego pomieszczeń;
- złego stanu technicznego sanitariatów i ich wyposażenia;
- braku wentylacji w pomieszczeniach dydaktycznych i sanitariatach.

W 2023 roku wydano 27 decyzji płatniczych na łączną kwotę 10340 zł, w związku z negatywną kontrolą oraz nałożono 19 mandatów karnych na łączną kwotę 8700 zł.

W 2023 roku wydano również 27 opinii sanitarnych i 6 decyzji na wniosek strony, stwierdzających zapewnienie właściwych warunków higieny w pomieszczeniach placówek oświatowych i opiekuńczych.

10.1. Stan sanitarno – techniczny placówek oświatowo-wychowawczych

10.1.1. Szkoły

W 2023 roku pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku znajdowały się **232 szkoły różnego typu**, w tym:

- 103 szkoły podstawowe;
- 76 szkół ponadpodstawowych (techników, liceów ogólnokształcących, szkół branżowych);
- 20 szkół policealnych;
- 17 szkół specjalnych;
- 16 szkół wyższych.

W 2023 roku skontrolowano **121 szkół** różnego typu. Przeprowadzono łącznie **234 kontrole** w zakresie oceny stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń oraz terenu szkoły.

W 11 szkołach stwierdzono nieprawidłowości dotyczące:

- niewłaściwego stanu sanitarnego pomieszczeń dydaktycznych oraz bloku sportowego;
- niewłaściwego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń sanitarnych;
- braku środków czystości w toaletach (mydła w płynie, papieru toaletowego, ręczników papierowych do rąk);
- braku dostosowania mebli szkolnych do zasad ergonomii.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami nałożono 8 mandatów na łączną kwotę 3800 zł.

W 2023r. **wydano 4 decyzje administracyjne** dotyczące m.in.: złego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń dydaktycznych, sanitariatów i ich wyposażenia oraz braku wentylacji w pomieszczeniach dydaktycznych i w sanitariatach.

Ocena przygotowania szkół do rozpoczęcia roku szkolnego.

W 2023 roku, przed rozpoczęciem roku szkolnego, w 25 szkołach przeprowadzono remonty:

- sal dydaktycznych (5 szkół);
- bloków sportowych (2 szkoły);
- sanitariatów (5 szkół);
- szatni szkolnej (2 szkoły);
- ciągów komunikacyjnych (2 szkoły);
- bloków żywieniowych (3 szkoły);
- budynków (6 szkół).

Oddano do użytku 1 nową szkołę podstawową (Gdańsk-Południe), rozbudowano bazę dydaktyczną 1 szkoły podstawowej na terenie miasta Gdańska (Osowa), a także w 1 szkole wybudowano wielofunkcyjne boisko sportowe oraz w 1 szkole plac zabaw.

10.1.2. Szkoły wyższe

W 2023 roku pod nadzorem Inspekcji Sanitarnej w Gdańsku znajdowało się **16 szkół wyższych**, w tym 6 publicznych i 10 niepublicznych.

W 2023 roku skontrolowano **10 uczelni wyższych**.

W zakresie warunków pobytu studentów nie stwierdzono nieprawidłowości.

10.1.3. Przedszkola i punkty przedszkolne

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku obejmował nadzorem:

- **222 przedszkola** (65 publicznych i 157 niepublicznych);
- **44 punkty przedszkolne** (4 publiczne i 40 niepublicznych).

Skontrolowano **87 obiektów**, przeprowadzając **129 kontroli** w zakresie oceny stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń pobytu dzieci oraz otoczenia obiektów.

Nadzorem sanitarnym objęto także **plac zabaw na terenie przedszkoli**, w szczególności pod względem zapewnienia ochrony przed zanieczyszczeniami odzwierzęcymi. Przed rozpoczęciem sezonu letniego przypominano o obowiązku wymiany piasku w piaskownicach. Stan sanitarno-porządkowy skontrolowanych placów zabaw nie budził zastrzeżeń.

Nieprawidłowości stwierdzono w 4 placówkach i dotyczyły głównie:

- niewłaściwego stanu sanitarnego pomieszczeń i wyposażenia;
- braku higieny leżakowania – leżaki nieoznakowane, pościel i leżaki niewłaściwie przechowywane;
- niewłaściwie przechowywanych środków do utrzymania higieny;
- wyposażenia nie posiadającego certyfikatów;
- braku dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami nałożono 3 mandaty na łączną kwotę 1200 zł.

W 2023 roku w 3 przedszkolach publicznych poprawiono warunki poprzez m.in:

- wymianę stolarki okiennej;
- dostosowanie budynków do przepisów p.poż.;
- kompleksową modernizację pionu żywienia;
- termomodernizację budynków.

Ponadto dopuszczono do użytkowania 12 nowych niepublicznych obiektów przedszkolnych.

10.2. Stan sanitarno – techniczny placówek opiekuńczo-wychowawczych

10.2.1. Żłobki i kluby dziecięce

W 2023 roku pod nadzorem Inspekcji Sanitarnej w Gdańsku znajdowało się **69 żłobków**, w tym 13 publicznych i 56 niepublicznych oraz **48 klubów dziecięcych** (niepublicznych), w których łącznie sprawowano opiekę **nad 3545 dziećmi**.

W 2023 roku przeprowadzono kontrole sanitarne 116 nadzorowanych obiektów. Wykonano **137 kontroli**, w tym większość przy współudziale inspektorów Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego w Gdańsku.

Zakres przeprowadzonych kontroli obejmował warunki pobytu dzieci oraz stan otoczenia obiektów, w tym terenów rekreacyjnych dla dzieci.

W 2 placówkach stwierdzono nieprawidłowości, które dotyczyły:

- niewłaściwego stanu sanitarnego pomieszczeń i wyposażenia;
- braku higieny leżakowania – leżaki nieoznakowane, pościel i leżaki niewłaściwie przechowywane;
- niewłaściwego sposobu przechowywania środków higienicznych.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami nałożono 2 mandaty karne na kwotę 900 zł, wydano zalecenia zapewnienia właściwych warunków pobytu dzieci.

Ponadto w 2023 roku dopuszczono do użytkowania 6 nowych punktów opieki nad dziećmi do lat 3, tj. żłobków i klubów dziecięcych w dzielnicach Letnica, Osowa, Jasień, Piecki - Migowo, Orunia.

Wszystkie skontrolowane żłobki i kluby dziecięce funkcjonowały w budynkach przystosowanych do prowadzonej działalności opiekuńczo-wychowawczej. Większość placówek zapewniła właściwe warunki sanitarno-higieniczne, budynki utrzymane były w dobrym stanie technicznym.

10.2.2. Placówki z pobytem całodobowym i wsparcia dziennego

W 2023 roku na terenie miasta Gdańska pod nadzorem znajdowało się **114 placówek** z pobytem całodobowym i wsparcia dziennego (bursy, internaty, domy studenckie, domy dziecka, szkolne schroniska młodzieżowe, zakład poprawczy, młodzieżowy ośrodek leczenia, terapii i rehabilitacji uzależnień; pałac młodzieży, ogniska pracy pozaszkolnej, poradnie specjalistyczne, międzyszkolny ośrodek sportowy).

Ogółem skontrolowano **45 obiektów**, w których przeprowadzono **50 kontroli**.

Wyżej wymienione placówki funkcjonowały w obiektach przystosowanych do potrzeb dzieci i młodzieży. Skontrolowane obiekty znajdowały się w dobrym stanie sanitarnym i technicznym, z wyjątkiem 2 placówek z pobytem całodobowym i 1 domu studenckiego. W związku ze stwierdzonym niewłaściwym stanem higieniczno-

sanitarnym pomieszczeń placówek **nałożono 2 mandaty karne w łącznej wysokości 1000 zł oraz wydano 1 decyzję administracyjną** dotyczącą złego stanu sanitarno-technicznego sanitariatów.

10.3. Nadzór nad wypoczynkiem zimowym i letnim dzieci i młodzieży

10.3.1 Wypoczynek zimowy

W czasie ferii zimowych trwających od dnia 16 stycznia do dnia 29 stycznia 2023 roku, na terenie miasta Gdańska zorganizowano **144 turnusy zimowego wypoczynku** w formie wyjazdowej oraz w miejscu zamieszkania. Z powyższych form wypoczynku **skorzystało 6951 dzieci i młodzieży**.

Skontrolowano 144 turnusy w ramach nadzoru nad wypoczynkiem, w tym 15 turnusów zorganizowanych w formie wyjazdowej oraz 129 turnusów w miejscu zamieszkania. Dożywianie uczestników prowadzono w 117 placówkach. Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie warunków pobytu i żywienia dzieci i młodzieży.

Do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku, podczas trwania zimowego wypoczynku nie wpłynęła żadna interwencja.

Mając na uwadze bezpieczeństwo dzieci i młodzieży współpracowano z Kuratorium Oświaty oraz Komendą Miejską Policji, przeprowadzono wspólne kontrole.

Wszyscy organizatorzy wypoczynku zapewnili dzieciom i młodzieży bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach, a także opiekę medyczną.

10.3.2 Wypoczynek letni

W 2023 roku do elektronicznej bazy wypoczynku Kuratorium Oświaty zgłoszono 287 turnusów letniego wypoczynku, a ostatecznie na terenie miasta Gdańska **zorganizowano 283 turnusy wypoczynku dla dzieci i młodzieży**:

- 227 turnusów w formie półkolonii;
- 56 turnusów w formie kolonii lub obozu.

Z wypoczynku letniego **skorzystało ogółem 18396 dzieci i młodzieży**.

Na półkoloniach przebywało 16316 dzieci i młodzieży, natomiast na koloniach 2080 dzieci i młodzieży.

Półkolonie zorganizowano w szkołach, domach kultury, klubach osiedlowych, halach sportowych oraz w innych obiektach użyteczności publicznej. Kolonie zorganizowane były w ośrodkach wczasowych i hotelowych, internatach, bursach, szkolnych schroniskach młodzieżowych, ośrodkach sportowych.

W czasie letniego wypoczynku dzieci i młodzieży przeprowadzono ogółem **285 kontroli**, skontrolowano każdy zorganizowany turnus.

Program wypoczynku obejmował: warsztaty artystyczne, kulinarne, zajęcia kreatywne z wykorzystaniem klocków LEGO, grę w kręgle, zajęcia językowe, taneczne, naukę jazdy konnej, pływania kajakiem i deską SUP, zajęcia żeglarskie, zajęcia komputerowe, sportowe, spacer, gry terenowe i zabawy na świeżym powietrzu oraz wycieczki na terenie Trójmiasta.

Z wyżywienia korzystało 15876 uczestników półkolonii i kolonii. Większość organizatorów zapewniła dzieciom i młodzieży stały dostęp do wody do picia i napojów.

W zakresie żywienia dzieci nie stwierdzono nieprawidłowości. Na 4 turnusach wypoczynku stwierdzono natomiast nieprawidłowości sanitarno-higieniczne dotyczące m.in. sal pobytu, pomieszczeń sanitarnych i szatni dla dzieci, niewłaściwego przechowywania oraz braku środków higieny osobistej, braku dostępu do ciepłej bieżącej wody.

Do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku, podczas trwania letniego wypoczynku, nie wpłynęła żadna interwencja.

Większość organizatorów wypoczynku zapewniła dzieciom i młodzieży bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach, a także opiekę medyczną i ratownika w czasie korzystania z kąpielisk. Wśród uczestników wypoczynku stwierdzono 7 przypadków urazów, natomiast nie odnotowano zachorowań i zatruc pokarmowych.

W ramach wypoczynku dzieci i młodzieży prowadzono działania profilaktyczne i prewencyjne zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa.

Dodatkowo mając na uwadze bezpieczeństwo dzieci i młodzieży współpracowano z Kuratorium Oświaty oraz Komendą Miejską Policji i przeprowadzono wspólne kontrole.

10.4. Higiena procesu nauczania

10.4.1. Dostosowanie mebli

W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego nad warunkami higieniczno-zdrowotnymi w placówkach nauczania i wychowania, dokonywana jest ocena stanowisk pracy uczniów/dzieci i właściwy dobór mebli dla zdrowia użytkowników.

Szczególną uwagę zwracano na:

- dostosowanie parametrów funkcjonalnych mebli do wzrostu dzieci/uczniów z zachowaniem zasad ergonomii;
- odpowiednie zestawienie mebli;
- oznakowanie mebli numerem wielkości mebla;
- stan techniczny mebli oraz posiadanie certyfikatu wydanego przez jednostki certyfikujące wyroby;
- właściwe oświetlenie stanowiska pracy ucznia.

Ponadto prowadzono działania o charakterze edukacyjnym w zakresie profilaktyki wad postawy oraz konieczności współpracy z rodzicami w tym zakresie. Dyrektorom placówek przekazywano materiały informacyjne nt. zasad zachowania prawidłowej postawy ciała.

W 2023 roku dokonano oceny zestawienia mebli i ich dostosowania do wzrostu dzieci i uczniów w **115 placówkach**, w tym: 49 przedszkolach i 42 szkołach podstawowych oraz 24 zespołach szkół.

W wyniku przeprowadzonych ocen nieprawidłowości stwierdzono w 3 przedszkolach, 1 szkole podstawowej oraz 1 zespole szkół. Nieprawidłowości dotyczyły niedostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii tj. meble edukacyjne były nieoznakowane oraz nieprawidłowo zestawione. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wszczęto postępowania administracyjne. Dyrektorzy placówek zostali zobowiązani do dostosowania mebli do zasad ergonomii. Kontrole sprawdzające wykazały usunięcie nieprawidłowości.

10.4.2. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

W 2023r. dokonano kontroli higienicznego procesu nauczania w zakresie równomiernego rozłożenia zajęć dydaktycznych w poszczególnych dniach tygodnia. Dodatkowo w trakcie prowadzonych czynności kontrolnych monitorowano kwestie związane z odpoczynkiem uczniów w czasie przerw międzylekcyjnych, w zakresie odpowiedniej długości przerw oraz możliwości spędzania przerw na świeżym powietrzu.

Skontrolowano **65 szkół (1312 oddziałów)**. Nieprawidłowości stwierdzone w 15 placówkach (482 oddziałach) dotyczyły nierównomiernego rozkładu zajęć dydaktycznych w poszczególnych dniach tygodnia tj.: zajęcia nie rozpoczynały się o stałej porze i różnica liczby godzin pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia była większa niż 1 godzina. W celu wyeliminowania nieprawidłowości wydawano zalecenia pokontrolne oraz wystosowano pisma do dyrektorów placówek i organów prowadzących.

Przyczyną niewłaściwej organizacji pracy uczniów w sposób naruszający zasady higieny pracy były głównie ograniczenia lokalowe (w tym także związane z koniecznością zapewnienia opieki i edukacji uczniom będącym obywatelami Ukrainy, którzy po 24 lutego 2022r. przybyli do Polski). Dwuzmianowy rozkład zajęć lekcyjnych dotyczył **15 placówek** położonych przede wszystkim w dynamicznie rozbudowujących się dzielnicach miasta Gdańska.

10.4.3. Ocena obciążenia tornistrami / plecakami

Ocenę obciążenia uczniów tornistrami/plecakami przeprowadzono w 2 szkołach podstawowych: Szkole Podstawowej im. Św. Jana De La Salle przy ul. Juliusza Słowackiego 101 w Gdańsku i w Szkole Podstawowej nr 16 przy ul. Ubocze 3 w Gdańsku. Badaniem objęto łącznie **237 uczniów**.

Zgodnie z zaleceniami Głównego Inspektora Sanitarnego waga tornistrów powinna wynosić od 10% do 15% masy ciała ucznia. Podczas oceny wykonano dwa rodzaje pomiarów: jeden to pomiar ciężaru ciała ucznia, drugi to pomiar ciężaru spakowanego tornistra/plecaka.

Normę 15% obciążenia ciężaru ciała wagą tornistra uzyskało 228 uczniów, co stanowiło 96,20% badanych uczniów. Przekroczenie ciężaru noszonych plecaków powyżej 15% masy ciała uczniów stwierdzono u 9 uczniów, co stanowiło 3,80%.

Podczas kontroli, przedstawiciele Inspektora Sanitarnego przeprowadzali rozmowy z dyrektorami szkół informując o konieczności edukacji rodziców i dzieci w tym zakresie. Zwracano uwagę na czynniki wpływające na przekroczenie wagi tornistrów/plecaków, m.in.:

- noszenie podręczników i zeszytów, które nie były ujęte w programie nauczania w danym dniu;
- noszenie przedmiotów niezwiązanych bezpośrednio z programem nauczania, takich jak: pamiętniki, albumy, zabawki, butelki z napojami;
- rodzaj materiału, z jakiego został wykonany tornister lub plecak;
- niewystarczający dozór opiekunów (rodziców, nauczycieli) nad zawartością tornistrów.

W każdej z kontrolowanych szkół zapewniona jest możliwość pozostawienia przez uczniów części podręczników i przyborów szkolnych w wyznaczonych miejscach zbiorowych lub szafkach indywidualnych.

10.4.4. Warunki zdrowotne w pracowniach komputerowych

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku prowadził nadzór nad przestrzeganiem warunków zdrowotnych w pracowniach komputerowych, w zakresie:

- dostosowania stołów i krzeseł do zasad ergonomii;
- prawidłowej odległości między sąsiadującymi monitorami;
- odpowiedniej odległości między uczniem a tyłem sąsiedniego monitora;
- właściwego mikroklimatu w pomieszczeniach.

W 2023r. nadzorowano 219 pracowni komputerowych. Kontrole przeprowadzono **w 103 pracowniach komputerowych** usytuowanych w **68** szkołach (43 szkołach podstawowych, 1 technikum, 9 liceach ogólnokształcących, 12 zespołach szkół, 3 szkołach policealnych). Stan sanitarno-higieniczny pracowni nie budził zastrzeżeń.

10.4.5. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku nadzoruje 232 szkoły, które w ramach programu nauczania realizują zajęcia z wychowania fizycznego.

W 2023 roku oceniono warunki do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego w 121 szkołach. Kontrole wykazały, że 37 placówek posiada salę gimnastyczną i boisko. Natomiast w 41 szkołach brakuje odpowiedniej infrastruktury (są to przede wszystkim placówki niepubliczne: licea ogólnokształcące i szkoły wyższe). Dla uczniów i studentów tych szkół zajęcia z wychowania fizycznego organizowane były w wynajętych salach gimnastycznych, siłowniach i basenach.

W wyniku kontroli przeprowadzonych w 2023 roku stwierdzono poprawę warunków do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego w 1 placówce szkolnej, w której wybudowano boisko wielofunkcyjne.

Ponadto oprócz czynności kontrolnych w placówkach prowadzono działania o charakterze edukacyjnym w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego ciepłej wody użytkowej w natryskowniach. Dyrektorom placówek przekazywano informacje nt. konieczności prowadzenia okresowej kontroli instalacji wewnętrznej, w celu oceny stopnia skolonizowania instalacji przez bakterie *Legionella sp.* i ewentualnie podejmowania działań naprawczych w placówkach.

10.5. Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami, stosowanymi w pracowniach chemicznych

W 2023r. pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się **69 szkół**, w których zorganizowane były pracownie i laboratoria, w tym:

- 30 szkół podstawowych;
- 10 liceów ogólnokształcących;
- 26 zespołów szkół;
- 3 szkoły wyższe.

Kontrole sanitarne przeprowadzono w **47** szkołach i **3** uczelniach w zakresie:

- prawidłowego oznakowania, etykietowania opakowań i przechowywania chemikaliów;
- posiadania kart charakterystyki;
- wyposażenia w środki ochrony indywidualnej;
- zapewnienia środków do udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku zgodnie z zleceniami zawartymi w kartach charakterystyki;
- posiadania regulaminu określającego zasady bezpieczeństwa i higieny pracy.

W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin.

10.6. Nadzór nad gabinetami profilaktyki i pomocy przedlekarskiej

Na 216 szkół (szkoły podstawowe, szkoły ponadpodstawowe, szkoły policealne) znajdujących się pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku, własne gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej posiadały 123 szkoły. W pozostałych szkołach profilaktyczna opieka zdrowotna świadczona była poza terenem placówki, na podstawie zawartych umów.

W 2023 roku skontrolowano **57** gabinetów profilaktyki i pomocy przedlekarskiej znajdujących się w szkołach. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że gabinety spełniają wymagania higieniczno-sanitarne, tj.: pomieszczenia wyposażone były w punkty poboru wody ciepłej i zimnej, ściany przy umywalkach wyłożone były materiałami gładkimi, nienasiąkliwymi, odpornymi na działanie środków myjąco-dezynfekcyjnych, a podłogi wykonane były z materiałów trwałych, zmywalnych.

W związku ze stwierdzonym niewłaściwym stanem higieniczno-sanitarnym gabinetu profilaktyki i pomocy przedlekarskiej w 1 placówce **nałożono mandat karny w wysokości 400 zł.**

10.7. Ocena form dożywiania uczniów w szkołach

W ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku w 2023 roku znajdowało się 115 stołówek prowadzących żywienie w szkołach, w tym w 43 obiektach zapewniono żywienie w systemie cateringowym.

W 2023 roku na **102 skontrolowane** placówki szkolne, ciepłe posiłki wydawane były w 58 placówkach, łącznie dla 14781 uczniów.

Ponadto, formę dożywiania uczniów stanowiła również konsumpcja mleka oraz świeżych owoców i warzyw, w ramach akcji:

- Szklanka mleka – realizowanej przez 52 szkoły, dla 13705 dzieci;
- Owoce i warzywa w szkole – realizowanej przez 52 szkoły, dla 10262 dzieci.

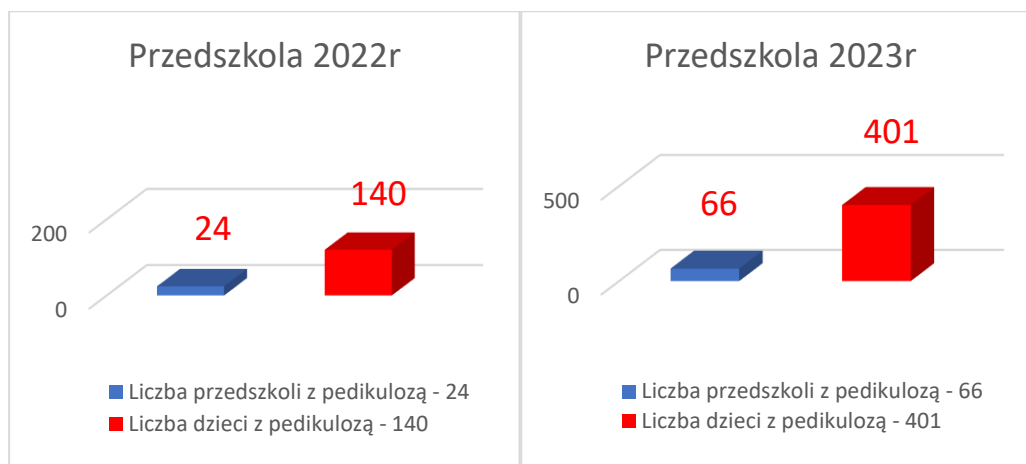
10.8. Wszawica w placówkach oświatowo-wychowawczych

Wszawica (syn. Pediculoza) zaliczana jest pod względem medycznym do grupy chorób pasożytniczych. Obecnie wszawica nie znajduje się w wykazie chorób zakaźnych stanowiący załącznik do Ustawy z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. W związku z powyższym przypadki wszawicy występujące wśród dzieci i młodzieży nie podlegają obowiązkowemu zgłoszeniu do Inspektora Sanitarnego. Niemniej jednak Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Gdańsku prowadzi statystyki, które potwierdzają, iż wszawica jest problemem aktualnym. Dyrektorzy placówek przekazują kwartalne raporty z bieżącej sytuacji w zakresie występowania przypadków wszawicy wśród dzieci i młodzieży.

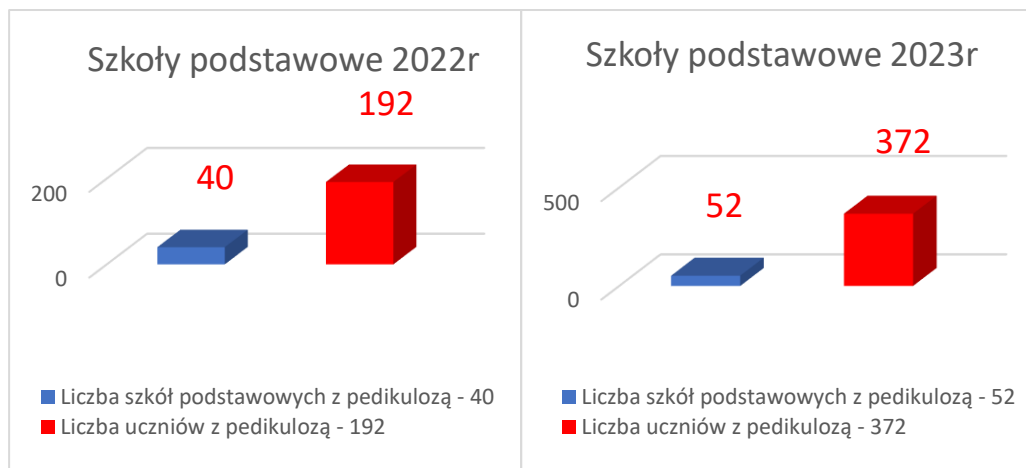
Zgodnie z zestawieniem danych z **raportów**, w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2023r. wszawica wystąpiła w następujących placówkach:

- 3 żłobkach u 8 dzieci;
- 66 przedszkolach u 401 dzieci;
- 52 szkołach podstawowych u 372 uczniów;
- 3 szkołach ponadpodstawowych u 6 uczniów.

Łącznie w 2023 roku zgłoszono 787 przypadków wystąpienia wszawicy w 124 placówkach nauczania i wychowania (głównie w przedszkolach i szkołach podstawowych), natomiast w roku 2022 zgłoszono 332 przypadki wszawicy w 64 placówkach oświatowych, co wskazuje na tendencję rosnącą. Wszawica pozostaje istotnym problemem higienicznym, wymagającym stałego monitorowania i podejmowania działań profilaktycznych.

Rys. 1. Porównanie zgłoszeń wystąpienia wszawicy w 2022 i 2023 roku w przedszkolach.

Rys. 2. Porównanie zgłoszeń wystąpienia wszawicy w 2022 i 2023 roku w szkołach podstawowych.

10.9. Interwencje

W 2023 roku **wpłynęły 44 interwencje**, które dotyczyły m. in.:

- niewłaściwego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń oraz wyposażenia w placówkach oświatowo-wychowawczych, opiekuńczych;
- niewłaściwego stanu sanitarnego i technicznego oraz niewłaściwie umiejscowionego placu zabaw;
- braku środków higieny osobistej w pomieszczeniach sanitarnych placówek;
- wystąpienia objawów żołądkowo-jelitowych oraz wszawicy u dzieci/uczniów w placówkach;
- występowania pluskiew w szkolnym schronisku młodzieżowym;
- nieprzyjemnego zapachu w szatni dla dzieci;
- niedostosowania mebli szkolnych do zasad ergonomii;
- niehigienicznie ułożonego rozkładu zajęć lekcyjnych;
- przeterminowanych kosmetyków i niewłaściwej sterylizacji narzędzi powodujących naruszenie ciągłości tkanek w pracowni kosmetycznej szkoły;
- obecności gryzoni w pomieszczeniach placówki oświatowej;
- prowadzenia remontów obiektów podczas obecności uczniów;
- palenia tytoniu na terenie przedszkola;
- niewłaściwej gospodarki odpadami komunalnymi w placówkach.

W związku z wpływającymi interwencjami w trybie pilnym podejmowano działania wyjaśniające, które potwierdziły **zasadność 21 interwencji**.

W przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów prawa nakładano mandaty karne oraz wszczynano postępowanie administracyjne i nakazywano usunięcie stwierdzonych uchybień.

10.10. Podsumowanie

Zdecydowana większość placówek poddanych kontroli w 2023 roku zapewniła dzieciom oraz uczniom bezpieczne i higieniczne warunki pobytu i nauki.

Żłobki i kluby dziecięce funkcjonowały w budynkach przystosowanych do prowadzonej działalności opiekuńczo-wychowawczej.

Warunki pobytu dzieci w przedszkolach oceniono jako dobre. Wszystkie skontrolowane placówki funkcjonowały w budynkach przystosowanych do działalności oświatowo-wychowawczej.

W szkołach dokonywano wymiany wyposażenia i sprzętu, przeprowadzano remonty, a także dbano o poprawę warunków sanitarno-technicznych.

Dzieciom i młodzieży zapewniono bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zimowym i letnim wypoczynku. Nieprawidłowości stwierdzono w 4 obiektach letniego wypoczynku tj. w zakresie stanu sanitarno – higienicznego pomieszczeń, niewłaściwego przechowywania, braku środków higieny osobistej oraz braku dostępu do ciepłej bieżącej wody. W ramach wypoczynku dzieci i młodzieży podejmowano działania profilaktyczne i prewencyjne zmierzające do zapewnienia bezpiecznego wypoczynku.

W sumie w 2023 roku stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu higieniczno-sanitarnego oraz technicznego w 23 obiektach na 773 skontrolowanych placówek i turnusów wypoczynku.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego oprócz czynności kontrolnych, prowadzono działania o charakterze edukacyjnym oraz przekazywano materiały informacyjne dotyczące m.in. profilaktyki chorób zakaźnych ze szczególnym uwzględnieniem chorób przenoszonych drogą pokarmową, wad postawy i wzroku, wszawicy, próchnicy, wymagań dotyczących jakości wody w natryskowniach.

XI. DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OŚWIATY ZDROWOTNEJ

W 2023 roku Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży z Promocją Zdrowia w ramach działalności oświaty zdrowotnej zajmowała się szeroko pojętą działalnością dydaktyczną, informacyjną i programową, tj.:

- podejmowała działania na rzecz zapobiegania chorobom i promowania zdrowego stylu życia poprzez akcje i kampanie dla ogółu społeczeństwa oraz poprzez programy prozdrowotne dla przedszkoli i szkół wszystkich szczebli;
- prowadziła nadzór nad działaniami oświatowo-zdrowotnymi w szkołach i innych placówkach nauczania i wychowania oraz w czasie wycieczek zimowego i letniego dzieci i młodzieży.

11.1 Działania programowe

Działania programowe adresowane są do dzieci i uczniów placówek oświatowych, a także do rodziców, opiekunów oraz kadry pedagogicznej.

Do zadań rodziców, opiekunów oraz kadry pedagogicznej należy edukowanie dzieci i młodzieży, wspieranie i kształtowanie postaw prozdrowotnych, co znacznie wpływa na skuteczność programów edukacyjnych.

W 2023 roku Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży z Promocją Zdrowia realizowała następujące programy edukacyjne:

11.1.1. Programy krajowe

- **Profilaktyka nadwagi i otyłości:**

„Trzymaj Formę!” – program o zasięgu krajowym adresowany do uczniów klas V-VIII szkół podstawowych. Program ma na celu edukację w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki. W ramach programu organizowany jest *Konkurs wiedzy o zdrowym stylu życia „Trzymaj Formę!”*. Na szczeblu powiatowym do konkursu zakwalifikowały się dwie uczennice z miasta Gdańska.

Liczba szkół, które w 2023r. realizowały program „Trzymaj Formę!”	Liczba objętych uczniów w programie „Trzymaj Formę!”
15	3 047

- **Profilaktyka HIV/AIDS:**

Krajowy Program Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV – program o zasięgu krajowym, adresowany do ogółu społeczeństwa. W 2023 roku prowadzono **dystrybucję materiałów edukacyjnych** (ulotki, plakaty informacyjne dot. profilaktyki HIV/AIDS w języku polskim i ukraińskim) w trakcie trwania wycieczki zimowego i letniego, podczas wszystkich akcji prozdrowotnych, a także w przychodniach lekarskich na terenie Miasta Gdańska.

- **Profilaktyka w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych:**

„ARS, czyli jak dbać o miłość?” – program o zasięgu krajowym, adresowany do uczniów szkół ponadpodstawowych. Celem programu jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie.

Liczba szkół, które w 2023r. realizowały program „ARS, czyli jak dbać o miłość?”	Liczba objętych uczniów w programie „ARS, czyli jak dbać o miłość?”
3	782

„Bieg po zdrowie” – ogólnopolski program antytytoniowej edukacji zdrowotnej, opracowany przez Główny Inspektorat Sanitarny we współpracy z psychologami z Uniwersytetu Warszawskiego. Program przeznaczony jest dla uczniów IV klas szkół podstawowych, a także do ich rodziców i opiekunów. Program ma na celu zwiększanie wiedzy na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i zapobieganie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży.

Liczba szkół, które w 2023r. realizowały program „Bieg po zdrowie”	Liczba objętych uczniów w programie „Bieg po zdrowie”	Liczba rodziców/opiekunów biorących udział
8	372	260

„Czyste powietrze wokół nas” – program edukacji antytytoniowej o zasięgu krajowym, kierowany do dzieci w wieku 5-6 lat uczęszczających do przedszkoli i szkół podstawowych oraz do ich rodziców i opiekunów. Program ma na celu poszerzenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci, dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi.

Liczba przedszkoli/szkół, które w 2023r. realizowały program „Czyste powietrze wokół nas”	Liczba objętych dzieci/uczniów w programie „Czyste powietrze wokół nas”	Liczba rodziców/opiekunów biorących udział
14	762	159

„Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce” – program o zasięgu krajowym, kierowany do ogółu społeczeństwa, polegający na prowadzeniu **monitoringu przestrzegania ustawy** o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych we wszystkich rodzajach obiektów nadzorowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku. Skontrolowano **3 210 obiektów**, w tym w 2 obiektach stwierdzono nieprzestrzeganie ww. ustawy.

- **Profilaktyka świadomości ekologicznej:**

„Skąd się biorą produkty ekologiczne?” – program o zasięgu krajowym, kierowany do dzieci w wieku 5-6 lat uczęszczających do przedszkoli i szkół podstawowych oraz do ich rodziców i opiekunów. Program ma na celu zrozumienie czym jest rolnictwo i produkty ekologiczne, kształtowanie umiejętności wyboru produktów ekologicznych, propagowanie zdrowego stylu życia, zwiększanie wiedzy i świadomości przedszkolaków nt. stosowania prawidłowych praktyk higieniczno-zdrowotnych.

Liczba przedszkoli/szkół, które w 2023r. realizowały program „Skąd się biorą produkty ekologiczne?”	Liczba objętych dzieci/uczniów w programie „Skąd się biorą produkty ekologiczne?”	Liczba rodziców/opiekunów biorących udział
26	1 063	816

- **Profilaktyka chorób nowotworowych:**

„Znamie! Znam je?” – program edukacyjny realizowany w województwie pomorskim przez Fundację Gwiazda Nadziei przy współpracy z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Gdańsku, pod patronatem Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Akademii Czerniaka. Program adresowany jest do młodzieży z II klas szkół ponadpodstawowych oraz do ich rodziców i opiekunów. Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy społeczeństwa, a w szczególności młodzieży, na temat czerniaka - jednego z najbardziej agresywnych nowotworów skóry, zachęcanie do regularnych badań oraz przestrzegania podstawowych zasad ochrony przed czerniakiem.

Liczba szkół, które w 2023r. realizowały program „Znamię! Znam je?”	Liczba objętych uczniów w programie „Znamię! Znam je?”	Liczba rodziców/opiekunów biorących udział
7	1 469	1 024

- **Profilaktyka chorób zakaźnych:**

„**Podstępne WZW**” – program edukacyjny realizowany w województwie pomorskim przez Fundację Gwiazda Nadziei przy współpracy z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Gdańsku, pod patronatem Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Polskiego Towarzystwa Hepatologicznego. Program dotyczy profilaktyki zakażeń WZW typu B i C, adresowany jest do młodzieży z II klas szkół ponadpodstawowych oraz do ich rodziców i opiekunów.

Liczba szkół, które w 2023r. realizowały program „Podstępne WZW”	Liczba objętych uczniów w programie „Podstępne WZW”	Liczba rodziców/opiekunów biorących udział
5	909	694

11.1.2. Programy lokalne

Programy lokalne są to autorskie projekty opracowywane i realizowane przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Gdańsku. Programy przygotowywane są pod względem bieżących potrzeb społeczeństwa Miasta Gdańska i obejmują szeroko pojętą profilaktykę zdrowotną.

- **Profilaktyka wszawicy:**

„**WSZYstko, co musisz wiedzieć o wszawicy**” – autorski program lokalny o profilaktyce wszawicy, adresowany do kadry pedagogicznej przedszkoli i szkół podstawowych, rodziców, opiekunów, dzieci i uczniów.

Liczba przedszkoli/szkół, które w 2023r. realizowały program „WSZYstko, co musisz wiedzieć o wszawicy”	Liczba objętych dzieci/uczniów w programie „WSZYstko, co musisz wiedzieć o wszawicy”	Liczba rodziców/opiekunów biorących udział
38	6 018	6 943

- **Profilaktyka chorób nowotworowych:**

„Profilaktyka Raka Piersi i Raka Szyjki Macicy” – autorski program lokalny poświęcony profilaktyce raka piersi i raka szyjki macicy oraz promowaniu świadomego dbania o zdrowie swoje i swoich bliskich, adresowany do młodzieży ze szkół ponadpodstawowych oraz do ich rodziców i opiekunów.

Liczba szkół, które w 2023r. realizowały program „Profilaktyka Raka Piersi i Raka Szyjki Macicy”	Liczba objętych uczniów w programie „Profilaktyka Raka Piersi i Raka Szyjki Macicy”	Liczba rodziców/opiekunów biorących udział
8	1 213	506

- **Profilaktyka w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych:**

„Dopalacze – nowe wyzwania” – autorski program lokalny poświęcony tematyce innych środków psychoaktywnych i ich wpływu na zdrowie, uzależnień, radzenia sobie ze stresem, wpływu grupy rówieśniczej na młodych ludzi oraz kształtowaniu postaw asertywnych. Adresowany do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, ich rodziców, opiekunów oraz kadry pedagogicznej szkół.

Liczba szkół, które w 2023r. realizowały program „Dopalacze – nowe wyzwania”	Liczba objętych uczniów w programie „Dopalacze – nowe wyzwania”
18	2 278

- **Profilaktyka chorób związanych z higieną:**

„CzyściMY” – autorski program lokalny utworzony we współpracy z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miejskiego w Gdańsku. Program ukierunkowany jest na bieżące potrzeby dzieci przedszkolnych/szkolnych, ich rodziców, opiekunów oraz kadry pedagogicznej placówek. Program obejmuje profilaktykę chorób takich jak: owsica, świerzb, próchnica zębów, grypa.

Liczba przedszkoli/szkół, które w 2023r. realizowały program „CzyściMY”	Liczba objętych dzieci/uczniów w programie „CzyściMY”	Liczba rodziców/opiekunów biorących udział
31	3 196	3 796

- **Działania profilaktyczne podczas wycieczki dzieci i młodzieży:**

„**Bezpieczny wypoczynek**” – autorski program lokalny utworzony we współpracy z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miejskiego w Gdańsku. Program ukierunkowany jest na bieżące potrzeby dzieci przedszkolnych/szkolnych, ich rodziców i opiekunów oraz kadry pedagogicznej placówek. Program obejmuje zagadnienia związane z wycieczkami zimowymi i letnimi, a także profilaktykę chorób takich jak: borelioza, wścieklizna, bąblowica. Pod koniec roku szkolnego 2022/2023 przeprowadzono konkurs plastyczny pt.: „*Wakacje to przygoda bezpieczna i zdrowa*” oraz konkurs na „*Najlepszego koordynatora I edycji programu edukacyjnego „Bezpieczny wypoczynek*”, w których wzięło udział 189 dzieci i 17 nauczycieli.

Liczba przedszkoli/szkół, które w 2023r. realizowały program „Bezpieczny wypoczynek”	Liczba objętych dzieci/uczniów w programie „Bezpieczny wypoczynek”	Liczba rodziców/opiekunów biorących udział
22	2 143	1 741

11.2 Działania nieprogramowe

W 2023 roku Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży z Promocją Zdrowia w zakresie oświaty zdrowotnej realizowała działania informacyjno-edukacyjne związane z wycieczkami zimowymi i letnimi oraz bieżącymi potrzebami społeczeństwa.

Tabela 1. Zestawienie działań informacyjno-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży.

Działania informacyjno-edukacyjne	Liczba placówek	Liczba uczestników
Wypoczynek zimowy	11	312
Wypoczynek letni	24	690

- Podczas **wycieczki zimowej i letniej** przeprowadzono dla uczestników instruktaż mycia zębów z wykorzystaniem fantomu oraz instruktaż mycia rąk. Ponadto sprawdzono wiedzę dzieci i młodzieży na temat dbania o higienę ciała. Organizatorzy wycieczek otrzymali pakiety materiałów w zakresie: bezpiecznych wakacji i ferii, dróg zakażenia WZW A, B i C, gruźlicy, objawów grypy i przeziębienia, Kleszczowego Zapalenia Mózgu (KZM), używek (nikotyny, alkoholu, nowych narkotyków), ABCDE czerniaka, meningokoków, wszawicy, świerzbu, owsicy, próchnicy, boreliozy, bąblowicy, wścieklizny, HIV, AIDS, a także z bezpieczeństwa żywności i suplementów diety.

- Przy organizacji akcji informacyjno-edukacyjnych współpracowano również z Komendą Miejską Policji w Gdańsku.

Tabela 2. Zestawienie działań informacyjno-edukacyjnych związanych z bieżącymi potrzebami społeczeństwa.

Działania informacyjno-edukacyjne	Liczba działań	Liczba uczestników
Działania nieprogramowe dot. profilaktyki zdrowotnej m. in. higieny osobistej, chorób zakaźnych, chorób odzwierzęcych	9	1 263
„Światowy Dzień Zdrowia” „Europejski Tydzień Szczepień” „Światowy Dzień Bez Tytoniu” „Światowy Dzień Rzucania Palenia” „Światowy Dzień AIDS”	8	2 769
„Bezpieczne Lato 2023” (Jarmark św. Dominika, Gdański Ogród Zoologiczny, plaża Gdańsk-Jelitkowo)	4	1 100
Festiwal Pracy i Aktywności Seniorów oraz odpust parafialny	2	1 100
Kampania informacyjna pt.: „Wybieraj bezpieczną żywność”	6	269
Spotkania z rodzicami oraz dyrektorami placówek oświatowych w zakresie profilaktyki zdrowotnej	97	324
Profilaktyka używania narkotyków, w tym środków zastępczych w zakładach pracy	134	5 263
Profilaktyka zakażeń HIV i zachorowań na AIDS w przychodniach lekarskich	52	Ogół społeczeństwa

W 2023 roku udostępniano także aktualne komunikaty i wydarzenia na stronie internetowej i na Facebooku, w tym dotyczące programu szczepień przeciw HPV, bieżącej oceny jakości wody w kąpieliskach morskich na terenie miasta Gdańska, a także ostrzeżenia publiczne o zagrożeniach zdrowotnych ogłaszanych przez GIS na stronie internetowej oraz na portalu społecznościowym Facebook.

11.3 Podsumowanie

W 2023 roku wdrożono 12 programów edukacyjnych, obejmując 195 placówek oraz 23 252 dzieci i młodzieży. Podczas wycieczki zimowej i letniej przeprowadzono 35 działań promujących zdrowie dla 1 002 uczestników oraz zorganizowano akcje i kampanie obejmujące bieżące potrzeby społeczeństwa.

OBSZAR DZIAŁANIA SEKCJI ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

XII. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku, w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, realizuje ustawowe obowiązki i zadania w zakresie zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru sanitarnego nad kolejnymi etapami procesów inwestycyjnych na terenie Miasta Gdańska. Działalność polega na kontroli przestrzegania obowiązujących norm i przepisów pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych na etapie planowania przestrzennego, projektowania inwestycji, ich realizacji oraz przekazywania do użytkowania.

12.1. Zakres realizowanych w 2023 działań w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

- udział w postępowaniach dotyczących przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko:
 - uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko (21),
- opiniowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (24),
- udział w postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:
 - wydawanie opinii co do konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko (85),
 - wydawanie opinii przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (7),
- uzgadnianie dokumentacji projektowej dotyczącej budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych (19),
- wydawanie decyzji:
 - w sprawie usytuowania terenowych wyrzutni powietrza (5),
 - zatwierdzającej system jakości prowadzonych badań wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w laboratorium (4),
 - o spełnieniu wymagań sanitarnych w placówkach wsparcia dziennego (1),
 - o spełnieniu wymagań sanitarnych w żłobku (1),
- opiniowanie planów, koncepcji i projektów technologicznych dostosowania istniejących lokali usługowych do nowej funkcji (4),
- uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych (200),
- wydawanie opinii:
 - o spełnieniu warunków umożliwiających prowadzenie apteki, hurtowni farmaceutycznej (11),
 - o spełnieniu wymagań sanitarnych w placówkach oświatowych (28, w tym 1 zmieniająca),
 - o spełnieniu wymagań sanitarnych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (1),

- o spełnieniu wymagań sanitarnych w pomieszczeniach, umożliwiających świadczenie usług hotelarskich (1),
- wydawanie zaświadczeń o warunkach sanitarnych w zakładach, w których prowadzona jest działalność o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym (7),
- wydawanie stanowiska w sprawie przystosowania lokali do nowej funkcji, zmiany sposobu użytkowania, zakończenia budowy bez konieczności uzyskania zgody na użytkowanie (3).

Ponadto:

- udzielanie odpowiedzi na zapytania obywateli (w tym interwencji) oraz prowadzenie korespondencji z organami administracji rządowej i samorządowej w sprawach z zakresu działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego (74, w tym 1 postanowienie o odmowie wydania zaświadczenia),
- współudział (w zakresie infrastruktury technicznej) w czynnościach kontrolnych na terenie placówek i zakładów znajdujących się pod bieżącym nadzorem sanitarnym i w sprawach interwencyjnych (172 wspólne kontrole oraz 158 stanowisk w sprawie oceny dokumentacji instalacji wentylacji mechanicznej w sprawach, dotyczących zatwierdzenia zakładów).

12.2. Rodzaje nadzorowanych inwestycji realizowanych na terenie miasta Gdańska

12.2.1. Inwestycje z zakresu infrastruktury miejskiej

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku uczestniczył w dopuszczeniu do użytkowania inwestycji z zakresu infrastruktury miejskiej i komunikacji (w tym budynku dworca kolejowego Gdańsk Główny przy ul. Podwale Grodzkie 2, budynku dworca kolejowego Gdańsk Wrzeszcz przy ul. Dmowskiego 1, części obiektów Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów przy ul. Jabłoniowej 55), jak również placówki na potrzeby usług społecznych przy ul. Dworcowej 11, rozbudowanej części budynku kliniki weterynaryjnej przy ul. Świętokrzyskiej 33A, części budynku A Komendy Miejskiej Policji w Gdańsku przy ul. Nowe Ogrody 27, rozbudowanej części budynku Aresztu Śledczego w Gdańsku o pomieszczenie sali widzeń przy ul. Kurkowej 12, rozbudowanej części zakładu pogrzebowego przy ul. Łostowickiej 13, pawilonu lemurów przy ul. Karwieńskiej 3. Uczestniczono także w dopuszczeniu do użytkowania obiektów z zakresu działalności produkcyjnej, warsztatowej, magazynowej, obiektów obsługi samochodów oraz salonów samochodowych, centrum badawczo - rozwojowego, obiektów użyteczności publicznej (w większości budynków biurowych, handlowych, usługowych, gastronomicznych, sportowych, kościoła, kultury, w tym zmodernizowanego do celów wystawienniczych budynku byłej Elektrowni oraz obiektów tymczasowych - w ramach inwestycji: „Budowa Muzeum Westerplatte i Wojny 1939 - Oddziału Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku”), obiektów zamieszkania zbiorowego (w tym 2 obiektów hotelarskich) oraz budynku Centrum Opieki Wytchnieniowej przy ul. Kopernika 17, a także inwestycjach zrealizowanych na rzecz poprawy warunków sanitarno-higienicznych udzielania świadczeń zdrowotnych

w placówkach służby zdrowia (w tym kontenerowych pawilonów terapeutycznych i izolatki dla pacjentów Covid-19 przy Izbie Przyjęć w budynku nr 20 na terenie Wojewódzkiego Szpitala Psychiatrycznego im. Prof. T. Bilikiewicza w Gdańsku przy ul. Srebrniki, budynku przychodni przy ul. Potokowej 13A i 13AA,) oraz na rzecz zapewnienia właściwych warunków higieny nauczania i wychowania (w tym budynek Centrum Ekoinnowacji na terenie Politechniki Gdańskiej przy ul. Narutowicza 11/12, budynku szkoły podstawowej przy ul. Orfeusza 9 jako filii Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 2 przy ul. Wodnika 57, segmentu A budynku szkoły przy ul. Srebrnej 11 oraz 5 budynków przedszkoli). W znacznej części udział Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych, dotyczył realizacji budynków mieszkalnych (z usługami lub bez).

Nadzór nad procesem inwestycyjnym obiektów użyteczności publicznej, w tym obiektów ochrony zdrowia, oświaty i wychowania, sportu i innych usług, w szczególności obiektów żywienia i żywności, ma na celu zapewnienie odpowiedniego standardu sanitarnego i zdrowotnego obiektów.

Nadzór nad procesem inwestycyjnym przedsięwzięć przemysłowych jest szczególnie istotny w pracy organu Inspekcji Sanitarnej ze względu na oddziaływanie tych zakładów na zdrowie ludzi. Ograniczanie i minimalizowanie oddziaływania na środowisko zakładów przemysłowych osiągane jest przez ich modernizację, przebudowę lub rozbudowę.

12.2.2. Obiekty, w których realizowana jest opieka nad dziećmi do lat 3

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku aktywnie uczestniczył w procesie wprowadzania w życie polityki Państwa, mającej na celu na zwiększenie liczby miejsc w placówkach opieki nad dziećmi. Jako priorytetowe były traktowane wszystkie wnioski, dotyczące opiniowania i uzgadniania projektów oraz oddania do użytkowania placówek opieki nad dziećmi do lat trzech tj. żłobków.

W 2023r. dopuszczono do użytkowania 1 nowy niepubliczny żłobek:

- Żłobek Norlandia, ul. Starowiejska 58.

12.2.3. Placówki oświatowo – wychowawcze

W 2023r. wydawano opinie dla nowych placówek oświatowo-wychowawczych:

- szkoły i inne placówki oświatowe – 11,
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne – 3,
- placówki wsparcia dziennego – 1 (decyzja),
- placówki opiekuńczo-wychowawcze – 1;
- przedszkola i punkty przedszkolne – 13.

12.3. Działania zapobiegawcze na etapie planowania i projektowania

W roku 2023 uzgodniono lub zaopiniowano w zakresie spełnienia warunków sanitarno-higienicznych i ochrony środowiska:

- **24** projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- **21** wniosków w sprawie uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- **84** wnioski co do konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko,
- **7** wniosków o opinię w sprawie warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- **23** projekty obiektów lub lokali o różnym przeznaczeniu,
- **5** wniosków w sprawie usytuowania terenowej wyrzutni powietrza wentylacyjnego,
- **4** decyzje zatwierdzające system jakości prowadzonych badań wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

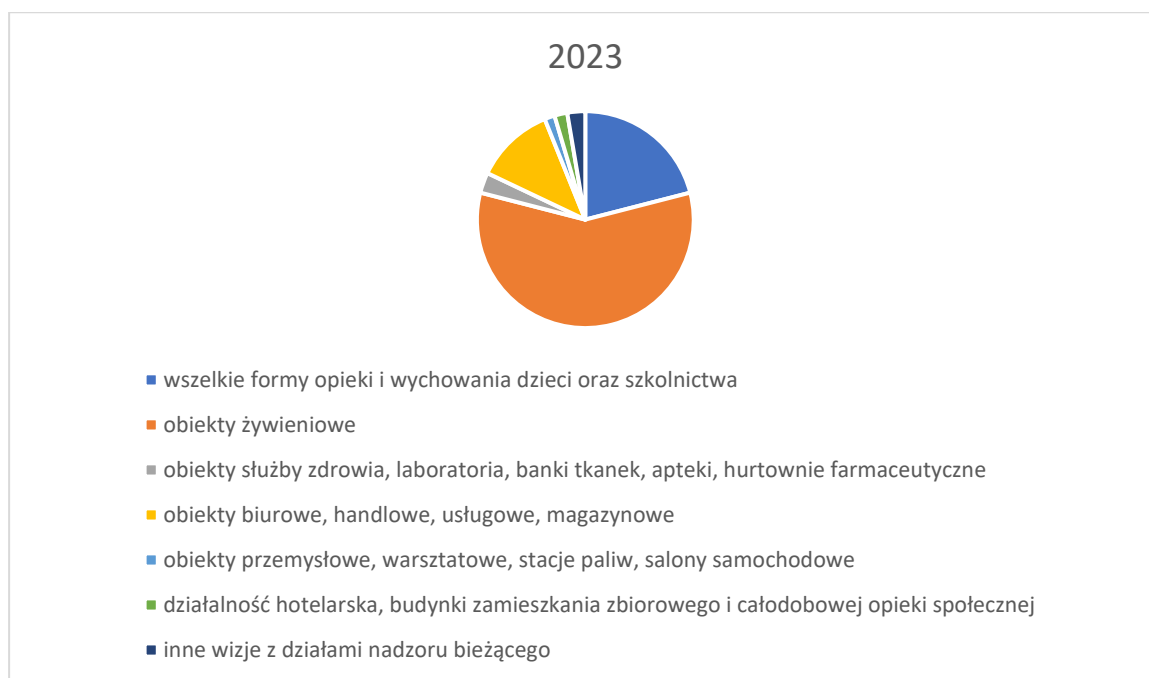
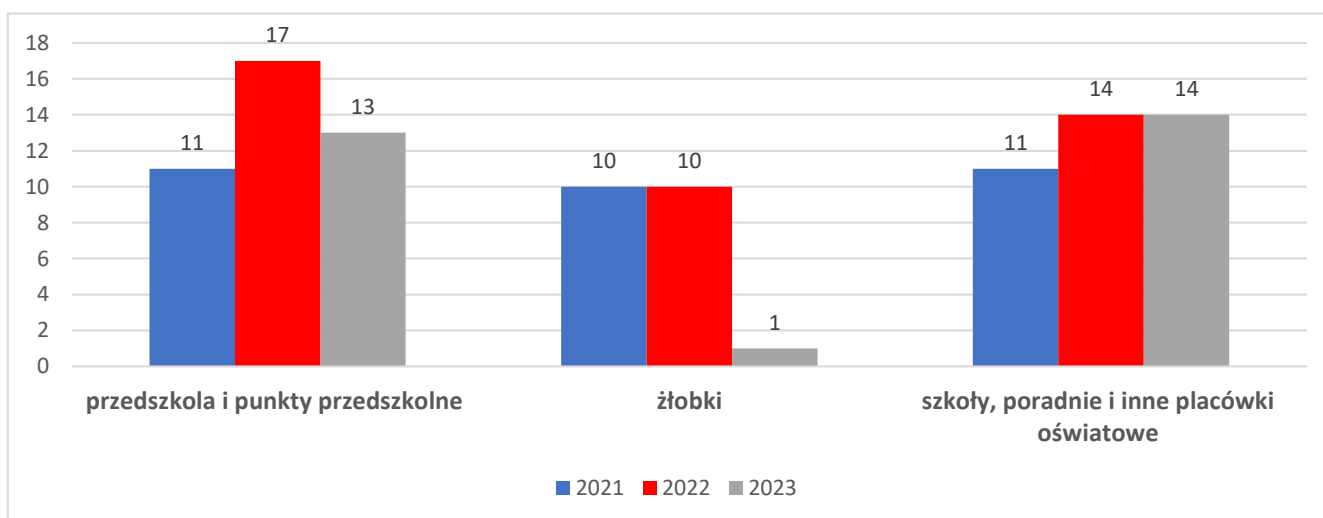
Ponadto w roku 2023 pracownicy sekcji udzielili 103 konsultacje w sprawach z zakresu działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, mailowo lub telefonicznie.

12.4. Podsumowanie

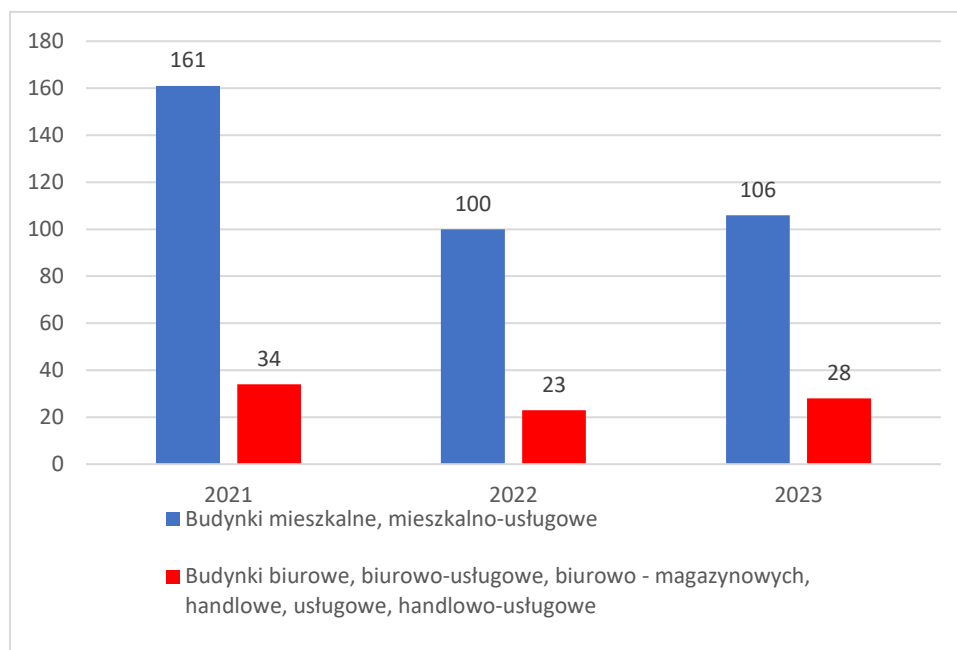
Podkreślić należy, że w celu spełnienia odpowiednich warunków sanitarnych i zdrowotnych, przepisy prawa nakładają na inwestorów i projektantów obowiązek stosowania najlepszych dostępnych technik, technologii i zabiegów organizacyjnych. Państwowa Inspekcja Sanitarna, w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, nadzoruje ich wykonanie.

W sprawach, dotyczących przekazania do użytkowania nowych obiektów oraz przystosowania do nowych funkcji obiektów lub lokali istniejących, wydano **203** stanowiska w zakresie zgodności realizacji inwestycji z zatwierdzoną dokumentacją projektową, a także w zakresie spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych. Przeprowadzono **335** kontroli odbiorowych i wizytacji obiektów i lokali o różnym przeznaczeniu.

Istotną część rozpatrywanych spraw stanowiły także wnioski, dotyczące obiektów i placówek oświaty i wychowania, opieki na dziećmi. Ponadto znaczna część rozpatrywanych spraw dotyczyła współpracy z działami nadzoru bieżącego oraz innymi organami (interwencje, wydawanie decyzji o zatwierdzeniu zakładu).

Ryc. 1. Wykres kołowy przedstawiający rodzaje najczęściej kontrolowanych obiektów w 2023r.**Ryc. 2.** Wykres słupkowy przedstawiający liczbę nowych placówek opieki nad dziećmi w latach 2021-2023

Ryc. 3. Wykres słupkowy przedstawiający liczbę budynków mieszkalnych i usługowych oddawanych do użytkowania w latach 2021-2023

Spis treści

I. SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE CHOROÓB ZAKAŻNYCH	5
1.1. Choroby zakaźne	7
1.1.1. Ocena sytuacji epidemiologicznej zakażeń wirusem SARS-CoV-2 w 2023r.	7
1.1.2. Grypa i RSV	11
1.1.3. Odra, różyczka, świnka, ospa wietrzna	14
1.1.4. Błonica, płonica, krztusiec	15
1.1.5. Gruźlica i Mikobakteriozy	16
1.1.6. Zakażenia bakteriami wielolekoopornymi	18
1.1.7. Zatrucia pokarmowe i zakażenia jelitowe	19
1.1.8. Choroby pasożytnicze	23
1.1.9. Zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych i mózgu (wirusowe i bakteryjne)	23
1.1.10. Borelioza	28
1.1.11. Wścieklizna	29
1.1.12. Wirusowe zapalenie wątroby typu B (WZW typu B) i wirusowe zapalenie wątroby typu C (WZW typu C) – zakażenie krwiopochodne, zwane żółtaczką wszczepienną	29
1.1.13. Choroby przenoszone drogą płciową (STI – sexuality transferred infections)	31
1.1.14. Małpia ospa (MPOX)	32
1.1.15. Ostre porażenia wiotkie	33
1.1.16. Zgłaszalność chorób zakaźnych	33
1.1.17. Zakażenia szpitalne	34
1.2. Szczepienia ochronne	35
1.2.1. Realizacja szczepień ochronnych w 2023r.	38
1.2.2. Nadzór nad wykonawstwem szczepień ochronnych	39
1.2.3. Niepożądane Odczyny Poszczepienne (NOP)	41
1.2.4. Postępowanie w stosunku do osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych	42
II. NADZÓR SANITARNY NAD PODMIOTAMI WYKONUJĄCYMI DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ	43
2.1. Szpitale na terenie m. Gdańska	43
2.1.1. Szpitale publiczne	43
2.1.2. Szpitale niepubliczne	43
2.1.3. Szpitale jednodniowe	44
2.1.4. Nadzór sanitarny nad szpitalami	44
2.2. Przychodnie (ambulatoria)	45
2.3. Praktyki lekarskie	46
III. NADZÓR NAD OBIEKTAMI ŻYWNOŚCI I ŻYWIENIA	49
3.1. Urzędowe kontrole żywności i żywienia	50

3.1.1. Graniczne kontrole sanitarne	52
3.1.2. Kontrole akcyjne	53
3.1.3. Kontrole interwencyjne	55
3.1.4. Nadzór nad suplementami diety	56
3.2. Stan sanitarny nadzorowanych obiektów	58
3.2.1. Obiekty obrotu żywnością – 2735 obiektów	58
3.2.2. Obiekty żywienia zbiorowego typu otwartego – 1894 obiekty	59
3.2.3. Obiekty żywienia zbiorowego typu zamkniętego – 918 obiektów	61
3.2.4. Obiekty produkcji żywności – 317 obiektów	63
3.2.5. Obiekty obrotu materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – 69 obiektów	65
3.3. Jakość zdrowotna środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	66
3.3.1. Pobór i badania laboratoryjne próbek żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	66
3.4. Podsumowanie	67
IV. JAKOŚĆ WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA I CIEPŁEJ WODY UŻYTKOWEJ	73
4.1. Zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie miasta Gdańsk	73
4.1.1. Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	75
4.2. Jakość ciepłej wody użytkowej badanej w kierunku obecności bakterii z rodzaju <i>Legionella</i> sp.	77
V. PŁYWALNIE I KĄPIELISKA	79
5.1. Ocena stanu sanitarnego pływalni	80
5.2. Stan sanitarny kąpielisk morskich, miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli, urządzeń rekreacji wodnych oraz plaż i toalet	81
VI. STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	83
6.1. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej	84
6.2. Obiekty hotelarskie, turystyczne i noclegowe	86
6.3. Domy Pomocy Społecznej oraz placówki zapewniające całodobową opiekę osobom starszym i niepełnosprawnym	87
6.4. Obiekty sportowe	87
6.5. Ustępy publiczne	88
VII. NADZÓR NAD WARUNKAMI SANITARNO – HIGIENICZNYMI ŚRODOWISKA PRACY	91
7.1. Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego	92
7.2. Ocena warunków pracy podczas zabezpieczania/usuwania wyrobów zawierających azbest	94
7.3. Interwencje	95
VIII. NADZÓR NAD CHEMIKALIAMI	95
8.1. Prekursory narkotykowe kategorii 2 i 3	96
8.2. Produkty biobójcze	97

8.3. Produkty kosmetyczne	98
8.4. Środki zastępcze i nowe substancje psychoaktywne	103
8.5. Realizacja projektów wspólnotowych	103
8.6. Podsumowanie	104
IX. ANALIZA CHOROÓB ZAWODOWYCH STWIERDZONYCH W 2023 ROKU	105
9.1 Liczba stwierdzonych chorób zawodowych	105
9.2 Analiza chorób zawodowych stwierdzonych w 2023r. w Gdańsku	107
X. OCENA WARUNKÓW SANITARNYCH W PLACÓWKACH OŚWIATOWO - WYCHOWAWCZYCH	111
10.1. Stan sanitarno – techniczny placówek oświatowo-wychowawczych	112
10.1.1. Szkoły	112
10.1.2. Szkoły wyższe	113
10.1.3. Przedszkola i punkty przedszkolne	114
10.2. Stan sanitarno – techniczny placówek opiekuńczo-wychowawczych	115
10.2.1. Żłobki i kluby dziecięce	115
10.2.2. Placówki z pobytem całodobowym i wsparcia dziennego	115
10.3. Nadzór nad wypoczynkiem zimowym i letnim dzieci i młodzieży	116
10.3.1. Wypoczynek zimowy	116
10.3.2. Wypoczynek letni	116
10.4. Higiena procesu nauczania	117
10.4.1. Dostosowanie mebli	117
10.4.2. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego	118
10.4.3. Ocena obciążenia tornistrami/plecakami	118
10.4.4. Warunki zdrowotne w pracowniach komputerowych	119
10.4.5. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego	120
10.5. Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami stosowanymi w pracowniach chemicznych	120
10.6. Nadzór nad gabinetami profilaktyki i pomocy przedlekarskiej	121
10.7. Ocena form dożywiania uczniów w szkołach w szkołach	121
10.8. Wszawica w placówkach oświatowo-wychowawczych	121
10.9. Interwencje	123
10.10. Podsumowanie	123
XI. DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OŚWIATY ZDROWOTNEJ	125
11.1. Działania programowe	125
11.1.1. Programy krajowe	125
11.1.2. Programy lokalne	128
11.2. Działania nieprogramowe	130
11.3. Podsumowanie	132

XII. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY	135
12.1. Zakres realizowanych w 2023 roku działań w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego	135
12.2. Rodzaje nadzorowanych inwestycji realizowanych na terenie miasta Gdańska	136
12.2.1. Inwestycje z zakresu infrastruktury miejskiej	136
12.2.2. Obiekty w których realizowana jest opieka nad dziećmi do lat 3	137
12.2.3. Placówki oświatowo–wychowawcze	137
12.3. Działania zapobiegawcze na etapie planowania i projektowania	138
12.4. Podsumowanie	138